

Vergaderjaar 1997–1998

25 955

Verlag van de Algemene Rekenkamer over 1997

Nr. 2

VERSLAG

Inhoud

	Blz.		Blz.
Woord vooraf	5	5.4	In het belang van de Rekenkamer en de zusterinstelling
1 De Rekenkamer in 1997	7	5.5	Samenwerking binnen Koninkrijksverband
1.1 Het jaar in vogelvlucht	7	5.6	Tenslotte
1.2 Toegang tot het controleterrein	7	6 Bedrijfsvoering	50
1.3 Communicatie met de omgeving	9	6.1	Veranderingen in de organisatie
1.3.1 Inleiding	9	6.2	Management- en verantwoordingsinformatie
1.3.2 Overleg met Staten-Generaal en kabinet	9	6.2.1	Ontwikkeling kengetallen
1.3.3 Presentatie van onderzoek aan ministers en Tweede Kamer	10	6.3	Personeelsmanagement
1.3.4 Communicatie met departementen over onderzoek	10	6.4	Inzet van personeel en materieel
1.4 Publicatiebeleid	11	6.5	Kwaliteitsborging
2 Realisatie van het onderzoeksprogramma 1997	12	6.5.1	Zelfevaluatie
2.1 Uitvoering van het programma	12	6.5.2	Internal audits
2.2 Publicaties in 1997	13	6.5.3	Veldspecialisme
2.2.1 Inleiding	13	6.6	Financiën
2.2.2 Rapporten aan regering en Staten-Generaal	14	Bijlagen	
2.2.3 Bundel rechtmatigheidsonderzoek 1996	23	Bijlage 1	Het onderzoeksproces bij de Algemene Rekenkamer
2.2.4 Rapportages aan ministers	24	Bijlage 2	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
3 Effecten van onderzoek	26	Bijlage 3	Evaluatie-onderzoek door Ministeries
4 Onderzoeksprogramma 1998	28	Bijlage 4	Overzicht management Algemene Rekenkamer per 1 maart 1998
4.1 Totstandkoming van het programma	28		
4.1.1 Algemene uitgangspunten	28		
4.1.2 Rapporten bij de financiële verantwoordingen	28		
4.1.3 Met het Rijk verbonden organen	28		
4.1.4 Europa	29		
4.1.5 Milieu	29		
4.1.6 Publieke infrastructuur	29		
4.1.7 Overige aandachtspunten	29		
4.2 Onderzoeksprogramma 1998	30		
5 Internationale samenwerking	47		
5.1 Toename van contacten	47		
5.2 Uitgangspunten	47		
5.3 Lidmaatschappen	47		

WOORD VOORAF

Tijd rijp voor nieuwe accenten in onderzoek

Het openbaar bestuur heeft de afgelopen decennia ingrijpende veranderingen ondergaan. Er is sprake van een toenemende invloed van de Europese Unie. Decentralisatie, scheiding van beleid en uitvoering, verzelfstandiging en privatisering hebben geleid tot verschuiving van taken en bestedingen van de rijksoverheid naar andere organen. Door subsidies, leningen, garanties en deelnemingen vindt besteding van omvangrijke publieke geldstromen plaats buiten de rijksoverheid. Ook wettelijke premies en tarieven dienen ter financiering van door organisaties buiten het rijk uitgevoerde publieke taken. De rechtmatigheid en doelmatigheid van deze publieke uitgaven zijn soms heftig in discussie. De ervaringen met de RSV-affaire waren bijvoorbeeld een tiental jaren geleden aanleiding om nieuwe criteria te stellen voor het verlenen van staatssteun aan bedrijven. De effecten van premies, subsidies en inkomensoverdrachten op inkomens en koopkracht zijn een ander terugkerend thema.

Al deze ontwikkelingen vormen de achtergrond waartegen de Rekenkamer in 1989 een aanmerkelijke verruiming van bevoegdheden verkreeg om de taakuitvoering en besteding van publieke middelen buiten het Rijk te onderzoeken. Het gaat daarbij om twee (elkaar deels overlappende) categorieën instellingen:

- instellingen en bedrijven die een financiële binding met het Rijk hebben, in de vorm van deelnemingen, leningen, garanties en subsidies;
- rechtspersonen met een wettelijke taak, geheel of gedeeltelijk gefinancierd uit wettelijke heffingen (RWT's).

De onderzoeksinspanningen van de Rekenkamer zijn de afgelopen jaren in toenemende mate gericht geweest op deze instellingen buiten het Rijk. Gelijktijdig met het Verslag 1997 verschijnen drie publicaties die tezamen een beeld geven van de relatie van de rijksoverheid tot deze, deels publieke sector. Dit beeld dient tevens als uitgangspunt voor een bezinning van de Rekenkamer op de richting van haar onderzoeken in deze sector in de komende jaren. Het eerste rapport geeft een analyse van de Rekenkameronderzoeken van de laatste jaren naar toezicht op RWT's. De andere twee rapporten betreffen respectievelijk garanties van het Rijk voor uitgaven van derden (als laatste van de vier rijksbrede onderzoeken naar financiële bindingen) en de financiële aspecten van een aantal verzelfstandigingsprocessen, met name openingsbalansen en beursgang.

De analyse van de onderzoeken naar toezicht op RWT's resulteert in een samenhangend beoordelingskader met normen voor alle onderdelen van het toezichtsproces. Uit de in de afgelopen jaren verrichte onderzoeken blijkt dat tot nu toe het toezicht de verantwoordelijke bewindspersonen onvoldoende in staat stelt om te beoordelen of de betrokken RWT's hun publieke taken naar behoren uitvoeren en of ze de daarmee gemoeide publieke middelen recht- en doelmatig besteden. Verder blijkt dat er verschillen van opvatting zijn over tamelijk elementaire zaken als de noodzaak, het product en de functie van toezicht. Veel departementen zijn nu bezig voor zichzelf toezichtvisies te ontwikkelen, maar afstemming daartussen is zeer gewenst. De Rekenkamer vindt het van groot belang over haar beoordelingskader voor toezicht nader te communiceren.

Het onderzoek naar garanties is het sluitstuk van een aantal Rijksbrede onderzoeken waarin de financiële bindingen van het Rijk (subsidies, garanties, leningen en deelnemingen) nader in beeld zijn gebracht. Uit die onderzoeken blijkt dat in het algemeen de vormgeving van de financiële

bindingen rechtmatig is (in overeenstemming is met de wettelijke bepalingen). Het beheer door de overheid van deze geldstromen is echter nog altijd voor verbetering vatbaar. Er is voorts maar heel gebrekkig inzicht in de doelmatigheid van de aanwending van deze geldstromen. Tenslotte is er geen betrouwbaar beeld van het totaal van deze geldstromen en de daarmee verbonden financiële risico's.

Uit het onderzoek naar de financiële aspecten van een aantal verzelfstandigingsprocessen kwam naar voren dat er op hoofdpunten sprake was van een ordelijk en controleerbaar proces. Wel was er soms onvoldoende sturing en coördinatie, werd de beschikbare financiële kennis niet altijd voldoende benut en werd er soms maar gebrekkig lering getrokken uit eerdere ervaringen, met als gevolg onvoldoende onderbouwing van de gekozen waarderinggrondslagen. Er bestond redelijke zekerheid over de rechtmatigheid van de met de verzelfstandigingsprocessen gemoeide publieke middelen. De Rekenkamer formuleerde voor dit onderzoek normen voor zowel de verzelfstandigingsprocessen als voor de uitkomsten van deze processen. Omdat deze laatste voornamelijk de financiële uitkomsten betroffen, bleef het ontbreken aan inzicht in het voordeel dat dit soort processen voor de burger heeft.

Het bovenstaande leert dat louter aandacht voor de inrichting en uitvoering van complexe verzelfstandigingsprocessen op dit moment minder toegevoegde waarde heeft. Mede gezien het huidige inzicht in en het positieve oordeel over de rechtmatigheids- en financieel-beheersaspecten kan de Rekenkamer de accenten in haar onderzoek gaan verleggen. Zij acht de tijd rijp om zich in haar toekomstige onderzoek van de financiële bindingen meer te richten op de doelmatigheid en de daarvoor benodigde informatie en de besteding van de middelen door de eindontvangers ervan. Zij zal daarbij ook meer dan voorheen gebruik gaan maken van haar bevoegdheid tot het doen van onderzoek bij instanties buiten het rijk. Bij de RWT's zal de Rekenkamer zich in het bijzonder gaan richten op het sluitend zijn van de toezichtsketen en de adequate verantwoording door de minister over de taakuitvoering en op het inzicht in de rechtmatigheid van de besteding van de publieke middelen door de RWT's.

1. DE ALGEMENE REKENKAMER IN 1997

1.1 Het jaar in vogelvlucht

Het jaar 1997 is in de geschiedenis van de Rekenkamer een bijzonder jaar: binnen zes maanden passeerden twee opvallende mijlpalen. In mei werd stilgestaan bij het feit dat 550 jaar geleden het instituut rekenkamer in Nederland zijn intrede deed. Dit werd gevierd met de uitgifte van een jubileumpostzegel ter waarde van 80 cent. Een half jaar later kreeg het «oude» instituut een kleurrijk en fonkelnieuw gebouw, dat het functioneren van de organisatie op passende wijze zal gaan ondersteunen. De feestelijke opening van het gebouw geschiedde op 25 november door Hare Majesteit de Koningin, in aanwezigheid van de Rekenkamer-gemeenschap en vele genodigden uit binnen- en buitenland.

De samenstelling van het College bleef ongewijzigd. President is de heer mr. H.E. Koning; de andere twee leden zijn mevrouw drs. Saskia J. Stuiveling en de heer mr. dr. A.J.E. Havermans. Secretaris is de heer mr.dr. T.A.M. Witteveen.

Eén van de twee leden van de Algemene Rekenkamer in buitengewone dienst nam in augustus afscheid. Na het vertrek van de heer G.M. Kersten B.Ec., die sedert mei 1985 aan de Rekenkamer verbonden was, is thans nog lid in buitengewone dienst de heer drs. B. van Nes RA.

In de interne organisatie werden opnieuw wijzigingen aangebracht. In vervolg op de eerdere veranderingen in de structuur, de besturing en de werkwijze van de organisatie zijn in 1997 de voorwaarden geschapen voor de vorming van strategisch beleid. Doel is op geordende wijze de vraagstukken voor de middellange termijn te behandelen op het terrein van onder meer onderzoek, taakopvatting, internationale samenwerking, communicatie en openbare verantwoording.

In 1997 heeft de Rekenkamer haar opvattingen kenbaar gemaakt ten aanzien van haar onderzoeksbevoegdheden, teneinde de wettelijk vastgelegde taak optimaal te kunnen uitvoeren. Doel van de taakuitvoering is steeds het leveren van een bijdrage aan de verbetering van het functioneren van het Rijk en de daarmee verbonden organen.

Het onderzoek dat de Rekenkamer daartoe verricht werd in 1997 meer dan ooit verspreid over het jaar gepubliceerd: op circa dertig verschillende momenten in het jaar werd een rapportage uitgebracht aan regering en Staten-Generaal. De communicatie hierover met bewindspersonen en de Tweede Kamer werd verder geïntensiveerd.

Ook de contacten in internationaal verband namen toe. De samenwerking richt zich bovendien steeds meer inhoudelijk op het werk, op onderlinge vergelijking, directe ondersteuning en gezamenlijk onderzoek.

Teneinde het inzicht in de doelmatigheid van haar eigen werk te vergroten, is in 1997 begonnen met het ontwikkelen van kengetallen, die een beeld geven van de realisatie van het beleid. Het eerste resultaat is in dit verslag opgenomen, evenals een overzicht en een analyse van de diverse effecten die werden bereikt tijdens en na het in 1997 verrichte onderzoek. Het publiceren van deze gegevens past in het beleid dat is gericht op openheid en het afleggen van publieke verantwoording, een beleid dat de komende jaren zal worden voortgezet.

1.2 Toegang tot het controleterrein

In november 1997 heeft de Rekenkamer in een nota aan de Staten-Generaal¹ en aan de minister van Financiën aangegeven welke aanvullende bevoegdheden zij nodig acht om haar wettelijk taak – de controle op ministers en op organen met een publieke taak – optimaal te kunnen uitoefenen. In maart 1998 heeft zij haar standpunt in antwoord op vragen van de Tweede Kamer nader toegelicht.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 1997–1998, 24 479, nrs. 2–3.

Kern van het standpunt van de Rekenkamer is dat zij toegang zou moeten hebben tot instanties, instellingen en overheden – en in het geval van Europese middelen ook tot natuurlijke personen – wanneer deze een rol hebben in de besteding van publiek geld en in de uitvoering van wetten, waarvoor ministers verantwoordelijk zijn. Het kan daarbij zowel gaan om Europese subsidies, om nationale steun aan bedrijven, als om specifieke uitkeringen aan gemeenten en provincies voor een speciaal doel. Doel is telkens de toegang tot op het werkelijke bestedingsniveau, teneinde een compleet beeld te kunnen krijgen van de uitvoering en uitwerking van het centrale beleid. Het is nadrukkelijk *niet* de gedachte om de taken van de Rekenkamer uit te breiden bijvoorbeeld door een oordeel te vellen over de gemeentelijke en provinciale taakuitoefening.

Haar huidige taken en bevoegdheden buiten de rijksdienst zijn de Rekenkamer verleend in 1989, nadat hierover een jarenlange discussie was gevoerd. Doel van de toenmalige uitbreiding van de wettelijke bevoegdheden was «een effectieve waarborging van een onafhankelijke controle op ontvangsten en uitgaven van publieke aard». Daartoe werd de Rekenkamer toegang verschaft tot een groot aantal instellingen en bedrijven buiten het Rijk. Daarvóór was die toegang niet of ad hoc en versnipperd geregeld in diverse afzonderlijke wettelijke bepalingen.

Na de hiervoor omschreven taakuitbreiding heeft de Rekenkamer het nieuwe terrein allereerst «van bovenaf» verkend en vooral onderzocht in hoeverre de voorwaarden waren geschapen voor een recht- en doelmatige besteding van publiek geld buiten het Rijk. Voor dergelijk onderzoek deed zij voornamelijk een beroep op departementale dossiers en op gegevens van toezichthoudende organen. Geleidelijk aan echter is de stap gezet naar een benadering waarbij ook de daadwerkelijk effecten en geleverde prestaties onderwerp van onderzoek en rapportage vormen. Bij de uitvoering van dit type onderzoek loopt de Rekenkamer al snel aan tegen de grenzen van haar bevoegdheden, zoals die nu in de wet zijn omschreven. De vaak grillige vorm van die grenzen kent naar de Rekenkamer eraart, nauwelijks principiële juridische of staatsrechtelijke achtergronden, maar laat zich voornamelijk verklaren door de uitvoerige ontstaansgeschiedenis en het compromiskarakter van de huidige wet en door ontwikkelingen sedert 1989.

In de praktijk heeft de Rekenkamer het geschetste probleem vaak opgelost door met succes een beroep te doen op de vrijwillige medewerking van de betrokken instellingen. Zo hebben gemeenten diverse malen inzicht geboden in gegevens die de Rekenkamer wilde raadplegen bij onderzoek naar de praktische uitwerking en werkbaarheid van het centrale beleid op het terrein van bijvoorbeeld de sociale zekerheid.

Zodoende is zij er vaak toch in geslaagd regering en Staten-Generaal een compleet en onafhankelijk oordeel te geven.

Haar verzoek om een minder geclausuleerde en eenvoudiger omschrijving van het terrein waarop zij bevoegd is gegevens te verzamelen, moet vooral ook worden gezien als een pleidooi om de gegroeide praktijk vast te leggen in wetgeving en daarmee een efficiënte uitoefening van haar wettelijke taken te bevorderen. Ook meent de Rekenkamer dat zij gezien haar onafhankelijke positie niet afhankelijk behoort te zijn van de vrijwillige medewerking van degenen die over relevante gegevens beschikken.

Voor de Rekenkamer is de discussie over haar bevoegdheden een instrumentele discussie, niet een principiële. Het enige principe dat voor haar telt en dat naar zij verwacht ook de wetgever zal aanspreken, is dat haar wettelijke bevoegdheden behoren te zijn toegesneden op de in de wet aan haar toegekende taken. Van tijd tot tijd is daarvoor bijzondere

aandacht nodig, vooral als de bestuurlijke omstandigheden waaronder de wettelijke taak wordt uitgeoefend, aan verandering onderhevig zijn. De Rekenkamer vertrouwt erop dat de wetgever in goed overleg met haar de noodzakelijke initiatieven ontwikkelt om de gesignaleerde onvolkomenheden in de onderzoeksbevoegdheden weg te nemen.

1.3 Communicatie met de omgeving

1.3.1 Inleiding

Onderdeel van het beleid van de Rekenkamer is het streven naar een meer open communicatie met haar directe omgeving. In 1997 is in dit kader met name vooruitgang geboekt in de communicatie met het kabinet en met de Tweede Kamer. Daarnaast zijn stappen gezet om tijdens de diverse fasen van het onderzoek op ambtelijk niveau de communicatie met het betrokken departement en met organen buiten de rijksdienst te intensiveren.

Deze ontwikkeling sluit aan bij eerder gezette stappen, zoals de openbaarmaking van het onderzoeksprogramma (sinds 1996) en het uitvoerige inzicht dat geboden is in de inrichting van het onderzoeksproces (Verslag 1996).

Op de communicatie en samenwerking in internationaal verband wordt in hoofdstuk 5 ingegaan.

1.3.2 Overleg met Staten-Generaal en kabinet

Communicatie tussen het College en de Staten-Generaal vindt steeds vaker plaats rondom de publicatie van Rekenkamerrapporten (zie 1.3.3.) Daarnaast wordt regulier contact onderhouden in het periodiek overleg met de commissie voor de Rijksuitgaven. Dit overleg vond in 1997 twee maal plaats. Er werd met name van gedachten gewisseld over de mogelijkheden tot versnelling van de financiële verantwoording van het Rijk en aanpassing van de bevoegdheden van de Rekenkamer aan haar wettelijke taak.

Over het eerste onderwerp organiseerde de commissie voor de Rijksuitgaven in april een conferentie, waarin de betrokken partijen de basis legden voor een eerste versnelling van de verantwoording in 1998 en een definitieve in 2000. Een verbetering van de kwaliteit van de financiële verantwoordingen is beoogd met de instelling (in november) van een ambtelijke werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van de staf van de commissie voor de Rijksuitgaven, de departementen en de Algemene Rekenkamer. De werkgroep richt zich op zowel de presentatie van de verantwoordingen als op functie en inhoud.

Met betrekking tot de taken en bevoegdheden werd in december een aparte bijeenkomst met de commissie voor de Rijksuitgaven georganiseerd. Aanleiding hiervoor was de brief die de Rekenkamer hierover in november aan regering en de Staten-Generaal heeft gestuurd (zie ook onderdeel 1.2).

In 1997 is het College begonnen aan een serie bilaterale gesprekken met bewindspersonen. Deze gespreksronde is een uitvloeisel van het overleg dat eind 1996 plaatsvond met een delegatie van het kabinet en het College naar aanleiding van publieke wrijvingen over onder meer het rapport «Financiële relaties met grote ondernemingen». In de bilaterale gesprekken heeft het College een toelichting gegeven op het beleid en de werkwijze van de Rekenkamer en vond gedachtenwisseling plaats over uiteenlopende onderwerpen die door de bewindspersonen en de Rekenkamer werden aangedragen.

In 1997 is met de politieke top van zeven ministeries een gesprek gevoerd; in de eerste maanden van 1998 met de overige bewindspersonen.

De ervaring van het College met de gesprekken is positief. Het voornemen is daarom het initiatief te nemen voor een nieuwe serie gesprekken met de ministers van het volgende kabinet.

1.3.3 Presentatie van onderzoek aan ministers en Tweede Kamer

Teneinde een bijdrage te leveren aan een betere communicatie met ministers rondom de publicatie van rapporten, is het College er begin 1997 enkele malen toe overgegaan bewindspersonen vóór publicatie van een rapport met een mondelinge briefing in te lichten over de definitieve inhoud. De goede ervaringen geven de Rekenkamer aanleiding dit experiment voort te zetten. Dit heeft ertoe geleid dat in 1997 ministers in dertien gevallen gebruik maakten van het aanbod tot een briefing. In het vervolg zal de Rekenkamer standaard een dergelijke presentatie aanbieden. De briefings bieden ook de gelegenheid terug te kijken op het verloop van het onderzoeksproces, met name op een belangrijk bestuurlijk onderdeel in de laatste fase, waarin de Rekenkamer de minister verzoekt om een schriftelijke reactie op het in dat stadium vertrouwelijke conceptrapport. Deze procedure van «hoor en wederhoor» is wettelijk niet voorgeschreven, maar wordt van beide zijden als een waardevol element in het proces beschouwd.

In de relatie met de Tweede Kamer bewijst het instrument briefing al een geruim aantal jaren zijn waarde. In 1997 is het gebruik ervan sterk toegenomen als onderdeel van het nieuwe publicatiebeleid. In totaal werd eenentwintig maal op deze wijze over de onderzoeksresultaten met de Tweede Kamer gecommuniceerd. Bij deze bijeenkomsten zijn telkens leden van de desbetreffende vaste kamercommissie aanwezig, terwijl het voorzitterschap in handen is van de commissie voor de Rijksuitgaven. Van de zijde van de Rekenkamer wordt de presentatie verzorgd door een lid van het College en de projectleider van het onderzoek.

1.3.4 Communicatie met departementen over onderzoek

Het Verslag 1996 bevatte een uitvoerige beschrijving van de negen stappen in het onderzoeksproces bij de Rekenkamer. Dit proces is schematisch samengevat in bijlage 1.

In 1997 is besloten met de afzonderlijke departementen afspraken te maken over de ambtelijke communicatie tijdens het onderzoeksproces. Doel hiervan is vergroting van de kwaliteit van het onderzoek en van de acceptatie van de aanpak en de uitkomsten. Langs beide wegen wordt uiteindelijk bijgedragen aan de doelmatigheid van de beslissingen die de Rekenkamer uiteindelijk zelf, gegeven haar onafhankelijke positie, neemt over de keuze van onderwerpen, de aanpak van onderzoek en de rapportage van de uitkomsten.

Voorbeelden van momenten waarop communicatie met het departement plaatsheeft, zijn bespreking van de mogelijke onderzoeksonderwerpen (met als doel selectie van die onderwerpen waar de waarde van Rekenkameronderzoek het grootst is), tijdige aankondiging van onderzoek, bespreking vooraf van de opzet en – eventueel ook op bestuurlijk niveau – de normatiek (teneinde de bruikbaarheid te vergroten) en verificatie van de feitelijke bevindingen van onderzoek.

Als logisch sluitstuk stimuleert de Rekenkamer intern de mogelijkheid om ten behoeve van de evaluatie die na elk onderzoek plaatsvindt, met het betrokken departement van gedachten te wisselen over ervaringen met het verloop van het proces en met de bruikbaarheid van het uiteindelijke product.

1.4 Publicatiebeleid

Sinds 1996 is het publicatiebeleid gericht op vergaande spreiding van onderzoeksrapporten over het parlementaire jaar. Doel van dit beleid is een betere aansluiting op de werkwijze van de Tweede Kamer. In 1997 heeft het nieuwe beleid volgens de uitgesproken verwachting geleid tot publicatie van 27 afzonderlijke rapporten, naast de bundel Rechtmatigheidsonderzoek 1996 (waarin 34 deelpublicaties), het Verslag 1996 en vier primair aan de betrokken minister gerichte rapportages², waarvan de Staten-Generaal een afschrift wordt gezonden.

Aan het merendeel van de publicaties schonk de Tweede Kamer aandacht in een algemeen overleg, begrotingsonderzoek of hoorzitting, of door middel van schriftelijke vragen. Slechts een kleine minderheid van de 27 afzonderlijke rapporten kregen (nog) geen openbare behandeling door de Kamer. De parlementaire behandeling overziende dringt zich de conclusie op dat de bereikte spreiding en de huidige wijze van presentatie van rapporten de volksvertegenwoordiging inderdaad beter in staat stellen tot adequate behandeling van de publicaties.

Nieuw onderdeel van het publicatiebeleid is ook om sommige onderzoeksuitkomsten primair aan de betrokken minister mede te delen en aan de Staten-Generaal slechts een afschrift ter kennisneming te zenden. In 1997 is zoals hiervoor vermeld viermaal van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Hiermee is de verwachting dat een groeiend aantal onderzoeken op deze wijze zou worden afgesloten (in 1996 gebeurde dit zes maal), niet uitgekomen. In een aantal gevallen overwoog de Rekenkamer aanvankelijk om deze rapportagevorm te hanteren, maar besloot zij op grond van de reactie van de betrokken minister op het conceptrapport, om toch actief de aandacht van de Staten-Generaal voor de uitkomsten te vragen. In een ander geval (Opsporingsorganisatie FIOD) ontbrak gezien de positieve onderzoeksresultaten weliswaar de noodzaak voor een actieve bemoeienis van de Tweede Kamer, maar besloot het College toch om haar positieve oordeel – juist in verband daarmee – publiekelijk onder de aandacht van regering en Staten-Generaal te brengen.

De Rekenkamer zal de hoofdlijnen van het publicatiebeleid de komende jaren voortzetten. Het verkiezingsjaar 1998 krijgt daarbij bijzondere aandacht, in die zin dat gedurende het verkiezingsreces van de Tweede Kamer (dat loopt van 17 april tot en met 11 mei 1998) geen publicaties zullen verschijnen. Daarentegen wordt in de demissionaire periode van het kabinet die daarop volgt, de draad in principe weer normaal opgepakt. Dit sluit aan bij de handelwijze van de Tweede Kamer om in het verkeer met demissionaire ministers haar controlerende taak zoveel mogelijk regulier uit te voeren.

Op één ander punt zal het publicatiebeleid in 1998 en de daaropvolgende jaren wel een opvallende wijziging ondergaan. Deze vloeit voort uit de wens en bereidheid van alle betrokkenen (regering, Staten-Generaal en Rekenkamer) om de financiële verantwoording van het Rijk nog vóór het zomerreces aan de Staten-Generaal te zenden; tot nu toe gebeurde dit overeenkomstig de wettelijke bepaling uiterlijk 1 september, waardoor de behandeling samenviel met die van de begroting voor het volgend jaar. Het streven is de financiële verantwoording in 2000 op een zodanig tijdstip in het voorjaar te publiceren dat de Tweede Kamer deze voor de zomer kan behandelen.

In 1998 en 1999 is sprake van een overgangssituatie. De Rekenkamer verwacht de eerste rapporten bij de financiële verantwoordingen in 1998 half mei te publiceren. Publicatie van de laatste rapporten en van de algemene conclusies en opmerkingen is voorzien voor eind juni.

² Een overzicht van alle publicaties is opgenomen in onderdeel 2.2.

2. REALISATIE VAN HET ONDERZOEKSPROGRAMMA 1997

2.1 Uitvoering van het programma

In het Verslag 1996 publiceerde de Rekenkamer het onderzoeksprogramma voor 1997. Daarbij werd aangegeven dat dit programma tot uitvoering zou worden gebracht in de jaren 1997, 1998 en voor een deel ook in 1999.

Het verloop van de onderzoeksportefeuille in 1997 is weergegeven in tabel 1. Daarin zijn ter vergelijking ook de cijfers voor 1996 toegevoegd.

Tabel 1 Verloop onderzoeksportefeuille in aantallen onderzoeken

	1996	1997
over uit het voorgaande jaar	109	105
nieuw geprogrammeerd	102	74
gepubliceerd tijdens lopend jaar	93	68
afgevoerd tijdens lopend jaar	13	12
uit te voeren onderzoeken eind verslagjaar	105	99

Zoals de tabel laat zien, werden 12 van de in portefeuille genomen onderzoeken afgevoerd; soms voor de start, soms tijdens het onderzoek. De redenen voor het afvoeren lopen uiteen. Sommige onderzoeken bleken niet het te verwachten resultaat op te gaan leveren. Soms werden ze gestaakt, soms gecombineerd met andere onderzoeken. In andere gevallen bleek het onderwerp zich (nog) niet te lenen voor onderzoek en werd besloten vooralsnog een verkennende of inventariserende voorstudie in te stellen. Ook is aan sommige onderzoeken die voor het nieuwe programma 1998 van belang werden geacht een hogere prioriteit gegeven dan aan voorgenomen onderzoeken uit het «oude» programma. In de categorie «afgevoerde onderzoeken» zijn tot slot twee onderzoeken opgenomen die conform de plannen zijn afgerond met een management-rapportage of een rapportage aan een ander controle-orgaan. De in 1997 afgevoerde onderzoeken zijn:

Buitenlandse Zaken:

- *Ontwikkelingsprojecten in eigen beheer*. Het onderzoek (dat werd aangekondigd in het Verslag 1995) bleek minder opportuun, omdat dit type ontwikkelingssamenwerking steeds meer aan belang verliest.

Binnenlandse Zaken:

- *Sociale vernieuwing*. Het onderzoek bleek weinig toegevoegde waarde te hebben ten opzichte van het onderzoek Decentralisatieproces maatschappelijke opvang (gepubliceerd in april 1997).
- *Inzetbaarheid materieel bij rampen*. De complexe materie vereiste het verrichten van een voorstudie.
- *Hoge Colleges van Staat*. Het onderzoek is afgerond met een interim-managementrapportage. Het onderzoek krijgt een vervolg dat zal leiden tot rapportage in het rapport bij de financiële verantwoording over 1999.

Justitie:

- *Jeugdbescherming*. In een vooronderzoek naar dit onderwerp is ook het aspect jeugdzorg in de beschouwing betrokken. Omdat bleek dat bij het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport eigen onderzoek loopt naar de knelpunten in de uitvoering van het beleid op dit terrein, heeft de Rekenkamer vooralsnog van onderzoek afgezien.

Financiën:

- *Voorkoming en bestrijding misbruik en oneigenlijk gebruik Loonbelasting*. Dit onderzoek paste minder goed in het onderzoeksbeleid; besloten is het onderzoek te richten op Particulieren en Douane.
- *Intracommunautaire btw-fraude*. Het onderzoek is afgerond; over de resultaten is gerapporteerd aan de Europese Rekenkamer; eenzelfde onderzoek vond plaats in vijf andere lidstaten.

Defensie:

- *Werving, selectie en opleiding defensiepersoneel*. Na vooronderzoek bleek – gelet op de aandacht van het ministerie voor dit beleid – onderzoek door de Rekenkamer vooralsnog minder opportuun.

Economische Zaken:

- *Exportcontrole*. Andere onderwerpen, zoals subsidiëring van de exportfinanciering, hebben een hogere prioriteit gekregen.

Verkeer en Waterstaat:

- *Financiële condities bij subsidies/rijksbijdragen*. Andere onderwerpen hadden een hogere prioriteit.
- *Deltaplan grote rivieren*. Dit onderzoek (dat werd aangekondigd in het Verslag 1995) bleek minder opportuun te zijn na het in 1996 op verzoek van de minister van Verkeer en Waterstaat uitgevoerde onderzoek naar de aanleg van Maaskaden.

Diverse beleidsterreinen:

- *Systeemevaluatie verklaring van betrouwbaarheid*. Het onderzoek is omgezet in een voorstudie.

Zoals hiervoor is aangegeven is in 1997 over de resultaten van 68 onderzoeken gepubliceerd. De bevindingen van 4 onderzoeken werden opgenomen in grotere onderzoeken, terwijl 1 onderzoek leidde tot twee publicaties. Het aantal (deel)publicaties in 1997 bedroeg zodoende 65. Onderverdeeld naar soorten onderzoek laat tabel 2 het volgende beeld zien.

Tabel 2 Aantal gepubliceerde onderzoeken naar type onderzoek

	1996 aantal	1996 %	1997 aantal	1997 %
doelmatigheid	23	41	26	40
financieel beheer (incl. bezwaaronderzoeken)	9	16	15	23
financiële verantwoordingen ministeries en fondsen	24	43	24	37
totaal aantal publicaties	56	100	65	100

Op de onderzoekstijd die aan de verschillende typen onderzoek is besteed, gaat onderdeel 6.4 in.

2.2 Publicaties in 1997

2.2.1 Inleiding

Jaarlijks publiceert de Rekenkamer vóór 1 april haar verslag van werkzaamheden over het voorgaande kalenderjaar. In dat verslag neemt de Rekenkamer sinds enkele jaren geen onderzoeksbevindingen meer op. Die werden in 1997 gepubliceerd in de volgende publicaties:

- 27 afzonderlijke rapporten aan regering en Staten-Generaal;
- de bundel *Rechtmatigheidsonderzoek* (met daarin 34 deelpublicaties: 24 onderzoeken naar de financiële verantwoording en 10 bezwaaronderzoeken), vooral van belang voor de Tweede Kamer;
- 4 rapportages aan ministers;

Hierna wordt een korte beschrijving gegeven van de gepubliceerde onderzoeken, waarbij tevens wordt aangegeven welke opvallende effecten de rapportages hebben gehad.

2.2.2 Rapporten aan regering en Staten-Generaal

Nederlands Schengen Informatie Systeem (januari 1997, kamerstuk 25 200)

In het gebruik van dit systeem, dat toegang geeft tot opsporingsinformatie van de zeven Schengenlanden, is snelle verbetering nodig. Technisch voldoet het systeem, maar de toepassingsmogelijkheden zijn beperkt, ook al door een aantal kinderziekten. Het grote aantal ambtenaren dat toegang heeft tot het systeem, maakt het kwetsbaar voor misbruik. De minister van Justitie heeft de Tweede Kamer toegezegd periodiek te zullen rapporteren over verbeteringen in het systeem. Ook zal zij aandringen op een internationaal vergelijkend onderzoek. Enkele zusterinstellingen uit Schengenlanden hebben bij de Rekenkamer belangstelling getoond voor de resultaten en overwogen een eigen onderzoek.

Beheersing vervangingsuitgaven in primair en voortgezet onderwijs (februari 1997, kamerstuk 25 220)

Het is onduidelijk of de belangrijkste doelstelling van het Vervangingsfonds, het beheersbaar maken van de stijgende vervangingsuitgaven voor onderwijspersoneel, is gehaald. Er was namelijk sprake van een structureel gebrek aan beleidsinformatie. Het toezicht door de minister was onvoldoende effectief. Er is twijfel of de scholen genoeg invloed kunnen uitoefenen op de omvang van de vervangingsuitgaven. Dit is wel een belangrijk uitgangspunt van het beleid. De minister heeft het toezicht op het Vervangingsfonds aangescherpt, met name door in de richtlijn voor het jaarverslag van het fonds uitgebreide informatievoorschriften op te nemen. Ook uit nader onderzoek in opdracht van de minister is niet duidelijk geworden in hoeverre de demografische structuur van het onderwijspersoneelsbestand scholen beperkt in het beïnvloeden van de omvang van de vervangingsuitgaven.

Wet op de toegang tot ziektekostenverzekeringen (februari 1997, kamerstuk 25 235)

De Wet op de Toegang tot Ziektekostenverzekeringen (WTZ) vertoont gebreken. De verdeling van bevoegdheden en verantwoordingsverplichtingen tussen de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de Stichting Uitvoeringsregeling Omslagregeling (SUO) en de Verzekeringskamer is onvoldoende geregeld. Een belangrijke lacune is dat de minister geen bevoegdheid heeft om de omslagbijdrage goed te keuren. De SUO heeft deze omslagbijdrage de afgelopen jaren hoger vastgesteld dan noodzakelijk was om het tekort van het jaar daarvoor te dekken. In de WTZ ontbreekt de wettelijke basis voor een dergelijke reservevorming. De aanbevelingen uit het rapport zijn door de minister gebruikt voor een wijziging van de WTZ die momenteel op handen is. Daarnaast heeft het rapport, in combinatie met het rapport «Zicht en toezicht op gevolgen concernvorming bij zorgverzekeraars» ertoe geleid dat de minister voor haar gehele beleidsveld een toezichtsfilosofie heeft opgesteld en deze nader heeft uitgewerkt in een toezichtsbeleid.

Zicht en toezicht op gevolgen
concernvorming zorgverzekeraars

Algemene Rekenkamer

Zicht en toezicht op gevolgen concernvorming zorgverzekeraars (februari 1997, kamerstuk 25 236)

Het samengaan van ziekenfondsen en particuliere zorgverzekeraars brengt risico's van vermenging van publieke en private belangen met zich mee. De huidige wet- en regelgeving bleek niet meer toegesneden op gevallen waarin zorgverzekeraars binnen een concernstructuur werken. Daardoor konden situaties ontstaan die niet stroken met de bedoeling van de wetgever, zoals het ontwijken van de vereiste ontheffing voor het uitvoeren van werkzaamheden voor derden door alle ziekenfonds-werkzaamheden uit te besteden aan een ander onderdeel van het concern («lege» ziekenfondsen). Het toezichtsbeleid van de Commissie Toezicht Uitvoeringsorganen (CTU) van de Ziekenfondsraad bleek onvoldoende gericht te zijn op het verkrijgen van een volledig inzicht in de concern-structuur.

De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport kwam op 15 april 1997 met een totaalvisie op het toezicht op het zorgveld. Medio 1999 zal naar verwachting een wettelijke basis worden gelegd voor de CTU. Deze zal dan een eigen rechtspersoonlijkheid krijgen met een eigen begroting en geheel onafhankelijk toezicht uitoefenen. De CTU heeft een thematisch onderzoek naar de concernvorming bij zorgverzekeraars op haar Jaarplan Toezicht 1997 geplaatst.

Financieel inzicht in vredesoperaties

Algemene Rekenkamer

Financieel inzicht in vredesoperaties (maart 1997, kamerstuk 25 250)

Het Ministerie van Defensie had onvoldoende inzicht in de totale werkelijke uitgaven voor vredesoperaties. Voor een afgewogen besluitvorming over inzet en prioriteiten bij vredesoperaties en voor de beheersbaarheid van de kosten van vredesoperaties op langere termijn is dit wel noodzakelijk.

De minister van Defensie kondigde een aantal verbeteringen aan onder meer het voortvarend indienen van claims bij de Verenigde Naties. Hij was echter niet van plan wijzigingen aan te brengen in de begrotingen en verantwoordingen van het ministerie om tegemoet te komen aan de wens van de Rekenkamer om meer inzicht te geven in de integrale kosten van vredesoperaties. Wel zegde hij de Eerste Kamer toe representatieve kengetallen te ontwikkelen voor gemiddelde kosten van vredesoperaties.

Klantgerichtheid publieke
dienstverlening

Algemene Rekenkamer

Klantgerichtheid publieke dienstverlening (maart 1997, kamerstuk 25 285)

De klantgerichtheid van organisaties die publieke diensten verlenen heeft verbetering. Onder meer het klachtenmanagement bleek voor verbetering vatbaar te zijn. Een kwart van de ondervraagde afnemers had klachten over de dienstverlening. Driekwart van de onderzochte organisaties beschikte niet over een goede klachtenprocedure. Bij ruim een derde van de onderzochte organisaties bleken voorts achterstanden te bestaan bij het behandelen van verzoeken en aanvragen van afnemers. De betrokken bewindspersonen deden diverse toezeggingen ter verbetering van de klantgerichtheid. De commissie voor de Rijksuitgaven van de Tweede Kamer stelde diverse vragen aan de betrokken bewindspersonen, onder meer over de gewenste verbetering van het klachtenmanagement en de servicegerichtheid naar afnemers toe.

Informatiebeveiliging Belastingdienst (april 1997, kamerstuk 25 290)

Ondanks de maatregelen die de staatssecretaris van Financiën sinds 1992 had getroffen was de informatiebeveiliging bij de eenheden van de Belastingdienst in de praktijk nog niet op een aanvaardbaar niveau gebracht. Er waren risico's voor de betrouwbaarheid van de gegevensverwerking en het gevaar bestond dat inbreuken op de ambtelijke integriteit niet tijdig werden gesignaleerd. Bij een aantal eenheden schortte het ook aan een adequate inbraakbeveiliging. RTL4 bracht het onderwerp als een item in haar nieuwsprogramma. Hierin drong een met een camera gewapende reporter een belastingkantoor binnen. Hij kon zonder enige belemmering voor het publiek verboden ruimtes betreden. In reactie hierop kondigde de staatssecretaris krachtige maatregelen aan.

Herplaatsing en reïntegratie bij het Rijk (april 1997, kamerstuk 25 305)

Het is de ministeries niet gelukt om het aantal wachtgelders bij het Rijk zoveel mogelijk te beperken. De departementen slaagden er onvoldoende in om de met ontslag bedreigde ambtenaren te herplaatsen en om wachtgelders te reïntegreren in het arbeidsproces. De jaarlijkse uitgaven voor wachtgeld namen in de periode tussen 1989 en 1995 toe van 180 tot 334 miljoen gulden. De Rekenkamer achtte met name verbeteringen noodzakelijk op het terrein van het interdepartementale herplaatsingsbeleid en op het terrein van de informatievoorziening over de uitvoering en resultaten van het herplaatsingsbeleid. Daarnaast dienden meer inspanningen te worden verricht om ouderen te behouden voor de organisatie. De coördinerend minister van Binnenlandse Zaken en de vijf onderzochte ministeries konden zich op hoofdlijnen vinden in de conclusies van de Rekenkamer en hebben in lijn met de aanbevelingen activiteiten gestart.

Decentralisatieproces maatschappelijke opvang (april 1997, kamerstuk 25 315)

De overdracht van de maatschappelijke opvang (thuislozenzorg, vrouwenopvang en algemene crisisopvang) van het Rijk naar de gemeenten is complex en duurt al ruim tien jaar. Het was niet duidelijk wanneer het overgangstraject om tot decentralisatie te komen zou worden afgerond en wat de uiteindelijke bestuurlijke situatie zou zijn. De overdracht voldeed nog niet aan alle voorwaarden die de Tweede Kamer daaraan stelde. De groei van de capaciteit nam niet weg dat er nog steeds sprake was van tekorten en een onevenwichtige verdeling van de opvangvoorzieningen. Er zijn op rijksniveau geen criteria om een decentralisatieproces te toetsen. De Rekenkamer heeft op grond van een literatuurstudie daarom elf criteria opgesteld die een scenario bieden voor een goed en ordelijk verloop van dergelijke processen. De betrokken bewindspersonen vonden dat de door de Rekenkamer opgestelde criteria goed gebruikt kunnen worden voor lopende en toekomstige decentralisatieprocessen. De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken liet de Tweede Kamer weten dat zij gegeven het checklistkarakter van het rapport geen aanleiding meer zag nog een leidraad op te stellen. Zij zou er voor zorgen dat het rapport werd verspreid onder die ambtenaren die bij decentralisatieprocessen betrokken zijn.

Afvalpreventie

Huis voor de Koning

Afvalpreventie (mei 1997, kamerstuk 25 375)

Het Ministerie van VROM heeft nog onvoldoende inzicht in het bereiken van de algemene doelstelling voor afvalpreventie. Oorzaken zijn onder meer het ontbreken van toetsbare doelstellingen, ontoereikende informatie over afvalstoffen en het gebrek aan een praktische methode om het effect van het preventiebeleid te bepalen. Verder maken overheid en bedrijfstakken onvoldoende expliciete afspraken over de realisatie van afvalpreventie en wordt er weinig gebruik gemaakt van de verruimde mogelijkheden in de Wet milieubeheer om afvalpreventie te bevorderen via vergunningen en algemene regels.

De minister van VROM zegde toe enkele stappen te ondernemen om de methode voor de meting van afvalpreventie te verbeteren, toetsingscriteria voor product- en procesveranderingen en voor intern hergebruik van afvalstoffen te concretiseren en de benutting van de beschikbare instrumenten door lagere overheden te stimuleren.

Bodemsaneringsprogramma van Defensie

Huis voor de Koning

Bodemsaneringsprogramma van Defensie (mei 1997, kamerstuk 25 376)

Er is onvoldoende zicht op de daadwerkelijke resultaten van het bodemsaneringsprogramma van Defensie. Ook is sprake van tegenstrijdige informatie over het aantal uitgevoerde saneringsoperaties en de kosten daarvan. In eenderde deel van de 85 onderzochte saneringen was geen dossier en evaluatierapport aanwezig. Voorzover zij er wel waren schoot de kwaliteit van de informatie vaak tekort.

Ontwikkeling en herverdeling politiesterkte 1994-1995

Huis voor de Koning

Ontwikkeling en herverdeling politiesterkte 1994-1995 (juni 1997, kamerstuk 25 385)

Omdat er onzekerheid is over de betrouwbaarheid van de politiesterkecijfers is het niet mogelijk om te toetsen of het kabinet zijn doelstelling (in deze regeerperiode 3750 politiemensen extra) bereikt. Zowel eenduidige definities van begrippen als «politiesterkte» en «blauw op straat», als een adequate informatievoorziening met voldoende controlewaarborgen op regionaal en departementaal niveau vormen voor een dergelijke toets noodzakelijke voorwaarden. Aan beide voorwaarden werd echter niet voldaan. Tevens bleek dat het zogenoemde herplaatsingsbeleid bij de politie nauwelijks resultaat had gehad.

De minister van Binnenlandse Zaken heeft de Tweede Kamer toegezegd dat er definities zullen worden ontwikkeld voor «politiesterkte» en «blauw op straat». Tevens zal de informatievoorziening worden verbeterd en zal periodiek de kwaliteit van de aangeleverde sterktegegevens worden getoetst. De informatievoorziening bij de regio's zal ook worden verbeterd, aldus een toezegging van de voorzitter van het Korpsbeheerdersberaad. Wat betreft de verdeling van de sterkte over de regio's zullen volgens de minister van Binnenlandse Zaken de gesignaleerde tekortkomingen voor een deel worden opgelost in het kader van het nieuwe Sociaal Beleidskader.

Programma Samenwerking Oost-Europa (juni 1997, kamerstuk 25 395)

Projecten in het kader van het Programma Samenwerking Oost-Europa (PSO) hebben slechts een beperkte bijdrage geleverd aan het bereiken van de hoofddoelstellingen van het programma. Deze zijn: het bevorderen van de transformatie van een centraal geleide naar een marktgerichte economie en de positionering van het Nederlandse bedrijfsleven in de landen in Oost-Europa. Belangrijke oorzaak was dat de doelstellingen van de afzonderlijke projecten onvoldoende aansloten op de hoofddoelen van het programma en projecten niet zelfstandig konden worden voortgezet. Ook de aanbesteding en het beheer van de projecten was voor verbetering vatbaar. Uit het onderzoek bleek dat een combinatie van duidelijke projectdoelen gericht op het direct oplossen van problemen van kleinere bedrijven een succesfactor was.

Volgens de staatssecretaris van EZ zal het Rekenkameronderzoek zeker bijdragen aan het verder bouwen van een optimaal PSO. Een deel van de aanbevelingen van de Rekenkamer is inmiddels al uitgevoerd.

Om de mogelijkheden tot verdere verbetering van de zelfstandige voortzetting van projecten verder te vergroten zal EZ meer aandacht besteden aan de voorwaarden die worden gesteld aan de begunstigden in het ontvangende land.

Voorbereiding van plattelandsprojecten met Europese subsidie (juni 1997, kamerstuk 25 399)

De ministers van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Economische Zaken en Sociale Zaken en Werkgelegenheid hadden onvoldoende garanties dat plattelandsprojecten het gewenste resultaat opleverden doordat de kwaliteit van de voorbereiding tekort schoot. Het programma werd gedecentraliseerd uitgevoerd door provincies en door de Regionale Arbeidsvoorziening met f 300 miljoen subsidie van de Europese Unie en f 380 miljoen aan co-financiering door het rijk. De aanbevelingen van de Rekenkamer hadden vooral betrekking op concrete punten ter verbetering van de projectvoorstellen en het toezicht van de ministeries daarop. De conclusies en de aanbevelingen van de Rekenkamer werden meegenomen bij de voorbereiding en uitvoering van een – door de Europese Unie verplichte – evaluatie van het programma begin 1997. De knelpunten uit deze evaluatie vertoonden belangrijke overeenkomsten met de bevindingen van de Rekenkamer. Ook brachten de ministeries de aanbevelingen van de Rekenkamer in bij het overleg in de Comités van Toezicht.

Fonds Voorheffing Pensioenverzekering (juni 1997, kamerstuk 25 401)

Het Fonds met eind 1995 een vermogen van f 3,8 miljard, wordt beheerd door een bestuur waarin vertegenwoordigers van de werkgevers en werknemers zitting hebben. Aanvankelijk was het de bedoeling uit dit fonds een bijdrage te leveren aan de financiering van een wettelijk verplichte aanvullende pensioenverzekering. In de huidige situatie wordt het vermogen vooral gebruikt voor een regeling voor de pensioenopbouw van oudere werklozen of hun nabestaanden. Uit het onderzoek bleek dat het financieel beheer van deze regeling de laatste jaren sterk is verbeterd. Het kabinet is voornemens het fonds te privatiseren. De Rekenkamer vraagt hierbij onder meer aandacht voor het goed regelen van het toezicht op de uitvoering en de financiën en duidelijkheid over de kring van gerechtigden en een meewerkingsverplichting voor partijen. Met de privatisering wordt het Fonds Voorheffing Pensioenverzekering

opgeheven. De Rekenkamer heeft bij de nieuw op te richten stichting, die het vermogen en de taken van het fonds overneemt geen controlerechten.

Ontvlechting en marktwerking in de sociale zekerheid (juni 1997, kamerstuk 25 402)

De Rekenkamer heeft in de periode november 1995 – september 1996 drie belangrijke ontwikkelingen op het terrein van de sociale verzekeringen onderzocht: de scheiding tussen beleid en uitvoering (ontvlechting), de introductie van marktwerking en het ontstaan van holdings die zowel publieke taken als private activiteiten uitvoeren. De Rekenkamer constateerde dat door de Minister van SZW onvoldoende ijkpunten zijn geformuleerd aan de hand waarvan de totstandkoming van marktwerking kan worden gemeten. Naar de mening van de Rekenkamer brengt de holdingconstructie risico's met zich mee voor een recht- en doelmatige uitvoering. Verder zijn naar de mening van de Rekenkamer de bevoegdheden van de toezichthouder niet toereikend om voldoende inzicht in de uitvoeringspraktijk te krijgen.

De minister onderschreef de conclusies van de Rekenkamer niet volledig maar zegde wel toe de aanbevelingen over te nemen. In interdepartementaal verband worden bestaande toezichtstructuren onder de loep genomen. De beveiliging en waarborgen rondom het gebruik, het beheer en de verwerking van de databestanden heeft volgens de minister de hoogste prioriteit. Het kabinet zal in de loop van 1998 zijn visie te geven over de definitieve vormgeving van de uitvoering van de sociale verzekeringswetten en bovendien zal -op verzoek van de Eerste Kamer- een evaluatie plaatsvinden van het huidige stelsel.

Informatievoorziening en kengetallen (augustus 1997, kamerstuk 25 471)

De kwantitatieve gegevens die de ministeries leveren bij hun begrotingen en rekeningen (de zogenoemde kengetallen) zeggen nog weinig over hun prestaties en het prijskaartje dat daaraan hangt. De meeste ministeries hebben plannen ontwikkeld om kengetallen verder te ontwikkelen en te gebruiken. De informatiewaarde voor de Tweede Kamer is tot nu toe beperkt, mede omdat de ministeries het soms moeilijk vinden de informatiebehoefte in te schatten.

Het Ministerie van Financiën heeft toegezegd de ontwikkeling van kengetallen en de verbetering van de kwaliteit ervan te zullen blijven stimuleren. Dit is al zichtbaar in de aangescherpte regelgeving over het presenteren van kengetallen in de begrotingen en verantwoordingen. Ook vanuit de Tweede Kamer wordt een bijdrage geleverd: de werkgroep die zich bezighoudt met het initiatief van de Commissie voor de Rijksuitgaven om te komen tot een versnelling en verbetering van de financiële verantwoordingen zal daarbij ook het gebruik van kengetallen betrekken.

Grondtransacties van het Rijk

Agnes Scheldens

Grondtransacties van het Rijk (september 1997, kamerstuk 25 510)

De ordelijkheid en controleerbaarheid van de grondtransacties van het Rijk zijn voor verbetering vatbaar. Alleen met veel moeite is in begrotingen en verantwoordingen te achterhalen wat de opbrengsten van welke verkopen zijn en aan wie die ten goede komen. De financiële administraties van de betrokken ministeries bieden vaak niet de gewenste duidelijkheid: onderhandelingen worden niet systematisch vastgelegd en normen voor de beoordeling van de koop- of verkoopprestaties ontbreken. Bij twee ministeries (Defensie en VROM) ontbreken taxatierapporten bij het overgrote deel van de grondaankopen. De in het onderzoek betrokken ministeries hebben toegezegd hun administratieve organisatie rond de grondtransacties te zullen verbeteren. Behandeling van het rapport in de Staten-Generaal heeft niet plaatsgevonden.

Heenzending en tenuitvoerlegging straffen

Agnes Scheldens

Heenzending en tenuitvoerlegging straffen (september 1997, kamerstuk 25 630)

Een tekort aan celcapaciteit leidde de afgelopen jaren tot het heenzenden van verdachten uit voorlopige hechtenis. Bij onderzoek door de Rekenkamer bleek dat zij gemiddeld pas 16 maanden later een eventuele vrijheidsstraf ondergingen. Bij een kwart had de tenuitvoerlegging van een vonnis na drie jaar nog niet plaatsgevonden. Bovendien worden jaarlijks vermoedelijk enkele tientallen opgelegde straffen niet uitgevoerd als gevolg van onachtzaamheid bij het archiveren van dossiers. Het Openbaar Ministerie (OM) had medio 1996 circa 18 000 vonnissen die nog ten uitvoer moesten worden gelegd (lopende vonnissen). Een belangrijke oorzaak is volgens de Rekenkamer het gebrek aan actuele en betrouwbare informatie bij het OM. Dit gebrek vormt tevens een ernstige complicatie bij het vaststellen van de behoefte aan celruimte.

De minister van Justitie heeft een verbetering van de informatievoorziening toegezegd. Voor de informatievoorziening door het OM ten behoeve van de capaciteitsprognoses wordt een landelijk onderzoek ingevoerd.

Daarnaast is de prognosemethodiek met behulp van een extern bureau verbeterd en zal het Sociaal en Cultureel Planbureau een oordeel vormen over de wijze waarop de toekomstige inrichtingscapaciteit wordt geraamd.

Het OM bezint zich, in samenspraak met Justitie, op mogelijkheden het aantal arrestaties van veroordeelden die zich niet gemeld hebben om gevangenisstraf uit te zitten, systematisch te verkleinen door het aantal lopende vonnissen terug te brengen.

Opsporingsorganisatie FIOD

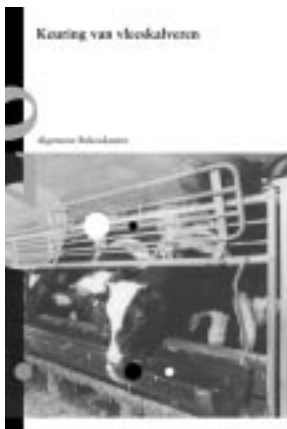
Agnes Scheldens

Opsporingsorganisatie FIOD (oktober 1997, kamerstuk 25 645)

De Rekenkamer oordeelde in hoofdlijnen positief over het functioneren van de opsporingsorganisatie van de FIOD, maar zag ruimte voor verdere verbeteringen op het terrein van de prestatiemeting, de efficiencybewaking en het integriteitsbeleid. De staatssecretaris kondigde in zijn reactie maatregelen aan die tegemoet kwamen aan de aanbevelingen van de Rekenkamer.

Het onderzoek is door de Tweede Kamer voor kennisgeving aangenomen.

Keuring van vleeskalveren (oktober 1997, kamerstuk 25 685)

De controle op verboden stoffen bij vleeskalveren vertoont ernstige tekortkomingen. In de praktijk blijkt dat de volledige keten van controle, screening, keuring, handhaving en rechtsvervolging niet voldoet: de kans is aanmerkelijk dat kalveren die met verboden middelen zijn behandeld, in de voedselketen komen. Overtreders worden niet of slechts sporadisch vervolgd.

De Rekenkamer heeft de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij aanbevolen op alle gesignaleerde knelpunten verbeteringen aan te brengen. De minister heeft de verbeteringen toegezegd.

Er heeft naar aanleiding van het rapport een hoorzitting plaatsgevonden van de Vaste Kamercommissies van Landbouw en voor de Rijksuitgaven.

Structuurschetsen informatievoorziening (november 1997, kamerstuk 25 705)

De Rekenkamer constateerde dat het instrument van structuurschetsen voor de informatievoorziening beperkt is toegepast en dat het vooralsnog marginale effecten heeft opgeleverd. Er bleken beperkingen te bestaan die afbreuk deden aan de werking van structuurschetsen. De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken reageerde terughoudend op de aanbevelingen van de Rekenkamer om deze beperkingen aan te pakken. Het onderzoek is door de Tweede Kamer slechts voor kennisgeving aangenomen.

Rechtsmatigheidsonderzoek 1995 Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (december 1997, geen kamerstuk)

Op grond van de Algemene burgerlijke pensioenwet heeft de Rekenkamer de jaarrekening 1995 onderzocht. Daaruit bleek dat de controle door de interne en externe accountants voldoende basis bood voor haar oordeelsvorming. De Rekenkamer kon zich derhalve verenigen met de goedkeurende verklaringen van de accountants.

Door de privatisering van het ABO op 1 januari 1996 heeft de Rekenkamer aldaar geen controlebevoegdheden meer. De jaarrekening 1995 was daardoor de laatste die de Rekenkamer heeft gecontroleerd.

Wederzijdse bijstand op het gebied van directe belastingen (Europees totaalbeeld en vervolgonderzoek Nederlandse situatie (oktober 1997; geen kamerstuk)

Uit een vervolgonderzoek dat deel uitmaakte van de Nederlandse bijdrage aan een groot samenwerkingsproject tussen Europese rekenkamers kwam naar voren dat de Belastingdienst te weinig gebruik maakt van de wettelijke mogelijkheden om inlichtingen op het gebied der directe belastingen uit te wisselen met belastingdiensten van de Europese Unie. Bovendien is de tijd die de Nederlandse Belastingdienst nodig heeft om verzoeken om inlichtingen uit het buitenland te behandelen ongeveer tweemaal zo lang als de tijd die andere lidstaten nodig hebben om een verzoek uit Nederland te behandelen. Dit kan consequenties hebben voor de bruikbaarheid van de informatie bijvoorbeeld door het verstrijken van termijnen voor de oplegging van de belastingaanslagen. De staatssecretaris heeft in zijn reactie aangegeven er naar te streven de behandeltijd in 1999 teruggebracht te hebben naar zes maanden.

Ook uit het Europees totaalbeeld kwam naar voren dat er te weinig gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheden om inlichtingen uit te wisselen en dat vastenlegging van gegevens en terugkoppeling van de resultaten zich op een laag niveau bevinden.

Informatievoorziening bij uitvoering van EU-beleid (november 1997, kamerstuk 25 735)

De informatievoorziening van de ministers van Economische Zaken, LNV en Financiën bij de uitvoering van drie belangrijke terreinen van EU-beleid is op hoofdlijnen voldoende. De informatie die zij aan de Europese Commissie verstrekken voldoet aan EU-normen. Ook de informatie die de ministers nodig hebben om hun verantwoordelijkheid voor de uitvoering te dragen richting Staten Generaal voldoet grotendeels. De informatievoorziening vertoont nog wel enkele tekortkomingen. Zo is slechts beperkt informatie aanwezig over uitvoeringskosten, efficiency en (neven)effecten. Daarnaast zijn er tekortkomingen in de financiële controle geconstateerd, die mogelijk risico's inhouden voor de betrouwbaarheid van informatie. De ministers deden op onderdelen toezeggingen tot verbetering van de informatievoorziening, maar waren het niet op alle punten eens met de interpretatie van de Rekenkamer van de ministeriële verantwoordelijkheid voor de uitvoering van EU-beleid. Het rapport leverde een bijdrage aan de discussie hierover tussen Tweede Kamer en regering, mede in het kader van de regeling van controlebevoegdheden van de Rekenkamer.

Rijksbijdragen in zorg en sociale zekerheid (december 1997, kamerstuk 25 765)

De rechtmatige en doelmatige verstrekking van twee rijksbijdragen in de zorgsector (Ziekenfondswet en Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) door de minister van VWS vertoont tekortkomingen. Zo bestaat onduidelijkheid over de doelen die met de rijksbijdragen worden nagestreefd, is er een onvoldoende wettelijke basis voor de bevoorschotting en is de controlestructuur niet stuitend. Van de twee rijksbijdragen in de sociale zekerheid (Toeslagenwet en Algemene Kinderbijslagwet) werd geconstateerd dat de recht- en doelmatige verstrekking in opzet goed geregeld is. De minister van VWS en de Ziekenfondsraad zegden op belangrijke punten toe dat verbeteringen zullen worden doorgevoerd zoals de oplossing van de onrechtmatige bevoorschotting en het verstrekken van een – zodra dit technisch mogelijk is – rechtmatigheidsverklaring bij de fondsen. Het was echter opmerkelijk dat de minister van VWS niet voornemens is om meer duidelijkheid te scheppen omtrent de doelstelling van de rijksbijdragen of de rijksbijdragen periodiek te evalueren. Door de Tweede Kamer is verder geen aandacht geschonken aan het rapport.

2.2.3 Bundel rechtmatigheidsonderzoek 1996

In deze bundel zijn 23 rapporten over de financiële verantwoording van de ministeries, de fondsen en het Rijk opgenomen. Daarnaast bevat de bundel een algemeen deel, dat het rijksbrede beeld geeft, en de resultaten van tien bezwaaronderzoeken. Dit zijn:

- Accountantscontrole en administratieve organisatie (Justitie)
- Reclassering (Justitie)
- Controlebeleid Kunstenfondsen (Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen)
- Misbruik en oneigenlijk gebruik ten aanzien van de educatie in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen)
- Informele opdrachten (Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer)
- Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Verkeer en Waterstaat)
- Grond-, water- en wegenbouwcontracten (Verkeer en Waterstaat)
- Vorderingenbeheer Centraal Bureau voor de Statistiek (Economische Zaken)
- Administratieve organisatie (Landbouw, Natuurbeheer en Visserij)
- Accountantsverklaring Landbouw-Egalisatiefonds

Deze bezwaaronderzoeken hadden alle te maken met tekortkomingen in het financieel beheer. Een dergelijk onderzoek start de Rekenkamer als zij overweegt bezwaar te maken tegen een gebrek dat zich reeds enkele jaren achtereenvolgend voordoet. In vier gevallen waren de positieve uitkomsten van het onderzoek reden om geen bezwaar te maken, in vijf gevallen trok zij haar bezwaar in nadat de ministers met concrete plannen ter verbetering kwamen.

Uiteindelijk handhaafde de Rekenkamer in één geval haar bezwaar. Het financieel beheer van Rijkswaterstaat rond de contractuitgaven in de grond-, water- en wegenbouw achtte zij nog steeds onder de maat. In een aanvullende toelichting bij de financiële verantwoording heeft de minister van Verkeer en Waterstaat diverse maatregelen ter verbetering toegezegd en gezegd dat het financieel beheer rondom de contracten eind 1999 aan de eisen voldoet.

2.2.4 Rapportages aan ministers

In deze categorie zijn de rapportages opgenomen die primair aan de betrokken minister zijn gezonden. De Tweede kamer ontvangt van deze rapportages ter kennisneming een afschrift. Het betrof in 1997 de volgende vier rapportages:

Overdracht huisvesting aan HBO-instellingen (april 1997)

De overdracht heeft uiteindelijk geleid tot een structurele stijging van de overheidsuitgaven. Daarom is in andere onderwijssectoren voor een andere financieringsvorm gekozen.

Mede als gevolg van de overdracht was de vermogenspositie van ten minste negen (mono-sectorale) HBO-instellingen zodanig dat er risico's waren voor de continuïteit.

De minister werd niet voldoende geïnformeerd over de financiële positie van de instellingen en had nog geen ijkpunt vastgesteld voor de noodzakelijke omvang van het eigen vermogen van instellingen.

De minister heeft naar aanleiding van het onderzoek het controleprotocol voor de instellingen en de Richtlijn verslag hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek aangepast.

Inzet extern personeel bij het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (10 juni 1997)

Het ministerie van VROM legt voorafgaand aan de inzet van externe personeel niet systematisch vast welke argumenten hiervoor gelden. Hierdoor is niet duidelijk hoe er zonder kwaliteitsverlies op de inzet van extern personeel bespaard kan worden. Het algemene integriteitsbeleid van het ministerie van VROM is voor de besluitvorming bij de inzet van extern personeel niet met dezelfde kwaliteit uitgewerkt en in de praktijk gebracht.

De minister van VROM zegde toe om te bezien of er een model kon worden ontwikkeld om de besluitvorming die vooraf gaat aan de inzet van extern personeel ook vooraf vast te leggen. Tevens zegde zij toe het koppelen van het algemeen integriteitsbeleid aan de inzet van extern personeel als aandachtspunt op te pakken.

Wereldtentoonstelling Sevilla 1992 (augustus 1997)

De Rekenkamer kan zich volledig vinden in de richtlijnen uit een evaluatie die de staatssecretaris van Economische Zaken heeft laten verrichten naar de gang van zaken rondom de Nederlandse inzending in 1992. Voor de realisatie van de inzending was een stichting opgericht met in het bestuur vertegenwoordigers van het Rijk en van sponsors uit het bedrijfsleven zitting hadden. In aanvulling op de richtlijnen deed de Rekenkamer aanbevelingen op het terrein van bestuurssamenstelling, toezicht en financieel beheer.

In reactie op het rapport deelde de minister-president, minister van Algemene Zaken mee inmiddels reeds grotendeels invulling te hebben gegeven aan de suggesties. Een toezichthoudend orgaan achtte hij echter onnodig gezien de zekerheden die langs andere weg voor een doelmatige besteding van publieke middelen verkregen waren.

Verrekenprijzen en belastingheffing (november 1997)

Door de toeneming van internationale transacties spelen verrekenprijzen een steeds grotere rol bij de heffing van vennootschapsbelasting op multinationale ondernemingen. De Belastingdienst zou een beter inzicht dienen te hebben in de mate waarin de problematiek van verrekenprijzen een rol speelt bij de belastingheffing op ondernemingen. Daartoe zou een meer gestructureerde aanpak een bijdrage kunnen leveren. De staatssecretaris onderschreef het belang van een gewijzigde aanpak. Deze wordt thans ingevoerd.

3 EFFECTEN VAN ONDERZOEK

In 1995 is de Rekenkamer gestart met de systematische verzameling van gegevens over de effecten van haar onderzoek. In de jaarverslagen over 1995 en 1996 is op basis van die gegevens een voorzichtige start gemaakt met het afleggen van externe verantwoording over de effecten van Rekenkameronderzoek. Behalve voor deze externe verantwoording worden de gegevens intern gebruikt om mogelijkheden voor effectiviteitsverbetering te traceren.

Effecten van Rekenkameronderzoek kunnen optreden zowel vóór, tijdens als na het onderzoek. Voor alle drie de fasen geldt dat moeilijk is vast te stellen in welke mate optredende effecten het gevolg zijn van het onderzoek.

Dit geldt het sterkst voor de preventieve werking van onderzoek, met name wanneer die zich voordoet bij andere onderdelen van het departement of van de rijksdienst dan waarop het onderzoek waar de preventieve werking vanuit gaat, zich richt.

Effecten die tijdens het onderzoek optreden, hebben vaak betrekking op het vastleggen van verantwoordelijkheidsverdelingen en organisatieprocessen. Het oorzakelijk verband van dergelijke verbeteringen met het lopende onderzoek is vaak aannemelijk, maar zelden met zekerheid vast te stellen.

Voor effecten die na het onderzoek optreden, geldt in principe hetzelfde. Wel staat vast dat bewindspersonen en bestuurders van instellingen buiten het Rijk aan de Tweede Kamer en in een latere fase aan de Tweede Kamer vaak toezeggingen doen in reactie op de conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamer. Deze toezeggingen geven een bruikbare indicatie voor de effectiviteit van het onderzoek.

Of toezeggingen worden nagekomen en ook daadwerkelijk tot verbeteringen leiden, kan de Rekenkamer vaststellen met zogenaamd evaluerend vervolgonderzoek. De Rekenkamer wil dit instrument systematisch inzetten wanneer het vermoeden bestaat dat toezeggingen niet worden nagekomen en daaraan grote doel- of rechtmatigheidsrisico's kleven.

Een overzicht van de toezeggingen die naar aanleiding van in 1997 gepubliceerd onderzoek zijn gedaan, is opgenomen in bijlage 2. Voor het eerst zijn daarbij ook effecten opgenomen die al tijdens het onderzoek duidelijk zichtbaar optraden.

Het overzicht bevat 65 onderzoeken. Het betreft 26 doelmatigheids-onderzoeken en 39 rechtmatigheidsonderzoeken (24 onderzoeken naar de financiële verantwoording en 15 naar het financieel beheer). Tijdens de uitvoering van deze onderzoeken werden al effecten bereikt: 33 effecten bij rechtmatigheidsonderzoeken en 23 effecten bij doelmatigheids-onderzoeken. Tijdens de procedure van hoor en wederhoor werden 171 toezeggingen gedaan. Het betrof 68 toezeggingen op rechtmatigheids-onderzoeken en 103 toezeggingen op doelmatigheidsonderzoeken. Het geringere aantal toezeggingen bij het rechtmatigheidsonderzoek heeft verschillende oorzaken. Over deze onderzoeken wordt veelal niet met de bewindspersonen gecorrespondeerd. Bovendien is de kwaliteit van het financieel beheer relatief goed.

Tijdens de parlementaire behandeling van onderzoek werden 64 toezeggingen gedaan: 39 over onderwerpen van het rechtmatigheidsonderzoek en 25 over onderwerpen van doelmatigheidsonderzoek. Deze toezeggingen werden veelal gedaan naar aanleiding van schriftelijke vragen van de Tweede Kamer aan de desbetreffende bewindspersoon. In totaal ging het om 461 vragen. Daarnaast werden nog 81 schriftelijke vragen aan de Rekenkamer gesteld.

Wanneer de toezeggingen die in de fase van hoor en wederhoor en de parlementaire behandeling werden gedaan worden samengenomen, dan

blijkt dat het rechtmatigheidsonderzoek gemiddeld 2,7 toezegging opleverde en het doelmatigheidsonderzoek gemiddeld 4,9 toezeggingen. Het totaal aan effecten en toezeggingen is opgenomen in tabel 3.

Tabel 3 Effecten en toezeggingen in drie fasen

	tijdens het onderzoek	hoor en wederhoor	parlementaire behandeling	totaal
rechtmatigheids-onderzoek (39)	33	68	39	140
doelmatigheids-onderzoek (26)	23	103	25	151
totaal (65)	56	171	64	291

De Rekenkamer was over het algemeen tevreden over de gedane toezeggingen, enkele uitzonderingen daargelaten. Wanneer de toezeggingen worden nagekomen zullen de in de onderzoeken geconstateerde tekortkomingen in overwegende mate worden ondervangen. Het nakomen van toezeggingen heeft de permanente aandacht van de Rekenkamer. Na afronding van een onderzoek wordt op ambtelijk niveau regelmatig over dit onderwerp gesproken. De Rekenkamer is met name positief over een aantal ontwikkelingen die op het vlak van toezicht in gang zijn gezet.

Hoewel de regering en de Staten-Generaal de belangrijkste doelgroepen blijven, meent de Rekenkamer dat zij haar effectiviteit mede kan vergroten door meer te doen aan de zogenaamde nazorg van haar onderzoek. In dit kader is in 1997 door onderzoekers van de Rekenkamer een aantal malen ingegaan op uitnodigingen om de resultaten van een onderzoek toe te lichten tijdens bij voorbeeld een seminar over het onderwerp van onderzoek. Dit gebeurde 7 keer. Ook publiceerden onderzoekers 10 maal op persoonlijke titel in een vaktijdschrift een artikel naar aanleiding van een afgerond onderzoek. Tenslotte is vermeldenswaard dat twee buitenlandse zusterinstellingen informatie opgevraagd over het onderzoek naar het Nationaal Schengen Informatiesysteem, om een soortgelijk onderzoek in eigen land uit te kunnen voeren.

4 ONDERZOEKSPROGRAMMA 1998

4.1 Totstandkoming van het programma

4.1.1 Algemene uitgangspunten

De totstandkoming van het onderzoeksprogramma is een proces van systematisch verzamelen van informatie en het uitwerken van samenhangende onderzoeksthema's die voor korte of langere tijd aandacht verdienen. Hierbij baseert de Rekenkamer zich mede op het onderzoek dat de ministeries zelf verrichten, zoals de goed ontwikkelde departementale accountantscontroles en het evaluatie-onderzoek op het gebied van doelmatigheid. Dit onderzoek vormt de basis voor verantwoording en sturing door de ministeries en is één van de uitgangspunten voor de programmering van het Rekenkameronderzoek. Informatie over de stand van zaken bij het evaluatie-onderzoek door de ministeries is opgenomen in bijlage 3.

Alle Rekenkameronderzoeken hebben uiteindelijk tot doel om een bijdrage te leveren aan het functioneren van het Rijk en de daarmee verbonden organen. Bij het selecteren van de uit te voeren onderzoeken staan de volgende overwegingen voorop:

- *financieel en politiek-maatschappelijk belang*: het betreft een onderwerp dat een substantieel financieel belang kent en bij voorkeur gedurende een langere periode politiek-maatschappelijk van belang is;
- *toegevoegde waarde*: het betreft onderzoek dat niet, of niet op korte termijn wordt of kan worden uitgevoerd door derden;
- *risico's*: het betreft een onderwerp waarbij belangrijke risico's of vermoedens bestaan van onrechtmatigheid en/of ondoelmatigheid.

De Rekenkamer heeft de uitgangspunten voor het onderzoeksprogramma ten opzichte van het verslagjaar 1997 enigszins aangepast. Zo vormt het onderwerp rechtshandhaving geen speciaal aandachtspunt meer. In 1998 zal de Rekenkamer zich heroriënteren op de onderzoeksstrategie voor middellange termijn, hetgeen tot overlegging van accenten in het programma voor 1999 en latere jaren kan leiden. Hierna wordt ingegaan op de accenten en aandachtspunten in het programma 1998.

4.1.2 Rapporten bij de financiële verantwoordingen

Vanwege de grondwettelijke verplichting dat de Rekenkamer goedkeuring dient te verlenen aan de Rijksrekening, publiceert zij jaarlijks de rapporten bij de financiële verantwoordingen. In 1998 wordt gewerkt aan het totstandbrengen van de rapporten 1997 en de voorbereiding van de rapporten 1998 (in 1999 uit te brengen).

Een belangrijk onderdeel van het rechtmatigheidsonderzoek is het zogenoemde bezwaarbeleid. Dit houdt in dat wanneer de financiële verantwoording niet of onvoldoende voldoet aan de normen van de Rekenkamer, zij bezwaar kan maken of kan besluiten voor het volgende begrotingsjaar een bezwaaronderzoek in te stellen. Dit kan in de loop van 1998 leiden tot aanvullingen op het programma. Overlopend uit 1997 zijn acht bezwaaronderzoeken voor 1998 geprogrammeerd ten behoeve van publicatie in het voorjaar.

4.1.3 Met het Rijk verbonden organen

De Rekenkamer heeft het jaar 1997 benut om haar strategie voor de met het Rijk verbonden organen, in het bijzonder de rechtspersonen met een wettelijke taak, nader te bepalen. Zij heeft zich ten doel gesteld (zoals voor

de departementen is bereikt met de operatie Comptabel Bestel) om over zeven jaar (dus in 2005) inzicht te bieden in de mate van (zekerheid over de) rechtmatigheid van uitgaven en ontvangsten bij deze categorie van organisaties. Verder wil zij dan per sector inzicht hebben in de doelmatigheid.

Als tussendoel voor de komende vijf jaar wil de Rekenkamer een duidelijke verbetering van de sturings- en verantwoordingsketen bewerkstelligen. Hierbij zal zij zowel de rechtspersonen zelf als de directe toezichthouders aanspreken («dubbel drukpunt»). De Rekenkamer zal regelmatig rapporteren over de mate van inzicht in de recht- en doelmatigheid van deze met het Rijk verbonden organen zowel op het niveau van een orgaan zelf als per sector. Een groot deel van de onderzoeks-werkzaamheden zal reeds in 1998 plaatsvinden.

4.1.4 Europa

In vorige jaren heeft de Rekenkamer stelselmatig onderzoek naar dit onderwerp verricht. Het programma 1998 voorziet vooral in het completeren van het onderzoek naar beheer en controle van Europese geldstromen. Het is de bedoeling rond het aantreden van een nieuw kabinet een overzicht te geven van de stand van zaken en van de belangrijkste knelpunten.

4.1.5 Milieu

Op grond van te verwachten problemen bij de doelbereiking van het overheidsbeleid en vanwege inmiddels ingezette internationale activiteiten van de Rekenkamer (zie ook onderdeel 5.3), is in het programma 1998 gekozen voor extra aandacht voor de doelbereiking en uitvoering van milieubeleid op het gebied van zoet water. Daarbij gaat het zowel om waterkwaliteit, watervoorziening als natuurbehoud. De lopende onderzoeken «Het Nederlands beleid voor de Wetlands» en het onderdeel «drinkwater» van het onderzoek «Keuringen» passen binnen dit thema.

4.1.6 Publieke infrastructuur

Het programma 1998 bevat een onderzoek naar de aanleg van de Betuwelijn. Daarbij gaat het om aspecten van de beleidsvoorbereiding, de uitvoering van de eerste fase en de wijze waarop aan de Tweede Kamer wordt gerapporteerd via de procedureregeling Grote Projecten.

4.1.7 Overige aandachtspunten

4.1.7.1 Centraal thema

Sinds 1985 schenkt de Rekenkamer jaarlijks aandacht aan een zogenoemd «centraal thema». Deze onderzoeken die jaarlijks gelijktijdig met het verslag worden gepubliceerd kenmerken zich door hun rijksbrede en vergelijkend karakter. In 1997 publiceerde de Rekenkamer in dit kader het rapport *Klantgerichtheid publieke dienstverlening*. In 1998 betreft het twee onderwerpen: *Toezicht op uitvoering publieke taken* en *Garanties van het Rijk*. Dit laatste rapport gaat vergezeld van een vergelijkende analyse van de onderzoeken die de Rekenkamer heeft verricht naar de vier typen financiële binding tussen het Rijk en bedrijven en instellingen daarbuiten: subsidies, leningen, deelnemingen en garanties. Volgend jaar brengt de Rekenkamer een rapport uit over belastingen als beleidsinstrument.

4.1.7.2 Effecten van beleid

De lijn van de vorige jaren voortzettend, wil de Rekenkamer in 1998

aandacht geven aan de praktische werking en de maatschappelijke effecten van beleid. Omdat de causale relatie tussen beleid en maatschappelijke effecten zeer moeilijk is vast te stellen, richt het onderzoek zich vooral op het in kaart brengen van concrete prestaties van beleidsuitvoerende organisaties. Deze prestaties kunnen immers gezien worden als een noodzakelijke voorwaarde voor het bereiken van de uiteindelijke doelen.

4.1.7.3 Financieel beheer

De Rekenkamer volgt het financieel beheer bij de departementen nauwlettend. Dit geldt in het bijzonder die departementen waarvan zij in de bundel *Rechtmatigheidsonderzoek 1996* substantiële tekortkomingen signaleerde. Naar aanleiding daarvan zijn diverse beheer- en acht bezwaaronderzoeken in het onderzoeksprogramma 1998 opgenomen.

4.1.7.4 Onderzoek informatisering

Vanwege het belang van goede informatisering voor de beleidspraktijk zal de Rekenkamer waar nodig bij haar onderzoeken het aspect informatisering aan de orde stellen.

Belangrijke financiële en managementinformatie wordt in toenemende mate vervaardigd met behulp van geautomatiseerde systemen. Voorbeelden zijn begrotings-, subsidie-, uitkerings- en salarissystemen. De Rekenkamer onderzoekt momenteel de aanpak van de millenniumproblematiek die zich voordoet in deze geautomatiseerde systemen bij de departementen. De eerste resultaten die betrekking hebben op het financieel beheer zullen in de bundel *Rechtmatigheidsonderzoek 1997* worden gepubliceerd.

4.1.7.5 Integriteit

Integriteit is al sinds 1996 een aandachtspunt van de Rekenkamer. Ook in 1998 wordt in beginsel in elk onderzoek aandacht aan integriteit geschonken. Tussendoel is om in 1998 een antwoord te geven op de vraag of de gecontroleerden voldoende maatregelen hebben genomen ter voorkoming en bestrijding van aantasting van de integriteit in de openbare sector. De Rekenkamer wil er aan bijdragen dat het onderwerp integriteit ook op politiek niveau de bestaande aandacht behoudt. Zij zal met dat doel in 1998 een aantal begeleidende activiteiten ondernemen zoals het houden van een studiemiddag en het opstellen van een handleiding Integriteit.

4.2 Onderzoeksprogramma 1998

Het onderzoeksprogramma 1998 omvat in totaal 147 onderzoeken (te weten 99 uit 1997 overlopende onderzoeken en 48 nieuwe). De omvang van de geselecteerde onderzoeken loopt sterk uiteen; dit geldt zowel voor het (financiële) belang van het onderzoeksobject als voor de ingezette onderzoekscapaciteit. Ook de doorlooptijd van de onderzoeken varieert sterk, van minder dan een half jaar tot soms twee jaar. Over een aantal grote onderzoeken zal in 1999 en in een enkel geval in 2000 worden gerapporteerd.

In het onderzoeksproces zijn momenten ingebouwd waarop besloten kan worden tot wijziging van het oorspronkelijke plan. Het onderzoek kan bijvoorbeeld versneld of vertraagd worden, het kan worden gecombineerd met ander onderzoek of het kan inhoudelijk een andere wending krijgen bijvoorbeeld gelet op bestuurlijke of politieke ontwikkelingen. Ook kan het al dan niet tijdelijk stopgezet worden, omdat er andere prioriteiten

zijn. Dit alles zorgt ervoor dat de onderzoeksresultaten van de Rekenkamer zo goed mogelijk aansluiten bij de meest actuele stand van zaken.

Ook het programma 1998 heeft dus een dynamisch karakter. Uiteraard is de kans op wijzigingen in het programma het grootst voor of bij de start van het onderzoek. Gaandeweg het proces neemt de kans op wijzigingen af. Daarom wordt bij de presentatie onderscheid gemaakt in vier groepen van onderzoeken:

- onderzoeken die in de eerste drie maanden van 1998 zijn gepubliceerd;
- onderzoeken die naar verwachting vóór het zomerreces tot een publicatie zullen leiden; deze onderzoeken bevinden zich in of vlak vóór de fase van correspondentie met de verantwoordelijke minister;
- lopend onderzoek;
- onderzoek in voorbereiding; voor deze categorie onderwerpen geldt dat het door het College vast te stellen onderzoeksvoorstel in voorbereiding is.

Het overzicht van aanstaande publicaties zal dit jaar drie keer worden verstrekt; behalve in dit verslag zal dit gebeuren na het zomerreces en in december/januari. Daarbij zullen ook de belangrijkste wijzigingen in het programma worden aangegeven. Het programma 1998 is hierna weergegeven.

Buitenlandse Zaken

- Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO)
- Voorschottenbeheer
- Programmahulp
- Controle op internationale organisaties
- Nieuwe financiële functie van het ministerie

Publicatie in april - juni

• **Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO)**

Onderzoek naar de toezichtsrelatie tussen FMO en de Staat.

• **Voorschottenbeheer**

Onderzoek gericht op de vraag of de in het rapport financiële verantwoording 1996 gemelde problemen zijn opgelost, en zo niet, of daartegen bezwaar zal worden gemaakt (publicatie in bundel Rechtmatigheidsonderzoek 1997).

Lopend onderzoek

• **Programmahulp**

Vervolgonderzoek naar de doelgerichtheid van programmahulp en het zicht van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking op de effecten ervan.

• **Controle op internationale organisaties**

Onderzoek naar het toezicht van de departementen op de besteding van contributies of bijdragen aan internationale organisaties.

Onderzoek in voorbereiding

• **Nieuwe financiële functie van het ministerie**

Onderzoek naar de opzet en werking van de nieuwe, sterk gedecentraliseerde, financiële functie.

Justitie

- Bewakingskosten luchthavens
- Centrale Recherche Informatiedienst (CRI)
- Terugkeer vreemdelingen
- Beheer zittende magistratuur
- Ontvangsten Plukze-wet

Publicatie in april - juni • **Bewakingskosten luchthavens**
Onderzoek gericht op de vraag of de in het rapport financiële verantwoording 1996 gemelde problemen zijn opgelost en zo niet, of daartegen bezwaar zal worden gemaakt (publicatie in bundel Rechtmatigheidsonderzoek 1997).

Lopend onderzoek • **Centrale Recherche Informatiedienst (CRI)**
Onderzoek naar het functioneren van de CRI.

• **Terugkeer vreemdelingen**
Onderzoek naar het beleid voor het uitzetten van vreemdelingen die niet meer in Nederland mogen verblijven.

Onderzoek in voorbereiding • **Beheer zittende magistratuur**
Onderzoek naar de bestuurlijke informatievoorziening en verantwoording in het kader van het beheer bij de zittende magistratuur.

• **Ontvangsten Plukze-wet**
Onderzoek naar de wijze waarop de plukze-opbrengsten worden geraamd en welke factoren van invloed zijn op de jaarlijks tegenvallende opbrengsten.

Binnenlandse Zaken

- Toedeling van EG-structuurfondsen aan andere overheden in Nederland
- Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD)
- Inburgering nieuwkomers
- Financiële infrastructuur politieregio's
- Beheer van vuurwapens en kleding bij de politie
- Brandweer- en rampenbestrijdingsorganisatie

Lopend onderzoek • **Toedeling van EG-structuurfondsen aan andere overheden in Nederland**
Onderzoek naar de vervulling van de rol van het Ministerie van Binnenlandse zaken als coördinerend ministerie voor het EG-beleid en het URBAN-initiatief voor andere Nederlandse overheden.

• **Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD)**
Onderzoek naar de bedrijfsvoering van de BVD.

• **Inburgering nieuwkomers**
Onderzoek naar het gehele inburgeringstraject (inclusief het voortraject bij asielzoekerscentra en het natraject bij arbeidsbureaus).

• **Financiële infrastructuur politieregio's**
Onderzoek naar het financieel beheer bij de politieregio's.

Onderzoek in voorbereiding • **Beheer van vuurwapens en kleding bij de politie**
Onderzoek naar het beheer en de registraties van de vuurwapens en kleding van de Nederlandse politie.

• **Brandweer- en rampenbestrijdingsorganisatie**
Onderzoek naar de rechtmatigheid van de verstrekte gelden aan de rampenbestrijdingsorganisatie.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

- Beleidsvoorbereiding voor secundair beroepsonderwijs in de WEB
- Fiscale faciliteit voor het leerlingwezen
 - Bestrijding onderwijsachterstanden voortgezet onderwijs
 - Controle en sanctiebeleid
 - Misbruik en oneigenlijk gebruik Wet Educatie Beroepsonderwijs
 - Financieel beheer bij de directie Kunsten
 - Kwaliteitszorg hoger onderwijs
 - Financieel beheer omroepverenigingen
 - Informatie- en communicatietechnologie
- Financieel beheer in de BVE-sector
- Procesmanagement

-
- Publicatie in april - juni
- **Beleidsvoorbereiding voor secundair beroepsonderwijs in de WEB**
Onderzoek naar de beleidsvoorbereiding van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs, in het bijzonder het secundair beroepsonderwijs.
 - **Fiscale faciliteit voor het leerlingwezen**
Onderzoek naar de beleidsvoorbereiding en een eerste schatting over de effectiviteit van de fiscale regeling.
 - **Bestrijding onderwijsachterstanden voortgezet onderwijs**
Onderzoek naar de inzet van formatie, de besteding van gelden, de doelbereiking en de uitvoeringskosten van enkele bijzondere bekostigingsregelingen.
 - **Controle en sanctiebeleid**
Onderzoek naar de opzet en werking van dit beleid.
 - **Misbruik en oneigenlijk gebruik Wet Educatie Beroepsonderwijs**
Onderzoek gericht op de vraag of de in het rapport financiële verantwoording 1996 gemelde problemen zijn opgelost en zo niet, of daartegen bezwaar zal worden gemaakt (publicatie in bundel Rechtmatigheidsonderzoek 1997).
 - **Financieel beheer bij de directie Kunsten**
Onderzoek gericht op de vraag of de in het rapport financiële verantwoording 1996 gemelde problemen rondom de administratieve organisatie en de werking van de subsidiecyclus bij de Directie Kunsten zijn opgelost en zo niet, of daartegen bezwaar zal worden gemaakt (publicatie in bundel Rechtmatigheidsonderzoek 1997).
- Lopend onderzoek
- **Kwaliteitszorg hoger onderwijs**
Onderzoek naar de uitvoering van het stelsel van externe kwaliteitszorg in het hoger onderwijs en naar de uitvoering van door instellingen naar aanleiding van visitaties toegezegde maatregelen.
 - **Financieel beheer omroepverenigingen**
Onderzoek naar het door de omroeporganisaties gevoerde financieel beheer.
- Onderzoek in voorbereiding
- **Informatie- en communicatietechnologie**
Onderzoek naar de beleidsvoorbereiding en implementatie van het project Informatie- en Communicatietechnologie in het onderwijs.
 - **Financieel beheer in de BVE-sector**
Beoordeling van het financieel beheer bij onderwijsinstellingen in de sector beroepsonderwijs en volwasseneneducatie (BVE-sector).
 - **Procesmanagement**
Onderzoek naar het functioneren van extern procesmanagement als instrument voor de implementatie en coördinatie van onderwijsvernieuwingen.

Financiën

- Voorkoming en bestrijding misbruik en oneigenlijk gebruik Vennootschapsbelasting
- Voorbereiding bij de overheid op invoering Euro
- Belastingen als beleidsinstrument
- Fiscale behandeling steekpenningen
- Misbruik en oneigenlijk gebruik beleid van de Belastingdienst
- Misbruik en oneigenlijk gebruik beleid Particulieren en Douane
- Roerende zaken in rijkseigendom en risicobeheer

-
- Publicatie in april - juni
- **Voorkoming en bestrijding misbruik en oneigenlijk gebruik Vennootschapsbelasting**
Onderzoek naar de toepassing van het beleid tegen misbruik en oneigenlijk gebruik op het terrein van de vennootschapsbelasting.
- Lopend onderzoek
- **Vorbereiding bij de overheid op invoering Euro**
Onderzoek naar de stand van zaken in mei 1998 bij de voorbereiding van de conversie naar de Euro.
 - **Belastingen als beleidsinstrument**
Onderzoek naar fiscale stimuleringsregelingen en regulerende heffingen. Zowel het beheer als de resultaten van deze regelingen komen aan de orde.
- Onderzoek in voorbereiding
- **Fiscale behandeling steekpenningen**
Onderzoek naar het beleid van de Belastingdienst voor steekpenningen en de gevolgen van dit beleid voor de internationale concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven.
 - **Misbruik en oneigenlijk gebruik beleid van de Belastingdienst**
Onderzoek naar de opzet en werking van het gehele M&O beleid van de Belastingdienst.
 - **Misbruik en oneigenlijk gebruik beleid Particulieren en Douane**
Onderzoek naar het M&O beleid en de planning- en controlcyclus bij de divisies Particulieren en Douane van de Belastingdienst.
 - **Roerende zaken in rijkseigendom en risicobeheer**
Onderzoek naar de implementatie door de ministeries van de bepalingen van roerende zaken (goederen die zij in eigendom hebben).

Defensie

- Aanschaf F16-vliegtuigen
- Dienst gebouwen, werken en terreinen
- Milieubeleid voor militaire geluidshinder
- Internationale samenwerking van de krijgsmacht

Publicatie in april - juni • **Aanschaf F 16-vliegtuigen**

Onderzoek naar het financieel beheer en het handelen in internationaal verband in het kader van het aanschaffings- en moderniseringsprogramma voor F 16-gevechtsvliegtuigen.

• **Dienst gebouwen, werken en terreinen**

Onderzoek gericht op de vraag of de in het rapport financiële verantwoording 1996 gemelde problemen zijn opgelost en zo niet, of daartegen bezwaar zal worden gemaakt (publicatie in bundel Rechtmatigheidsonderzoek 1997).

Lopend onderzoek • **Milieubeleid voor militaire geluidshinder**

Onderzoek naar de uitvoering van het beleid dat de krijgsmachtdelen voeren ter beperking van geluidshinder.

Onderzoek in voorbereiding • **Internationale samenwerking van de krijgsmacht**

Onderzoek naar de beoogde efficiency- en kostenvoordelen van internationale samenwerking.

**Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer**

- Programma Justitie Rijksgebouwendienst
- Bodemsanering
- Rijkstoezicht ruimtelijke ordening
- Verwijderingsbijdrage voor auto's
- Doelmatigheid Individuele Huursubsidie

Publicatie in april - juni • **Programma Justitie Rijksgebouwendienst**
Onderzoek naar het JR 120 programma voor de verbetering en uitbreiding van de huisvesting van justitiële diensten, zoals de gerechtelijke organisatie en het gevangeniswezen.

Lopend onderzoek • **Bodemsanering**
Onderzoek naar toezicht op en de realisatie van het beleid, toegespitst op de sanering van voormalige gasterreinen.

Onderzoek in voorbereiding • **Rijkstoezicht ruimtelijke ordening**
Onderzoek naar de taakuitvoering van de Rijksplanologische Dienst op de terreinen doorwerking van en toezicht op handhaving ruimtelijke ordeningswetgeving.

• **Verwijderingsbijdrage voor auto's**
Onderzoek naar de doelmatigheid van het beleid voor de verwijdering van autowrakken in het algemeen en over het instrument 'algemeen verbindend verklaren' van de verwijderingsbijdrage voor auto's in het bijzonder.

• **Doelmatigheid Individuele Huursubsidie**
Onderzoek naar de knelpunten in de uitvoering van de in 1997 gewijzigde Huursubsidiewet en toetsing van de nagestreefde verbetering van de doelmatigheid.

Verkeer en Waterstaat

- Kustwacht (februari 1998, kamerstuk 25865)
- Streekvervoer
- Onderzoeks- en overige contracten
- Uitvoering publieke taken door de Nederlandse Spoorwegen
- Verruiming vaarweg Westerschelde
- Betuweroute

Publicatie in januari - maart ● **Kustwacht** (februari 1998, kamerstuk 25 865)

Onderzoek naar de taakuitvoering van het kustwachtcentrum.

Publicatie in april - juni ● **Streekvervoer**

Onderzoek naar de doelmatigheid en de rechtmatigheid van de rijksbijdrage voor streekvervoer.

● **Onderzoeks- en overige contracten**

Onderzoek gericht op de vraag of de in het rapport financiële verantwoording 1996 gemelde problemen rondom de onderzoeks- en overige contracten zijn opgelost en zo niet, of daartegen bezwaar zal worden gemaakt (publicatie in bundel Rechtmatigheidsonderzoek 1997).

Lopend onderzoek ● **Uitvoering publieke taken door de Nederlandse Spoorwegen**

Onderzoek naar de wijze waarop de taakorganisaties van de NS uitvoering geven aan publieke taken en de wijze waarop het ministerie toezicht houdt op de uitvoering.

Onderzoek in voorbereiding ● **Verruiming vaarweg Westerschelde**

Onderzoek (in samenwerking met het Belgische Rekenhof) naar de uitvoering van het verdrag tussen Nederland en België tot verdieping en verruiming van de vaarweg Westerschelde.

● **Betuweroute**

Onderzoek naar de voorbereiding en planvorming, de opzet en werking van de projectorganisatie en de uitvoering van de eerste fase van de Betuweroute, de Havenspoorlijn.

Economische Zaken

- Rol van de overheid in aardgassector
- Compensatiebeleid Militaire aanschaffen
- Besluit subsidie exportfinanciering
- Publieke verslaggeving milieutaken energiedistributiebedrijven

Lopend onderzoek • **Rol van de overheid in de aardgassector**

Onderzoek naar de rol en deelname van de overheid in de winning, verkoop en opbrengst van aardgas.

• **Compensatiebeleid Militaire aanschaffen**

Onderzoek naar compensatie-orders bij aanschaffing van materieel.

Onderzoek in voorbereiding • **Besluit subsidie exportfinanciering**

Onderzoek naar de effectiviteit van dit beleidsinstrument, alsmede naar het financieel beheer bij subsidiëring.

• **Publieke verslaggeving milieutaken energiedistributiebedrijven**

Onderzoek naar de verslaggeving over de bevordering door de energiedistributiebedrijven van het gebruik van duurzame energie en van energiebesparing.

Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

- Onderhoud administratieve organisatie
- Afwikkeling overheidsprojecten KABNA
- Nederlands beleid voor de wetlands (bescherming waterrijke gebieden)
- Landbouw-Egalisatiefonds
- Opkoopregeling varkens in het kader van bestrijding varkenspest
- Afvoer door 'de tweede ring'
- Scheiding publieke/private taken

Publicatie in april - juni • **Onderhoud administratieve organisatie**

Onderzoek gericht op de vraag of de in het rapport financiële verantwoording 1995 gemelde problemen zijn opgelost en zo niet, of daartegen bezwaar zal worden gemaakt (publicatie in bundel Rechtmatigheidsonderzoek 1997).

• **Afwikkeling overheidsprojecten KABNA**

Onderzoek gericht op de vraag of de in het rapport financiële verantwoording 1996 gemelde problemen rondom de achterstanden in de afwikkeling van overheidsprojecten zijn opgelost en zo niet, of daartegen bezwaar zal worden gemaakt (publicatie in bundel Rechtmatigheidsonderzoek 1997).

Lopend onderzoek • **Nederlands beleid voor de wetlands (beschermde waterrijke gebieden)**

Onderzoek naar de ontwikkeling en uitvoering van het nationale beleid voor de Nederlandse, inclusief de grensoverschrijdende wetlands. Het verkrijgen van inzicht in het internationale beleid dat is gericht op samenwerking op het gebied van wetlands en op het voorkomen van schade aan wetlands door projecten waar de Nederlandse overheid bij betrokken is.

• **Landbouw-Egalisatiefonds**

Onderzoek naar het financieel beheer en de rechtmatige uitvoering van de in het fonds verantwoorde Europese geldstromen voor hectaresteen in Nederland. Afstemming vindt plaats met vergelijkbare onderzoeken in Groot-Brittannië en Zweden.

Onderzoek in voorbereiding • **Opkoopregeling varkens in het kader van bestrijding varkenspest**

Meta-evaluatie van de inmiddels door verschillende organen en instellingen verrichte evaluatie-onderzoeken naar de bestrijding van de klassieke varkenspest.

• **Afvoer door 'de tweede ring'**

Onderzoek naar de organisaties die verantwoordelijk zijn voor de afvoer van producten uit het voedingsmiddelen circuit die door de keuringsinstellingen (de 'eerste ring') zijn afgekeurd en het toezicht van de overheid hierop.

• **Scheiding publieke/private taken**

Onderzoek naar het scheiden van publieke en private taken bij enkele met het ministerie verbonden instellingen.

Sociale Zaken en Werkgelegenheid

- Bestrijding langdurige werkloosheid met Europese gelden (ESF-3)
- Electronisch berichtenverkeer sociale zekerheid
- Publieke verslaggeving sociale zekerheid
- Aanpak illegale tewerkstelling
- Functioneren Rijksconsulentschappen
- Decentrale financiële functie
- Publieke verslaggeving Arbeidsvoorzieningsorganisatie
- Vaststelling premies
- Scholing voor behoud van werk met EFS-gelden

Publicatie in april - juni • **Bestrijding langdurige werkloosheid met Europese gelden (ESF-3)**
Onderzoek naar het inzicht dat de minister en Arbeidsvoorziening hebben in de doelbereiking van dit fonds, naar het financieel beheer en naar het toezicht op de projectuitvoering.

Lopend onderzoek • **Elektronisch berichtenverkeer sociale zekerheid**
Onderzoek bij enkele uitvoeringsorganisaties op het terrein van de sociale zekerheid naar het elektronische berichtenverkeer ter bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik.

• **Publieke verslaggeving sociale zekerheid**
Onderzoek naar de verslaggeving van de Sociale Verzekeringsbank, het Landelijk Instituut Sociale Verzekeringen, de uitvoeringsinstellingen voor de sociale verzekeringen, de Ziekenfondsraad, ziekenfondsen en uitvoeringsorganen Algemene wet bijzondere ziektekosten.

• **Aanpak illegale tewerkstelling**
Onderzoek naar de effectiviteit van de controles van de arbeidsinspectie en van andere betrokken instanties bij het bestrijden van illegale arbeid, koppelbazerij en werkgeversfraude.

Onderzoek in voorbereiding • **Functioneren Rijksconsulentschappen**
Onderzoek naar de doelmatigheid van het functioneren van Rijksconsulentschappen binnen de huidige toezichtstructuur.

• **Decentrale financiële functie**
Onderzoek naar de invulling van de toegekende verantwoordelijkheden in het kader van de financiële functie aan FEZ en de bedrijfsbureaus.

• **Publieke verslaggeving Arbeidsvoorzieningsorganisatie**
Onderzoek naar de verslaggeving van de Arbeidsvoorzieningsorganisatie.

• **Vaststelling premies**
Onderzoek naar de ordelijkheid en controleerbaarheid en de efficiency van het proces van vaststelling van premies sociale verzekeringen en zorg door de Sociale Verzekeringsbank, het Landelijk Instituut Sociale Verzekeringen, de Ziekenfondsraad, de Ziekenfondsen en de Ministeries van SZW en VWS.

• **Scholing voor behoud van werk met ESF-gelden**
Onderzoek naar de uitvoering van het Europees Sociaal fonds (ESF).

Volksgezondheid, Welzijn en Sport

- Reorganisatie financiële functie
- Inspectie voor de gezondheidszorg
- Jaaroverzicht Zorg: effecten van budgettering
- Klachtrecht en medezeggenschap voor cliënten in zorg en zekerheid
- Verantwoordingsstructuur zorgsector
- Harmonisatie financiering ouderenvoorzieningen

Lopend onderzoek • **Reorganisatie financiële functie**
Onderzoek naar de toereikendheid, ordelijkheid en controleerbaarheid van de inrichting van de financiële functie na de reorganisatie van deze functie.

- **Inspectie voor de gezondheidszorg**
Onderzoek naar het toezicht door de inspectie, waaronder dat op de naleving van de bevindingen, en naar de uitoefening van de taak ten aanzien van de zogenoemde 'Staat van de Gezondheidszorg'.

Onderzoek in voorbereiding • **Jaaroverzicht Zorg: effecten van budgettering**
Onderzoek naar mogelijk ongewenste effecten die het budgetteringsstelsel in één of meerdere sectoren van de zorg met zich mee brengt en de effectiviteit van de maatregelen om deze ongedaan te maken.

- **Klachtrecht en medezeggenschap voor cliënten in zorg en zekerheid**
Onderzoek naar de bijdrage die de wet- en regelgeving inzake klachtrecht en medezeggenschap leveren aan versterking van de kwaliteitsbewaking en van de positie van de cliënten in de zorg (en zekerheid) en hun rol in het kwaliteitsbeleid van zorgaanbieders.
- **Verantwoordingsstructuur zorgsector**
Onderzoek naar de toereikendheid van de verantwoordingsketen in de zorgsector en de aansluiting van de verantwoordingsinformatie van het veld op de informatie in het Jaaroverzicht Zorg.
- **Harmonisatie financiering ouderenvoorzieningen**
Onderzoek naar de wijze waarop de harmonisatie is verlopen, en vervolgens of de verzorgingshuizen op recht- en doelmatige wijze worden gesubsidieerd, de eigen bijdragen goed worden geïnd en de geraamde bedragen worden gehaald.

diverse beleidsterreinen

- Totstandkoming en vormgeving USZO
 - Financiële aspecten van verzelfstandigingen
 - Garanties van het Rijk
 - Toezicht op uitvoering publieke taken
 - Archivering en beheer van digitale bestanden
 - Rapporten bij de financiële verantwoording 1997
 - Privatisering van het ABP
 - Europa
 - Verantwoording macro-economisch beleid
 - Informatievoorziening en kengetallen
 - Tussenbalans 'Integriteit'
 - Misbruik en oneigenlijk gebruik
 - Integratiebeleid minderheden
 - Kwaliteit van ex-ante evaluatie-onderzoeken
 - Keuringen
 - Beheer en beveiliging PC's en PC-netwerken
 - Rapporten bij de financiële verantwoording 1998
 - Aanbesteding
 - Procedure 'grote projecten'
 - Betaalorganisaties
 - Efficiencyonderzoek
 - Vierde Kaderprogramma onderzoek en technologische ontwikkeling
 - Vermogensvorming bij zelfstandige bestuursorganen
 - Functioneringsonderzoek rechtspersoon met een wettelijke taak
 - Beheersing informatiebeveiliging in de periferie
 - Rapportering 1998 artikel 59 Comptabiliteitswet 1998

Publicatie in januari - maart

- **Totstandkoming en vormgeving USZO** (maart 1998, kamerstuk 25 935)
Onderzoek naar de totstandkoming van de USZO en de bestuurlijke en organisatorische inrichting van de USZO en het FAOP.
- **Financiële aspecten van verzelfstandigingen** (maart 1998, kamerstuk 25 950)
Onderzoek naar de openingsbalansen van 5 verzelfstandigde rijksdiensten: het Nederlands Inkoop Centrum, het Nederlands Meetinstituut, de Staatsdrukkerij en Uitgeverij, de Postbank en het Kadaster, alsmede onderzoek naar het verkoopproces van 30% van de aandelen (Koninklijke PTT Nederland) en naar de BTW-invoering.
- **Garanties van het Rijk** (maart 1998, kamerstuk 25 945)
Onderzoek naar de financiële risico's, het beleid en het beheer van garanties.
- **Toezicht op uitvoering publieke taken** (maart 1998, kamerstuk 25 946)
Overkoepelend (vervolg)onderzoek naar de bevindingen van Rekenkameronderzoek naar het toezicht op met het Rijk verbonden organen.

Publicatie in april - juni

- **Archivering en beheer van digitale bestanden**
Vervolgonderzoek naar wettelijke en beleidsmatige ontwikkelingen rond het opslaan, bewaren en vernietigen van deze digitale informatiedragers.
- **Rapporten bij de financiële verantwoording 1997**
Onderzoeken bij alle departementen en begrotingsfondsen naar het gevoerde financiële beheer en de jaarlijkse financiële verantwoording daarover. Deze 23 rapporten gaan vergezeld van een 'algemeen gedeelte': algemene conclusies naar aanleiding van de uitkomsten van het rechtmatigheidsonderzoek en signalering van trends en beleidsmatige ontwikkelingen.
- **Privatisering van het ABP**
Onderzoek naar de ordelijkheid en controleerbaarheid van het privatiseringsproces en de financiële gevolgen ervan. Tevens is onderzocht of de beoogde doelen zijn bereikt.

Lopend onderzoek

- **Europa**

Overkoepelend (vervolg)onderzoek naar de aspecten van het beheer van en controle op Europese geldstromen waarvoor maatregelen getroffen zouden moeten worden.

- **Verantwoording macro-economisch beleid**

Onderzoek naar de besluitvorming (met name de Kaderbrief), de budgettaire nota's en de informatie die daaraan ten grondslag ligt.

- **Informatievoorziening en kengetallen**

Onderzoek naar de totstandkoming en het gebruik van kengetallen in de toelichting op begroting en verantwoording.

- **Tussenbalans 'Integriteit'**

Opmaken van een tussenstand van de aandacht van de departementen voor voorkoming en bestrijding van aantasting van de integriteit in de openbare sector.

- **Misbruik en oneigenlijk gebruik**

Overkoepelend (vervolg)onderzoek naar de voortgang van voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik gedurende de afgelopen vijf jaar.

- **Integratiebeleid minderheden**

Onderzoek naar de inhoud, de evaluatie en (op een deelterrein) de uitkomsten van het rijksbeleid.

- **Kwaliteit van ex-ante evaluatie-onderzoeken**

Onderzoek naar de kwaliteit, bruikbaarheid en gebruik van ex-ante evaluaties (evaluaties vooraf).

- **Keuringen**

Rijksbreed onderzoek naar de vormgeving van de op wet- en regelgeving gebaseerde keuringen en naar de doeltreffendheid van keuringen.

Onderzoek in voorbereiding

- **Beheer en beveiliging PC's en PC-netwerken**

Onderzoek naar het beheer, de kosten (afwegingen) en de beveiliging van computersystemen binnen de rijksoverheid.

- **Rapporten bij de financiële verantwoording 1998**

Onderzoeken bij alle departementen en begrotingsfondsen naar het gevoerde financiële beheer en de jaarlijkse financiële verantwoording daarover. Deze 23 rapporten gaan vergezeld van een 'algemeen gedeelte': algemene conclusies naar aanleiding van de uitkomsten van het rechtmatigheidsonderzoek en signalering van trends en beleidsmatige ontwikkelingen

- **Aanbesteding**

Rijksbreed onderzoek naar het aanbestedingsproces bij het Rijk, onder andere de naleving van de Europese en nationale regelgeving voor concurrentiestelling.

- **Procedure 'grote projecten'**

Onderzoek naar het doelbereik van de procedure 'grote projecten' en de mate van aansluiting van het beheer van grote projecten binnen de departementen op de informatiebehoefte van de Tweede Kamer.

- **Betaalorganisaties**

Vergelijkend onderzoek naar betaalorganisaties bij ministeries. Aandacht zal worden besteed aan wet- en regelgeving, organisatie, betalingssystemen en administratieve procedures.

- **Efficiencyonderzoek**

Onderzoek naar de verhouding tussen kosten en prestaties bij nog nader te bepalen onderdelen van de rijksdienst of met daarmee verbonden organen.

- **Vierde Kaderprogramma onderzoek en technologische ontwikkeling**
Onderzoek naar de organisatie en uitvoering in Nederland van het 'Vierde Kaderprogramma onderzoek en technische ontwikkeling' en de wijze waarop de betreffende ministers daarbij zijn betrokken.
- **Vermogensvorming bij zelfstandige bestuursorganen**
Onderzoek naar de mate van risico van het weglekken van publieke middelen via vermogensvorming bij zelfstandige bestuursorganen.
- **Functioneringsonderzoek rechtspersoon met een wettelijke taak**
Eind 1998 zal een onderzoek gestart worden naar een RWT waarbij aandacht zal worden besteed aan de kwaliteit van de taakvervulling en de opzet en werking van de systemen van interne besturing en beheersing (deugdelijke bedrijfsvoering).
- **Beheersing informatiebeveiliging in de periferie**
Onderzoek naar beheersing van de informatiebeveiliging bij organisaties buiten het rijk die een publieke taak uitvoeren.
- **Rapportering 1998 artikel 59 Comptabiliteitswet**
Onderzoek naar het inzicht in de stand van zaken van de recht- en doelmatige besteding van de publieke middelen bij rechtspersonen met een wettelijke taak en de mate waarin zij de hen opgedragen publieke taken rechtmatig en doelmatig uitvoeren.

5 INTERNATIONALE SAMENWERKING

5.1 Toename van contacten

In vorige verslagen werd een voortdurende toename van internationale contacten geconstateerd en ook 1997 was wat dat betreft geen uitzondering. Naar het zich laat aanzien zal deze ontwikkeling zich voortzetten. Inhoudelijk gezien is er steeds meer behoefte aan internationale oriëntatie. De contacten met zusterinstellingen gaan zich steeds meer inhoudelijk op het werk, onderlinge vergelijking en concrete samenwerking richten. Verder kan worden geconstateerd dat wereldwijd een steeds groter belang wordt toegekend aan goed opererende democratische staatsinstellingen en een evenwichtige verdeling van krachten daartussen. Een onafhankelijke rekenkamer, kan daarbij een wezenlijke rol spelen. De brede expertise van de Algemene Rekenkamer is tenslotte steeds vaker aanleiding tot verzoeken om betrokkenheid bij projecten in het buitenland. Continuering en verdere uitbouw van die actieve rol op internationaal terrein worden voorgestaan.

5.2 Uitgangspunten

De Rekenkamer bezint zich voortdurend op de vraag waar haar inzet het meeste effect kan hebben. Om die reden zijn uitgangspunten geformuleerd voor de beoordeling van internationale samenwerkingsprojecten. Het gaat daarbij onder meer om het *rendement en de uitvoerbaarheid*. Bij het opstarten van activiteiten moet een duidelijk beheersingskader aanwezig zijn en de inzet van middelen dient min of meer evenredig te zijn met de te verwachten effecten.

Een volgend uitgangspunt is dat contacten *conform het regeringsbeleid* en zo mogelijk zelfs ter versterking van dit beleid zijn. Dit impliceert een bepaalde keuze van activiteiten of landen.

De Rekenkamer streeft ernaar bij maximaal twee internationale organisaties op te treden als extern controleur. Het extern controleurschap bij het Europees Octrooibureau te München werd in dat verband voortgezet en er werden voorbereidingen getroffen voor de vervulling van de vergelijkbare functie bij de World Trade Organization te Genève met ingang van 1998, die werd verkregen na een internationale selectieprocedure.

5.3 Lidmaatschappen

Nog een uitgangspunt is dat «op niveau» invulling wordt gegeven aan *lidmaatschappen* van internationale gremia.

Zo fungeert de Algemene Rekenkamer in de persoon van de president als tweede vice-voorzitter van de Governing Board van EUROSAI, de Europese tak van de wereldorganisatie van rekenkamers INTOSAI. Nederland trad als gastheer op van deze vergadering, die in april in Den Haag door 17 rekenkamerpresidenten werd bijgewoond.

Ook binnen de wereldorganisatie van rekenkamers speelt Nederland een vooraanstaande rol. Eind 1998 zal de Algemene Rekenkamer in de persoon van de president optreden als één van de twee thema-voorzitters op het driejaarlijkse congres van INTOSAI te Montevideo. Alle acht werkgroepen en standing committees rapporten bij die gelegenheid over de ontwikkelingen op hun gebied. Een van die werkgroepen houdt zich bezig met het onderwerp milieuonderzoek (Environmental Auditing). Namens de Rekenkamer bekleedt het lid Stuveling het voorzitterschap. In september 1997 stelde de werkgroep, waarin ruim twintig landen uit alle continenten samenwerken, in Estland de lijnen voor de toekomstige

ontwikkelingen vast (zie voor meer informatie over de werkgroep: www.rekenkamer.nl (e.a.)).

In 1997 heeft de Rekenkamer samen met de rekenkamer van Noorwegen besloten in te gaan op het verzoek van de wereldorganisatie om een rol te vervullen in de nieuwe opzet van het INTOSAI Development Initiative. De Noren zullen het secretariaat van Canada overnemen. Nederland zal zich als een zogenaamde «Satelliet Rekenkamer» concentreren op de rekenkamers in de Engelssprekende landen van Afrika. In dit verband brachten rekenkamermedewerkers al voorbereidende bezoeken aan Zimbabwe en Zuid-Afrika. Deze samenwerking is tot stand gekomen in nauw overleg met het Ministerie van Buitenlandse Zaken, dat ook een aanzienlijk deel van de lasten voor zijn rekening neemt.

De presidenten van de rekenkamers van de lidstaten van de Europese Unie en van de Europese Rekenkamer komen jaarlijks bijeen in het zogenaamde Contact Comité. Ook hier wordt continuering van haar actieve rol voorgestaan. Zo is er in overleg met Europese rekenkamers een pilotproject gestart in het kader van de Verklaring van Betrouwbaarheid die de Europese Rekenkamer jaarlijks dient af te geven. Daarnaast dienen in dit verband de activiteiten te worden vermeld van de werkgroep die de aanmelding van steunmaatregelen op basis van de artikelen 92/93 van het Verdrag van de Europese Gemeenschap nader bestudeert. In het Contact Comité is de Algemene Rekenkamer hiervoor het aanspreekpunt. De werkgroep heeft zich in 1997 onder andere gebogen over twee conceptverordeningen die de Europese Commissie voornemens is voor te stellen aan de Raad. Het betreft een conceptverordening inzake de toepassing van de artikelen 92/93 op bepaalde soorten van steunmaatregelen, zogenaamde specifieke vrijstellingen, en een ontwerp voor een procedureverordening met betrekking tot de toepassing van artikel 93.

Bijzondere vermelding verdient de afronding van het omvangrijke onderzoek naar de wederzijdse bijstand op het gebied van directe belastingen, waarbij 12 Europese landen op initiatief van en onder leiding van de Nederlandse rekenkamer samenwerkten. Dit project werd in 1997 met succes afgesloten en culmineerde in de publikatie van 12 nationale rapporten en van één overkoepelend rapport dat voorafgaande aan een zeer goed bezochte briefing in Brussel werd aangeboden aan vertegenwoordigers van de Europese Commissie en het Europese Parlement.

5.4 In het belang van de Rekenkamer en de zusterinstelling

De internationale activiteit draagt bij aan de professionaliteit van de Rekenkamer en haar medewerkers. *Het belang voor de Rekenkamer* is daarom eveneens een uitgangspunt voor de internationale samenwerking. *De waarde voor de zusterinstelling* tenslotte is uiteraard eveneens een uitgangspunt. Bij het aangaan van verplichtingen wordt dan ook nagegaan of de activiteiten bijdragen aan de structurele ontwikkeling en het functioneren van de zusterinstelling.

In het verslagjaar kwam een aantal grotere onderzoeksprojecten met een internationale component tot (verdere) ontwikkeling, zoals het onderzoek naar de Verruiming van de vaarweg Westerschelde, samen met het Belgische Rekenhof, en het onderzoek naar Intercommunautaire btw-fraude dat is afgerond met een rapportage aan de Europese Rekenkamer.

De al enkele jaren bestaande controle van het F16-project kreeg een extra dimensie, doordat de Rekenkamer werd gevraagd om met ingang van 1998 het voorzitterschap (wederom) op zich te nemen. Het collegelid Havermans zal deze taak op zich nemen.

In het kader van de samenwerking met de rekenkamers van China en Pakistan vond een bescheiden aantal activiteiten plaats. Besloten werd tot verlenging van de samenwerking met de rekenkamer van Jemen.

5.5 Samenwerking binnen Koninkrijksverband

De samenwerking met de twee zusterinstellingen binnen Koninkrijksverband is in 1997 geïntensiveerd. Een aantal in 1997 met betrekking tot de financiële situatie op Aruba en de Nederlandse Antillen verschenen rapporten noemt de Rekenkamer als een actor in het beleid om de overheidsfinanciën te verbeteren. Op het streven naar een verdere uitbouw van de reeds bestaande goede onderlinge contacten hebben deze een katalyserende werking gehad. Gestreefd wordt om te komen tot een samenwerkingsmemorandum tussen de rekenkamers in het Koninkrijk, met behoud van ieders eigen onafhankelijke en volwaardige positie. Om dit te kunnen bewerkstelligen is regelmatig overleg gevoerd met beide zusterinstellingen en de minister en het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse zaken (KabNA). Vooruitlopend hierop is, mede op verzoek van de Koninkrijksregering, ondersteuning geboden aan de Algemene Rekenkamer Aruba bij haar onderzoek naar vier overheidsprojecten. De kosten die met betrekking tot de intensivering van de samenwerking worden gemaakt, worden gedeclareerd bij KabNA.

5.6 Tenslotte

Het geheel overziend was 1997 een jaar waarin op internationaal gebied veel gebeurde en waarin vooral ook aanzetten werden gegeven tot een reeks van nieuwe uitdagende activiteiten, die de komende jaren aanzienlijke inspanningen van de Rekenkamer zullen vergen. In toenemende mate kan daarbij externe financiering worden bewerkstelligd.

In internationale fora heeft de Algemene Rekenkamer in 1997 haar vooraanstaande positie weten te handhaven en uit te bouwen.

6 BEDRIJFSVOERING

6.1 Veranderingen in de organisatie

De Rekenkamer bevindt zich al enige jaren in een ingrijpend veranderingsproces, gericht op professionalisering van de organisatie. Dit proces vloeit voort uit de veranderingen in de omgeving van de Rekenkamer (ontwikkelingen in de organisatie en de bedrijfsvoering van de overheid, scheiding van beleid en uitvoering, toename van de complexiteit van het beleid, het streven naar grotere publieke verantwoording), alsmede uit ontwikkelingen binnen de Rekenkamer zelf: het streven naar openheid, transparantie en verantwoording, en verhoging van de doelmatigheid. De beoogde verandering kent een aantal dakpan-gewijs gegroepeerde stadia, waarvan de realisatie zich onvermijdelijk over een reeks van jaren uitstrekt.

In 1995 en 1996 lag het accent op het aanpassen van de organisatorische structuur in twee stappen en op de introductie van een nieuwe management-concept dat beoogt verantwoordelijkheden zo laag mogelijk in de organisatie te leggen. In 1996 en 1997 lag het accent op de «re-engineering» van de organisatie, het aanpassen van werkprocessen en de administratieve organisatie aan de veranderde structuur en werkwijze. In 1997 en 1998 ligt dat accent op strategische beleidsontwikkeling en attitude-beïnvloeding.

Een vernieuwingsproces zoals dit wordt bij voortdurend beïnvloed door de oriëntatie op de bestuurlijke omgeving en door de ontwikkeling in de taakopvatting. De Rekenkamer zal daarbij steeds proberen te voldoen aan haar eigen doelen en aan de verwachtingen die in haar worden gesteld. De interne veranderingen zijn daarmee ook geen doel op zichzelf, maar staan in dienst van een goede taakuitoefening van de Rekenkamer. Hoewel de organisatie dus in beweging zal blijven worden wel steeds stabilisatiepunten bereikt. Zo ligt de organisatiestructuur thans redelijk vast. Ook de interne werkprocessen zijn behoorlijk uitgekristalliseerd.

De Rekenkamerorganisatie functioneert nu als een organisatie met een professioneel management, waarin het College een grote rol speelt in het primaire proces (de uitvoering van onderzoek) en het (strategisch) beleid, en daarnaast toezicht houdt op het functioneren van de organisatie. In dat verband werd in 1997 de Instructie voor de secretaris opnieuw aangepast en geheel gemodelleerd op het Besluit SG. De specifieke positie van de Rekenkamer brengt overigens mee, dat de secretaris behalve bestuurder van de organisatie tevens adviseur is van het College en in dat opzicht een dubbelpositie heeft. Via ondermandatering zijn belangrijke verantwoordelijkheden van de secretaris neergelegd bij de directeuren van de drie onderzoeksdirecties. Beleid en beheer zijn duidelijk gescheiden door taken en verantwoordelijkheden op beheersgebied bij het midden-management te leggen (adjunct-directeuren en bureauhoofden). De positie van de onderzoekers is versterkt via toekenning van de verantwoordelijkheid voor het onderzoek aan de projectleider van het onderzoeksteam (van onderzoeksvoorstel tot eindevaluatie). De lijnen in de organisatie zijn daarmee kort geworden, hetgeen de transparantie van het onderzoeksproces heeft vergroot.

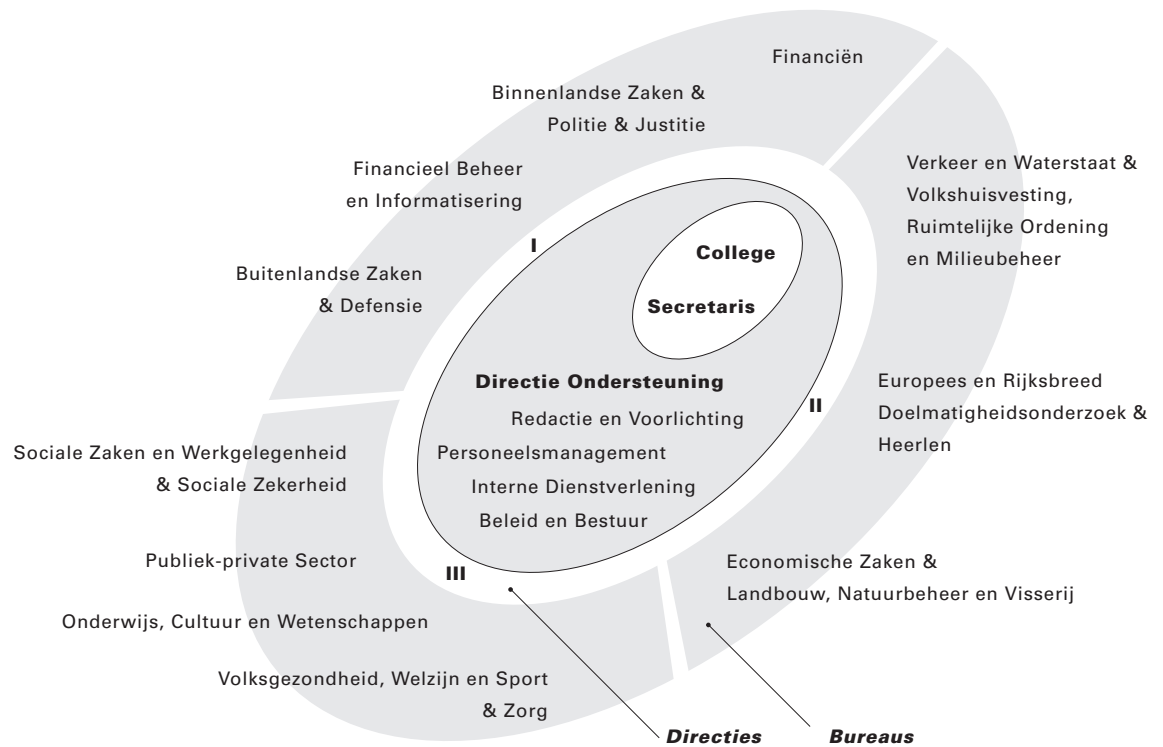
In het verslagjaar 1997 is de ontwikkeling van het strategisch beleid ter hand genomen. Naast het selecteren, organiseren en uitvoeren van onderzoek voor de middellange termijn zijn hierbij vragen aan de orde over de taakopvatting, de daarmee samenhangende bevoegdheden, internationale samenwerking, de communicatie met de omgeving, de mate van openheid en klantgerichtheid en de wijze van openbare verantwoording.

Organisatorisch en procesmatig zijn voorwaarden geschapen om het strategische beleid goed te kunnen voorbereiden. Zo werd de overlegstructuur van het hoger management aangepast om op dit punt slagvaardiger te kunnen opereren. Ook is medio 1997 een nieuwe stafafdeling Beleid en Bestuur geformeerd, waarin de voormalige afdelingen Bestuurlijke en Juridische Zaken en Beleidsontwikkeling zijn samengevoegd. De nieuwe afdeling zal zich richten op de niet-onderzoekgebonden strategische aandachtsgebieden. De onderzoek-gerelateerde strategische beleidsvoorbereiding berust bij de drie rijksbrede bureaus van de Rekenkamer.

De procesmatige aanpassing betreft de ontwikkeling van een tienstappen-proces binnen de vier fasen van strategische beleidsontwikkeling (agendavorming, ontwikkeling, beleidsbepaling en implementatie).

De huidige structuur van de organisatie is weergegeven onderstaand organigram. Bijlage 4 bevat een overzicht van het management per 1 maart 1998.

Organigram Algemene Rekenkamer

6.2 Management- en verantwoordingsinformatie

6.2.1 Ontwikkeling kengetallen

Als sluitstuk van de aanpassing van de werkprocessen en de administratieve organisatie zijn ten behoeve van de interne sturing en externe verantwoording kengetallen in ontwikkeling. Zij beogen een verbetering en uitbreiding van de tot nu in het verslag gehanteerde gegevens over geleverde prestaties. Om te kunnen vergelijken in de tijd dient een systeem van kengetallen stabiel te zijn. Belangrijk is ook dat kengetallen intern worden gedragen, aansluiten bij de planning- en control-cyclus en een inzichtelijk beeld geven van de realisatie van het beleid.

Het eerste resultaat is in dit jaarverslag verwerkt. Nadruk is daarbij gelegd op kengetallen rond de eindproducten van het onderzoeksproces. Deze zijn getypeerd naar:

- soort oordeel (financiële verantwoording, financieel beheer of doelmatigheid);
- onderzoeksterrein (het Rijk of de daarmee verbonden organen);
- soort publicatie (rapport, primair uitgebracht ten behoeve van de Staten-Generaal of rapportage aan de minister).

Voor het soort oordeel is niet alleen het aantal producten weergegeven, maar ook de inzet van de capaciteit.

Daarnaast is een kengetal voor de integrale kosten per directe onderzoeksdag ontwikkeld. Hierbij wordt tevens inzicht gegeven in de verhouding tussen onderzoek en ondersteuning en in de tijdsbesteding van bureaus aan direct onderzoek, ontwikkeling en beheer. Tenslotte wil de Rekenkamer systematisch de standen en het verloop van het aantal onderzoeken in portefeuille weergeven. Kengetallen voor externe effectiviteit zijn in ontwikkeling. De belangrijkste kengetallen over 1997 zijn opgenomen in onderdeel 6.4.

Naast het verslag zullen ook in begroting en rekening kengetallen worden gebruikt om inzicht in functioneren en effectiviteit van de Rekenkamer te bieden en wel conform de eisen die door het ministerie van Financiën zijn gesteld (in de vorm van de Geïntegreerde rijksbegrotingsaanschrijving en -voorschriften).

6.3 Personeelsmanagement

In 1997 zijn het beleidskader en de besturingsinformatie voor het personeelsmanagement beschreven. Verder werden uitgaande van de centrale doelstellingen per organisatie-eenheid personeelsjaarplannen opgesteld. Hierin wordt aangegeven welke doelen de eenheid stelt alsmede de middelen waarmee en de wegen waarlangs men de doelen wil bereiken. Tevens is aangegeven de inzet en de producten die van de afdeling Personeelsmanagement verlangd worden.

Om wensen te inventariseren, opvattingen te delen en de cohesie te vergroten, werd op 27 mei 1997 een dag speciaal voor onderzoekers georganiseerd in het Appeltheater in Scheveningen. Rode draad gedurende deze dag was het inventariseren van de mening van de deelnemers over tal van onderwerpen ten aanzien van het werk. Hiervoor was een uitgebreid Intranet aangelegd. De dag stond onder leiding van de actrice Adelheid Roosen. De uitkomsten van deze dag zijn vervolgens gebruikt om het ontwikkelingstraject voor onderzoekers verder vorm te geven.

Flexibiliteit en mobiliteit zijn binnen de Rekenkamer instrumenten die inmiddels vrij algemeen ingezet worden. Flexibiliteit bestaat uit op

tijdelijke basis deelnemen aan een onderzoek bij een andere eenheid binnen de Rekenkamer. Hiervan wordt ruim gebruik gemaakt (soms vanuit organisatiebelang, maar in toenemende mate ook van het belang en de interesse van de medewerker). Mobiliteit gaat verder; overplaatsing naar een andere eenheid is dan aan de orde. Die mobiliteit binnen de Rekenkamer is groot, niet alleen als gevolg van de reorganisatie van de Directie Ondersteuning (het ontstaan van de afdeling Beleid en Bestuur) maar ook door werkplek- en functiewisselingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een (interne) mobiliteitspool.

Voor de externe mobiliteit wordt gebruik gemaakt van interim functievervulling via de mobiliteitsbank van de Rijksoverheid en gelieerde instellingen. Het jaar 1997 stond ook in het teken van het verder intensiveren van de personeelsuitwisseling met enkele specifieke organisaties. Zo is een samenwerkingsverband opgericht met het College van Toezicht Sociale Verzekeringen, de Ziekenfondsraad, het Ministerie van Financiën en het Ministerie van Sociale Zaken. Het doel is gerichte bemiddeling voor interim functievervulling. Daarnaast werd onderzocht of stageplaatsen voor medewerkers van de deelnemende organisatie kunnen worden gecreëerd.

De Rekenkamer had in 1997 een formatie van 318 voltijdsbanen (321 inclusief College). Hoewel de formatie in 1997 niet volledig werd bezet, is wel een aanzienlijk aantal nieuwe medewerkers ingestroomd (32) tegen een uitstroom van 22. Daarnaast waren eind 1997 op basis van interim functievervulling 9 medewerkers van andere organisaties bij de Rekenkamer werkzaam; anderzijds waren 5 medewerkers tijdelijk elders gedetacheerd. Eind 1997 werkten er bij de Rekenkamer in totaal 334 personen, die 305 voltijdsbanen bezetten. Inclusief medewerkers met buitengewoon verlof en interim-functionarissen bedroeg het aantal medewerkers eind 1997 342. Samen bezetten zij 308 volledige banen. Het beleid blijft er op gericht de beschikbare formatie geheel te benutten.

Het percentage vrouwen in dienst bij de Rekenkamer is 42. De instroom van vrouwen is toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Eenderde van de medewerkers werkt in deeltijd, van wie 69% vrouw is.

Tabel 4 Mannen en vrouwen in voltijd en deeltijd in 1997

geslacht	voltijd	deeltijd	totaal
vrouw	61	80	141
man	163	30	193
totaal	224	110	334

Van de medewerkers wordt 75% betaald in de hogere salarisschalen 10 tot en met 18. Van de vrouwelijke medewerkers van de Rekenkamer wordt meer dan de helft betaald in de hogere schalen.

De rijksoverheid streeft naar een percentage van 20% vrouwen in de schalen 10 tot en met 18. Bij de Rekenkamer is dat percentage eind 1997 30%.

Tabel 5 Salarisniveau mannen en vrouwen in aantal en in percentages

salarisschaal	1-10		10-19	
	aantal	%	aantal	%
vrouw	66	47	75	53
man	18	7	175	93
totaal	84	25	250	75

Van de medewerkers heeft 57% een opleiding op universitair niveau. Van de 43% niet-universitair geschoolden blijken eind 1997 verreweg de meesten een administratief-economische scholing, veelal op hbo-niveau, te hebben genoten.

Tabel 6 Disciplines van de academisch gevormde medewerkers in 1997 in procenten

gedrag en maatschappij	36
economie	25
rechten	15
accountancy	13
overig	11

6.4 Inzet van personeel en materieel

Van de totale capaciteit in 1997, gemiddeld 302 volledige arbeidsplaatsen (exclusief College), werd 76% ingezet voor het onderzoek (dit betreft de totale bezetting voor de drie onderzoeksdirecties) en 24% voor ondersteunende staven. De trends in deze verhouding blijken uit tabel 7.

Tabel 7 Verhouding onderzoek : ondersteuning

	1995	1996	1997
gemiddelde bezetting	306	301	302
percentage onderzoek	73	76	76
percentage ondersteuning	27	24	24

Tabel 8 geeft aan waar de tijd van de onderzoeksbureaus aan werd besteed.

Tabel 8 Besteding tijd door onderzoeksbureaus (in percentages)

categorieën	1995	1996	1997
direct onderzoek	56	53	50
ontwikkeling e.d.	12	17	22
beheer	32	30	28

Het aandeel *directe onderzoek* was gericht op het totstandbrengen van de eindproducten: publicaties. De aantallen zijn in hoofdstuk 2 genoemd.

Onder *ontwikkeling* worden de volgende werkzaamheden begrepen:

- monitoring van de controle-objecten en het verrichten van voorstudies;
- ontwikkeling onderzoeksstrategie;
- ontwikkelen en beschrijven van nieuwe methoden en technieken (doelmatigheidsonderzoek, financiële controle en informatisering).

Typerend voor een organisatie als de Algemene Rekenkamer is dat ze – afgezien van de algemene opdracht die uit de wet voortvloeit – geen

opdrachtgever voor haar onderzoek kent. Dit houdt in dat relatief veel tijd gestoken moet worden in de risico-analyse van het controleveld om tot een goede en doordachte keuze van onderwerpen te komen. Typerend zijn verder haar specifieke positie in het staatsbestel en haar unieke bevoegdheden, waaraan een zekere voorbeeldfunctie is gekoppeld. Dit betekent dat er veel geïnvesteerd moet worden in het ontwikkelen van controlebeleid (methoden en technieken). Belangrijke activiteiten in dit verband zijn beleidsmatige en vaktechnische bijeenkomsten. Ook het vervaardigen van handleidingen en daaraan verwante producten behoren tot de werkzaamheden. Een deel van de ontwikkelactiviteiten vindt plaats in internationaal verband (zie ook hoofdstuk 5). Zoals uit de cijfers blijkt is het aandeel *ontwikkeling* sterk gestegen, conform de beleidsvoornemens op dit punt. Net als bij iedere andere organisatie wordt er ook bij de Rekenkamer veel tijd gestoken in *beheer*, zij het dat dit aandeel in de tijdsbesteding afneemt. Dit weerspiegelt een toenemende efficiency.

De tijd besteed aan direct *onderzoek* laat zich verdelen over de onderzoeksoorten; korthedshalve wordt verwezen naar de tabellen 9 en 10 voor de tijdsbesteding in 1996 en 1997. Een onderzoeksdag telt 8 productieve uren.

Tabel 9 Inzet van directe onderzoekstijd bureaus in 1996

soorten onderzoek		waarvan Rijk	waarvan ver- bonden organen
rapporten financiële verantwoording	13%	13%	0%
financieel beheer	25%	19%	6%
doelmatigheid	62%	38%	24%
totaal aantal dagen (absoluut en %)	21 800	70%	30%

Tabel 10 Inzet van directe onderzoekstijd bureaus in 1997

soorten onderzoek		waarvan Rijk	waarvan ver- bonden organen
rapporten financiële verantwoording	14%	14%	0%
financieel beheer	23%	21%	2%
doelmatigheid	63%	34%	29%
totaal aantal dagen (absoluut en %)	19 900	69%	31%

De daling van het aantal directe onderzoeksdagen van 21 800 naar 19 900 dagen is vooral het gevolg van de toename van de ontwikkelingsactiviteiten en de arbeidsduurverkorting in 1997.

De middelen die in 1997 (en voorgaande jaren) zijn aangewend blijken uit de volgende tabel. Bij de uitgaven zijn incidentele investeringsuitgaven in verband met de nieuwbouw apart aangegeven. De uitgaven van het College zijn in de cijfers begrepen.

Tabel 11 Personele bezetting (in voltijdse banen (fte)) en financiële middelen (x 1 mln)

	1993	1994	1995	1996	1997
personele uitgaven	29,3	29,7	31,4	31,4	33,4
wachtgelden	nvt	nvt	nvt	0,9	0,9
materiële uitgaven	4,9	6,7	5,7	6,0	5,9
incidenteel	-	-	-	-	3,5
totaal	34,2	36,4	37,1	38,3	43,8
gemiddelde personele bezetting	319	316	309	304	305
formatie	338	319	319	318	318
personele uitgaven per fte* (x 1 000 gld)	92	94	102	103	110
materiële uitgaven per fte** (x 1 000 gld)	15	21	18	20	19

* Exclusief wachtgelden.

** Exclusief incidenteel.

Daar waar het primaire product van de Rekenkamer gevormd door de publicaties, kunnen de kosten worden gerelateerd aan de aan die publicaties bestede directe tijd. Dit levert een benadering van een integrale kostprijs op.

	1996	1997
totale uitgaven (x 1 mln)*	38,3	40,3
aantal dagen direct onderzoek (x 1 000)	21,8	19,9
uitgaven per dag (x 1 000 gld.)	1,8	2,0

* Exclusief incidenteel.

De stijging van de kostprijs tussen 1996 en 1997 met ruim 10% laat zich ruwweg verklaren uit de loon- en prijsstijging, de invoering van de 36-urige werkweek in 1997 (bij vrijwel gelijkblijvende bezetting) en vooral de gestegen tijd voor ontwikkelingswerk.

6.5 Kwaliteitsborging

6.5.1 Zelfevaluatie

6.5.1.1 Inleiding

De Rekenkamer probeert op verschillende manieren de kwaliteit van haar werk te verbeteren en een «lerende» organisatie te zijn. Een van de instrumenten die hiervoor gebruikt worden is de zelfevaluatie door onderzoeksteams. In het jaarverslag 1996 werd gemeld dat de zelfevaluaties onderwerp van analyse waren. Uit die analyse, die medio 1997 is afgerond, is informatie beschikbaar gekomen over proceskwaliteit en technische en strategische productkwaliteit.

6.5.1.2 Proceskwaliteit

Uit de analyse kwam naar voren dat de zorgvuldigheid, controleerbaarheid en effectiviteit van het onderzoeksproces over het algemeen voldoende zijn. De efficiency van het proces, zo moest worden vastgesteld, is echter voor verbetering vatbaar: bij vrij veel onderzoeken bleken de geplande kosten en doorlooptijden te worden overschreden. De reden daarvan leek vooral te liggen in het opstellen van te optimistische onderzoeksplanningen. Deze uitkomst was voor de Rekenkamer aanleiding om aandacht te besteden aan haar planningssystematiek. Doel is te komen tot realistischer planningen. Daarnaast is ook het systeem van voortgangsbewaking verbeterd.

6.5.1.3 Technische productkwaliteit

De technische productkwaliteit heeft betrekking op vier eisen, namelijk onderbouwing, consistentie, toegankelijkheid en objectieve rapportage. Dit was over het algemeen voldoende. De toegankelijkheid van enkele rapporten werd echter nog te mager gevonden. De Rekenkamer verwacht dat de toegankelijkheid van haar onderzoeksrapporten door de invoering van het vierhoeksoverleg, waarvan reeds in het Verslag 1996 melding werd gemaakt, is verbeterd. De analyse van de zelfevaluaties van in 1997 gepubliceerd onderzoek zal hierover informatie moeten opleveren.

6.5.1.4 Strategische productkwaliteit

De gerealiseerde strategische kwaliteit in termen van bereikte verbeteringen en toezeggingen daartoe, bleek bij het doelmatigheidsonderzoek bijna twee keer zo groot te zijn als bij het rechtmatigheidsonderzoek. Dit verschil kan deels verklaard worden uit de over het algemeen goede kwaliteit van de financiële verantwoordingen, die een van de objecten vormen van het rechtmatigheidsonderzoek. Tevens vormt de omvang van de onderzoeken een verklarende factor: de rechtmatigheidsonderzoeken zijn over het algemeen beperkter van omvang.

6.5.1.5 Toekomstige ontwikkelingen

Naar aanleiding van de analyse van de zelfevaluaties worden enkele wijzigingen doorgevoerd in het instrument zelfevaluatie. De wijzigingen beogen met name de verspreiding en het gebruik van de uitkomsten van de zelfevaluaties door de Rekenkamerorganisatie te bevorderen. Daarnaast is de mogelijkheid geopend het oordeel van gecontroleerden over het onderzoeksproces en -product in de zelfevaluatie te betrekken.

6.5.2 Internal audits

De Rekenkamer heeft in 1997 een begin gemaakt met de uitvoering van *internal audits*. Deze onderzoeken zijn – net als de zelfevaluaties – bedoeld om bij te dragen aan een continue ontwikkeling van de Rekenkamer, zodat de kwaliteit van haar primaire en ondersteunende processen en producten afgestemd blijft op haar doelen. In tegenstelling tot de structureel uitgevoerde zelfevaluaties van onderzoeken gaat het bij de internal audits om ad hoc uitgevoerde onderzoeken. Deze onderzoeken kunnen elk (deel)product en elke procesfase met organisatiebrede importantie tot onderwerp hebben.

6.5.3 Veldspecialisme

De Rekenkamer besteedt veel aandacht aan de ontwikkeling en toepassing van nieuwe onderzoeksmethoden en de organisatiebrede toepassing daarvan.

In 1997 werd bijzondere aandacht gegeven aan de mogelijkheden voor integratie van de edp-audit functie (gericht op geautomatiseerde systemen) in het doel- en rechtmatigheidsonderzoek. Op het terrein van het rechtmatigheidsonderzoek is een model ontwikkeld om planning en rapportage over financieel beheeronderzoeken te uniformeren. Uiteindelijk doel hiervan is om op termijn te komen tot een totaaloordeel over het financieel beheer. Tegen de achtergrond van de versnelling van de verantwoordingsprocedure (zie onderdeel 1.4) zijn besluiten genomen die moeten leiden tot een betere sturing van het totstandkomingsproces van de rapporten bij de financiële verantwoording.

In 1997 werd een interne discussie gestart over de gewenste toekomstige ontwikkeling van het doelmatigheidsonderzoek. Om de uitvoering van

effectiviteitsonderzoek binnen de Rekenkamer te bevorderen werd een handleiding gemaakt voor onderzoek naar beleidsresultaten. Tevens is een verkenning gemaakt van de mogelijkheden voor efficiëntie-onderzoek. Tenslotte heeft de Rekenkamer ook in 1997 veel tijd gestoken in de ontwikkeling van een onderzoeksstrategie voor rechtspersonen met een wettelijke taak, waarbij de Rekenkamer op grond van artikel 59 van de Comptabiliteitswet controletaak heeft (zie ook onderdeel 4.1.3).

6.6 Financiën

Begin 1997 was de verwachting, dat het voor 1997 beschikbare bedrag voor College, personeel in algemene dienst en materiële uitgaven (circa f 43,5 miljoen) voldoende zou zijn om het zittende personeel, de verwachte instroom, de normale materiële uitgaven én uitgaven in verband met de nieuwe huisvesting te kunnen betalen. Het per 1 januari 1997 gewijzigde «salarisgebouw» van de rijksoverheid, pakte veel nadeliger uit dan verwacht waardoor er voor de personele uitgaven een tekort dreigde van ruim f 1 miljoen. Uiteindelijk werd de Rekenkamer bij tweede suppletoire begroting voor een bedrag van f 0,3 miljoen door de Minister van Financiën gecompenseerd. Voor het overige kon het dreigende tekort worden opgevangen door onderuitputting op de overige onderdelen van de begroting. Zo vielen met name de uitgaven voor de inrichting van het nieuwe gebouw mee door een scherpe inschrijving in de voorgeschreven Europese aanbesteding.

Wat het personeel betreft stond 1997 in het teken van «werving en selectie». Speerpunt voor de Rekenkamer was het met elkaar in overeenstemming brengen van de formatieruimte en de bezetting en hiertoe werden alle personeelsinstrumenten ingezet met als resultaat, dat begin 1998 de formatie ruimte nagenoeg geheel wordt benut.

De begroting over 1997 liet een aantal bijzondere eenmalige uitgaven zien voor een totaalbedrag van f 3,5 miljoen. Belangrijkste bestemming hiervan was de inrichting en aankleding van plus de verhuizing naar het nieuwe gebouw. Daarnaast waren er, zoals te verwachten viel, eenmalige uitgaven vanwege de officiële opening door Hare Majesteit Koningin Beatrix en het daarop gevolgde personeelsfeest.

Het jaar 1997 werd afgesloten met een onderuitputting van de uitgaven van f 0,2 miljoen. De Rekenkamer bleef daarmee dus binnen haar begroting. Het structurele begrotingsniveau veroorzaakt evenwel serieuze knelpunten in de personeelsbezetting (achterblijven ervan bij de formatie) en in de automatisering (te laag investeringspeil en problemen in de exploitatie). In overleg met de minister van Binnenlandse Zaken wordt bezien welke gevolgen de oplossing van deze knelpunten heeft voor het niveau van de begroting 1998 en volgende jaren.

EFFECTEN TIJDENS HET ONDERZOEK EN TOEZEGGINGEN

Algemene Zaken

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1-2) – Rijksvoorlichtingsdienst (RFV Algemene Zaken, par. 2.2)	<i>hoor/wederhoor:</i> 1) Er zal een geïntegreerd plan van aanpak worden opgesteld 2) Met de tekortkomingen in de administraties zal bij de ontwikkeling van een nieuw systeem rekening worden gehouden

Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1-2)	–

Buitenlandse Zaken

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1-2) – Ministeriële verantwoordelijkheid voor uitgaven voor Ontwikkelingssamenwerking (RFV Buza, par. 2.2)	<i>tijdens het onderzoek:</i> 1) Naar aanleiding van dit onderzoek werd een discussie gevoerd met de Minister van Ontwikkelingssamenwerking over de reikwijdte van zijn verantwoordelijkheid. <i>hoor/wederhoor:</i> 1) De Minister van Ontwikkelingssamenwerking zal notitie voor 2e Kamer opstellen waarin hij zijn beleid zal formaliseren met betrekking tot zijn verantwoordelijkheid voor de rechtmatigheid. <i>parlementaire behandeling:</i> 1) De Minister zal een actieplan opstellen.
– Financieel beheer in de overgangperiode van de herijking (RFV Buza, par. 2.3)	

Justitie

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Financiële verantwoording (25 470, nrs 1–2) – Gefinancierde rechtsbijstand (RFV Justitie, par. 2.2)	<i>parlementaire behandeling:</i> 1) Momenteel wordt onderzocht of en zo ja, onder welke voorwaarden, de raden voor rechtsbijstand de taken van de gemeenten inzake de vaststelling van de draagkracht kunnen overnemen.
– Europese aanbestedingsrichtlijnen (RFV Justitie, par. 2.3)	<i>tijdens onderzoek:</i> 1) Het ministerie zal vanaf september 1997 audits uitvoeren om te toetsen in hoeverre de regels zijn geïmplementeerd en worden nageleefd.
– Bewakingskosten luchthavens (RFV Justitie par. 2.4)	<i>parlementaire behandeling:</i> 1) De 20 knelpunten in de AO van de beveiliging uit het rapport van 1996 worden langs twee wegen opgelost: – onder regie van de DFEZ worden de door de Rekenkamer gesignaleerde problemen met de rechtmatigheid aangepakt. Dit project wordt naar verwachting in oktober 1997 afgerond. Voorts wordt een interne controle over 1997 uitgevoerd, waarvoor met hulp van een extern bureau en in overleg met de AD en de KMAR een controleprogramma wordt opgesteld. – de aanbevelingen uit het rapport worden uitgevoerd, in het bijzonder de ontwikkeling van een risicomodel en verbetering van het geautomatiseerde planningsstelsel.
Bezwaaronderzoek administratieve organisatie en accountantscontrole (25 470, RFV Justitie par 3.1 en 3.2)	<i>tijdens onderzoek:</i> 1) De Departementale Accountants Dienst zegde toe te zullen werken aan een vernieuwd personeelsbeleid, een wijzigingen in de organisatiestructuur en veranderingen in de aanpak en uitvoering van de controle. <i>hoor/wederhoor:</i> 1) Er zal gezorgd worden voor versterking van de infrastructuur voor de administratieve organisatie; 2) Er zullen audits worden uitgevoerd; 3) De accountantscontrole zal worden versterkt; 4) Bij het KLPD is een projectteam met ondersteuning van een extern bureau, belast met de realisering van verbeteringsmaatregelen, waarvoor een gedetailleerde planning is opgesteld.
Bezwaaronderzoek reclassering (25 470, RFV Justitie par 3.3)	<i>hoor/wederhoor:</i> 1) Er is een programma van maatregelen opgesteld, waarin gedetailleerd en controleerbaar per tekortkoming wordt aangegeven hoe en wanneer de problemen aangepakt worden. <i>parlementaire behandeling:</i> 1) In een programma van maatregelen is per tekortkoming aangegeven hoe en op welke termijn de problemen worden aangepakt. 2) Het sanctiebeleid zal worden vastgelegd in de beleidsregel subsidiëring reclassering Nederland. 3) Verder zal een externe accountant ieder kwartaal de productiecijfers controleren. Naar verwachting zijn alle voornemens op 1 mei 1998 uitgevoerd. 4) Er wordt een overgangsregeling opgesteld die de onvolkomenheden in de invulling van de relatie tussen de omvang van de produktie en de hoogte van het subsidiebedrag opheft.
Heenzending en tenuitvoerlegging straffen (25 630, nrs. 1–2)	<i>tijdens onderzoek:</i> 1) Capaciteitsprognose werd herijkt in multidisciplinair verband; 2) Prognosemethodiek is op enkele onderdelen mede met behulp van een extern bureau verbeterd.

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
<p>Nationaal Schengen Informatiesysteem (25 200, nrs 1–2)</p>	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Het OM bezint zich, in samenspraak met Justitie, op mogelijkheden het aantal arrestaties systematisch te verkleinen door het aantal lopende vonnissen te reduceren; 2) Ten behoeve van capaciteitsprognoses wordt een landelijke query ingevoerd; 3) Het CPB is gevraagd een oordeel te vormen over de ramingswijze van de toekomstige inrichtingscapaciteit. <p><i>tijdens onderzoek:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Maatregelen werden genomen ter verbetering van de functionaliteit van het systeem en maatregelen ter waarborging van de integriteit; <p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Toegezegd werd dat maatregelen genomen zouden worden voor een effectiever gegevensbeheer; 2) Het OM zal een richtlijn opstellen voor betere afstemming van signaleringscriteria; 3) Verbeteringen zullen worden doorgevoerd in de controle aan de buitengrenzen; <p><i>afzonderlijke Correspondentie:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Er zullen maatregelen genomen worden om bestandsvervuiling tegen te gaan en te komen tot verbetering van de functionaliteit van het systeem; <p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Er zullen periodieke voortgangsrapportages komen. 2) Er zal een nadere invulling gegeven worden voor de extra gelden (f 30 mln) voor intensivering van uitvoering Schengenverdrag. 3) Bezien zal worden of er een mogelijkheid is uitgezette vreemdelingen op specifieke wijze te signaleren. 4) Aangedrongen zal worden op een internationaal vergelijkend onderzoek. 5) Er zal een privacy-audit worden uitgevoerd van het systeem door de Registratiekamer.

Binnenlandse Zaken

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
<p>Nota rechtmatigheidsonderzoek 1995 Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (december 1997)</p>	<p>–</p>
<p>Financiële verantwoording (25 470, nrs. 1–2) – Voorschotten (RFV BiZa, par. 2.2)</p>	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) De verantwoordingsinformatie richting Justitie met betrekking tot voorschotten zal worden verbeterd. 2) De administratieve organisatie en interne controle bij de directie Politie zullen worden verbeterd.
<p>– Bijdragen URBAN (RFV BiZa, par. 2.6)</p>	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Voortgang activiteiten Den Haag en Amsterdam in kader bijdragen Urban zal brede aandacht hebben. 2) Controle- en beheerssystemen in kader Urban zullen uiterlijk in najaar 97 gereed komen. Voortgang zal nauwlettend worden gevolgd.
<p>Ontwikkeling en herverdeling Politiesterkte 1994–1995 (25 385, nrs. 1–2)</p>	<p><i>tijdens het onderzoek:</i> 1) Reeds tijdens het onderzoek is een aanvang genomen met de ontwikkeling van het nieuwe Beleidsinformatiesysteem Politie (POLBIS). Hiertoe werd een projectleider aangesteld. Voorts werd een aanvang genomen met het ontwikkelen van definities voor politiesterke en «blauw op straat».</p>

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
	<p>2) In de eindfase van het onderzoek heeft de AD van BiZa naar aanleiding van de Rekenkamerbevindingen ook een onderzoek gedaan naar de betrouwbaarheid van het bestaande BIS-systeem. Het rapport van de AD was eveneens zeer kritisch hieromtrent.</p> <p>3) Toegezegd werd dat de kwaliteit van de zogenoemde BIS-rapportages zal worden verbeterd. Er zal sprake zijn van evaluatiegesprekken met de korpsen, koppeling tussen de informatie in de jaarrekeningen en die in het Beleidsinformatiesysteem BIS, publicatie van gegevens met afwijkingen en verbetering van definities.</p> <p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>1) De minister van BiZa zegde toe dat er definities zullen worden ontwikkeld voor politiesterke en «blauw op straat».</p> <p>2) De minister zegde tevens toe dat het Beleidsinformatiesysteem Politie (BIS) zou worden verbeterd. Implementatie van het nieuwe systeem POLBIS wordt voorzien voor 1998. Ten behoeve hiervan is een nieuwe projectleider aangesteld.</p> <p>3) De AD van Binnenlandse Zaken zal jaarlijks aan de hand van steekproeven de totale sterktegegevens-keten analyseren, tot en met de instroom in het POLBIS. Voorts zal er een referentiekader worden ontwikkeld om periodiek van elke regio de kwaliteit van de aangeleverde gegevens te toetsen. Ten slotte wordt gewerkt aan een verbeterd informatiestatuut voor de aanlevering van gegevens waarin formele afspraken zijn vastgelegd.</p> <p>4) De minister van BiZa heeft toegezegd dat de realisatie van de voornemens tot uitbreiding van de politiesterke door de korpsen periodiek door BiZa zal worden gevolgd. Tevens zijn er activiteiten gaande om de instroom van allochtonen, en van vrouwen in leidinggevende posities te vergroten. Wat betreft allochtonen worden tevens activiteiten geïnitieerd ter voorkoming van ongewenste uitstroom.</p> <p>5) Wat betreft de verdeling van de sterkte over de regio's zegde de minister van BiZa toe dat de gesignaleerde tekortkomingen voor een deel zullen worden opgelost in het licht van een nieuw Sociaal Beleidskader.</p> <p>6) De voorzitter van het Korpsbeheerdersberaad zegde toe dat er vanuit de regio's zal worden gewerkt aan het op korte termijn verbeteren van de informatievoorziening bij de korpsen. Hierbij wordt tevens het project verbetering personele kern- en stuurgetallen betrokken waartoe het KBB en de Raad van Hoofdcommissarissen hebben besloten.</p> <p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) De minister van Binnenlandse Zaken zegde toe dat voor 1 november 1997 duidelijk zou worden gemaakt welke definitie dient te worden gehanteerd voor de politiesterke en voor «blauw op straat».</p> <p>2) Voorts werd toegezegd dat uiterlijk 15 maart 1998 betrouwbare sterktecijfers over de jaren 1996 en 1997 beschikbaar zullen worden gesteld aan de Staten-Generaal, inclusief een sluitende manier van tellen.</p>

Provinciefonds

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1-2)	-

Huis der Koningin

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1–2)	–

Hoge Colleges van Staat en het Kabinet der Koningin

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1–2)	–

Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Overdracht huisvesting aan hbo-instellingen (april 1997)	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <ol style="list-style-type: none">1) De minister van OCenW heeft eind 1996 in de herziene Richtlijn verslag hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek een consolidatieverplichting opgenomen, waardoor HBO-instellingen verplicht zijn in de jaarrekening verantwoording af te leggen over gelieerde rechtspersonen.2) De minister zou bezien in hoeverre het noodzakelijk is ten behoeve van de monitoring van HBO-instellingen gebruik te maken van gegevens van het Waarborgfonds. Inmiddels heeft de minister vastgesteld dat dit niet noodzakelijk is, omdat de instellingen aan het Waarborgfonds en aan het ministerie dezelfde informatie verstrekken.3) De minister zou op korte termijn actie ondernemen om inzicht te krijgen in het minimaal noodzakelijke weerstandsvermogen van HBO-instellingen. Inmiddels hebben het ministerie en de instellingen verkenningen uitgevoerd, onderhandelingen gevoerd en afspraken gemaakt.4) De minister zou serieus overwegen of de richtlijnen voor de public accountant in het controleprotocol kunnen worden aangescherpt in verband met rechtmatigheidsrisico's bij onroerende zaken-transacties. Inmiddels is deze aanscherping geëffectueerd.
Beheersing vervangingsuitgaven in primair en voortgezet onderwijs (25 220, nrs. 1–2)	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <ol style="list-style-type: none">1) De minister van OCenW heeft de verantwoordelijkheid voor het toezicht op het Vf/BGZ opgedragen aan de nieuwe stafdirectie Relatiemanagement Zelfstandige Organisaties.2) De minister zal inhoud geven aan zijn wettelijke taak om de jaarverslagen van het Vf/BGZ, voorzien van zijn commentaar, aan de Tweede Kamer te zenden.3) De minister zegde toe de richtlijn voor het jaarverslag van het Vf/BGZ te zullen aanpassen.4) De minister zou de leidraad voor de accountantscontrole op scholen voor primair en voortgezet onderwijs aanvullen met een aan/afwezigheidscontrole5) De minister heeft de planning en control op wederzijdse naleving van wettelijke verplichtingen en afspraken over informatie-uitwisseling versterkt.6) Het bestuur van het Vf/BGZ gaf aan dat een aantal onderzoeksbevindingen in 1996 tot acties hebben geleid7) Het bestuur van het Vf/BGZ heeft besloten een overeenkomst met CASO te sluiten, waarin de belangen van het fonds tot hun recht komen.

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Financiële verantwoording (25 470, nrs. 1–2) – Administratieve organisatie (RFV OCenW, par. 2.2)	<i>tijdens onderzoek:</i> 1) FEZ zal het toezicht op het beheer en onderhoud van de AO inventariseren <i>parlementaire behandeling:</i> 1) Medio mei 1997 worden de betrokken organisatie-eenheden verzocht een plan van aanpak op te stellen voor het op orde brengen van de administratieve organisatie en daarin een planning op te nemen die voor 1 oktober 1997 tot resultaten leidt. De plannen van aanpak zijn inmiddels opgesteld. Begin oktober 1997 sprak de minister met de betrokken directeuren over de bereikte voortgang.
– Bestuurlijke relatie universiteiten en academische ziekenhuizen (RFV OCenW, par. 2.5)	<i>hoor/wederhoor:</i> 1) Toegezegd werd een herijking uit te voeren op de verhouding tussen zorgbudget en rijksbijdrage 2) Per 1-1-97 zal een aan de taken van de medische faculteit gerelateerd, normatief kostenmodel worden ingevoerd 3) Een overeenkomst tussen universiteiten en academische ziekenhuizen zal worden geïnitieerd (afgesloten voorjaar 1997)
– Financieel toezicht op omroepverenigingen (RFV OCenW, par. 2.6)	<i>parlementaire behandeling:</i> 1) Het financieel toezicht zal worden gewijzigd door inwerkingtreding van het wetsvoorstel herziening organisatie publieke omroep 2) Aan de hand van de huidige inventarisatie van maatregelen benodigd voor implementatie en overgangperiode zal worden bezien waar het toezichtsregime in de nieuwe situatie verder verbeterd kan worden. Er is overleg met Commissariaat voor de Media. Eind 1997 zal dit nadere afspraken moeten opleveren.
– Inventarisatie MenO-regelingen (RFV OCenW, par. 2.9.1)	<i>parlementaire behandeling:</i> 1) Gestreefd wordt naar afronding van het inventarisatieproject voor eind 1997. Dan moet helder zijn op welke aspecten in de bekostigingsregelgeving verbeteringen moeten worden aangebracht
– Besluit rijkssubsidiëring Restauratie Monumenten (BBRM) (RFV OCenW, par. 2.9.2)	<i>hoor/wederhoor:</i> 1) De minister heeft het voorstel van de RDMZ om samen met het bureau Belastingdienst Monumentenzorg een steekproef uit te voeren op basis waarvan zal worden bezien of nadere actie wenselijk is (kosten/batenanalyse) overgenomen
Bezwaaronderzoek Controlebeleid Kunstenfondsen (25 470, RFV OCenW, par. 3.1)	<i>hoor/wederhoor:</i> 1) De ministeriële controlerichtlijnen voor de fonds-accountants en de uitvoering daarvan zullen worden aangescherpt 2) Het financieel beheer bij de directie Kunsten zal worden verbeterd.
Bezwaaronderzoek misbruik en oneigenlijk gebruik ten aanzien van de educatie in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (25 470, RFV OCenW, par. 3.2)	<i>tijdens het onderzoek:</i> Minister van Financiën zal via onder meer het DG/SG-overleg de ontwikkelingen blijven volgen. <i>hoor/wederhoor:</i> 1) Toegezegd werd de invoering van de stimulerings- en faciliteringsregeling met afrekening met ingang van 1998. 2) Gezorgd zou worden voor duidelijke afbakening van de ministeriële verantwoordelijkheid ten aanzien van educatie.

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
	<p>3) Vastgelegd zal worden welk deel van de educatiemiddelen betrekking heeft op de afrekening tussen de gemeenten en instellingen.</p> <p>4) De verplichting zal worden ingevoerd voor de gemeenten verantwoordingsinformatie te verschaffen omtrent het voldoen aan de bestemmingsverplichting (educatie) voor de educatiemiddelen verantwoord op de gemeentelijke rekening.</p> <p>5) Toegezegd werd dat gestreefd wordt naar het gereed komen van de controle-protocollen voor de jaren 1997 en 1998 vóór 1 januari 1998.</p> <p>6) Voor belangrijke onderdelen uit de regeling educatie zullen de sancties nader worden uitgewerkt naar soort van overtreding.</p> <p>7) Nader onderzoek zal worden uitgevoerd naar de mogelijkheden om de factor «etnische achtergrond» te controleren.</p>

Financiën

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Wederzijdse bijstand op het gebied van directe belastingen (vervolgonderzoek; oktober 1997)	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>1) De doorlooptijd van afwikkeling van buitenlandse verzoeken om inlichtingen zal teruggebracht worden tot zes maanden in 1999.</p> <p>2) De staatssecretaris is van plan het melden van de resultaten van uitwisseling van gegevens op bilateraal niveau meer inhoud te geven</p> <p>3) Binnen de Belastingdienst wordt via opleidingsprogramma's en themadagen invulling gegeven aan het bekend maken van het belang en gebruik van wederzijdse bijstand.</p> <p>4) De staatssecretaris zal meer prioriteit geven aan het tot stand brengen van bilaterale afspraken over automatische uitwisseling van inlichtingen.</p>
Wederzijdse bijstand op het gebied van directe belastingen (overkoepelend rapport; oktober 1997)	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>1) De staatssecretaris gaat de Europese Commissie voorstellen de werkgroep Wederzijdse bijstand van DG XV opnieuw bijeen te roepen; de aanbevelingen kunnen een belangrijke rol spelen als onderdeel van het toekomstige werkprogramma van die werkgroep.</p>
Informatiebeveiliging Belastingdienst (25 290, nrs. 1–2)	<p><i>effecten tijdens onderzoek:</i></p> <p>1) Enkele eenheden en directies troffen direct maatregelen naar aanleiding van de geconstateerde tekortkomingen.</p> <p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>1) De staatssecretaris zegde toe AO aan te passen</p> <p>2) De IC zal worden versterkt met extra onderzoeken, gericht op werking informatiebeveiliging</p> <p>3) Er is een aanvullend budget toegekend om aan de bouwkundige richtlijnen uit het Handboek informatiebeveiliging te voldoen</p>
Opsporingsorganisatie FIOD (25 645, nrs. 1–2)	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>1) Verbetering van de prestatiemeting door verdere differentiatie naar omvang en complexiteit van zaken;</p> <p>2) Relateren van prestaties aan ingezette middelen;</p> <p>3) Evaluatie van het bestaande integriteitsbeleid, waarbij gebruik zal worden gemaakt van een risicoanalyse.</p>
Verrekenprijzen en belastingheffing (november 1997)	<p><i>tijdens het onderzoek:</i></p> <p>1) De Belastingdienst heeft eind 1996 in een heroriëntatie op de procedurele aanpak van verrekenprijzen de door de Rekenkamer geconstateerde knelpunten onderkend.</p>

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1-2) – M en O-beleid Belastingdienst (RFV Financiën, par. 2.1)	<i>hoor/wederhoor:</i> 1) Door middel van een risico-analyse zal een vereist minimum-niveau voor de opzet en uitvoering van het M en O-beleid worden bepaald; 2) Het oordeel over de M en O gevoelige componenten binnen de controleprogramma's zal afzonderlijk zichtbaar worden gemaakt; 3) In het afsluitingsmemorandum zal per middel een expliciet accountantsoordeel over het M en O-beleid per middel worden opgenomen

Gemeentefonds

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1-2)	–

Nationale Schuld

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1-2)	–

Defensie

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs 1-2) – Decentralisatie van de financiële functie (RFV Defensie par. 2.1)	<i>hoor/wederhoor:</i> 1) voorafgaand aan decentralisatie wordt een financieel beheersaudit uitgevoerd; 2) de opleiding van FEZ-functionarissen wordt geïntensiveerd; 3) onderzocht wordt hoe veranderingen in de organisatie op een doeltreffende wijze in de AO kunnen worden doorgevoerd. 4) Verder is voor alle aandachtspunten in het financieel beheer een plan van aanpak met een tijdpad opgesteld. In een Defensie-breed procedureoverleg wordt onder meer de voortgang hiervan bewaakt.
– Nieuw salarissysteem Krijgsmacht (RFV Defensie par. 2.2)	<i>parlementaire behandeling:</i> 1) Door maatregelen op het gebied van AO en IC denkt het ministerie de knelpunten op te heffen.
– Agentschap DCC (RFV Defensie par. 2.3)	<i>hoor/wederhoor:</i> 1) De invoering van een nieuw administratie systeem (SAP/R3) in de loop van 1997 moet hierin verbetering brengen.

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
– Agentschap DGWT (RFV Defensie par. 2.4)	<p><i>tijdens onderzoek:</i></p> <p>1) Het ministerie is voornemens de situatie te verbeteren door een sterkere, centrale aansturing van de regio-directies. Onder meer in de vorm van richtlijnen, meer toezicht vanuit de centrale directie en verbeteren van kwaliteit van het bureau Interne Controle.</p>
– Materieel beheer (RFV Defensie par. 2.5)	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>1) Het ministerie is voornemens nadere richtlijnen te verstrekken ter uitvoering van het Besluit Materieel-beheer</p>
– Voorschotten F-16 (RFV Defensie par. 2.6)	<p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) In 1997 zal een inhaalactie worden uitgevoerd ter verkrijging van een bewijs voor een rechtmatige verrekening. Verder zijn inmiddels drie verificatieplannen (in concept) gereed en moeten er nog vier worden opgesteld.</p>
– Aanbestedingen (RFV Defensie par. 2.7)	<p><i>tijdens onderzoek:</i></p> <p>1) Er wordt momenteel gewerkt aan het tot stand brengen van één leverancierscartotheek.</p>
Financieel inzicht in vredesoperatie (25 250 nrs. 1–2)	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>1) De wijze waarop afwijkingen van ramingen in de supplementaire begrotingen en de verantwoording worden weergegeven zal worden verbeterd;</p> <p>2) Toegezegd werd vastleggingen van één methode voor tariefberekening voor de additionele uitgaven. Deze methode zal centraal worden gecoördineerd en vastgelegd;</p> <p>3) De claims voor death and disability zullen met voortvarendheid ter hand worden genomen. Er wordt onderhandeld om voor deze claims een werkbare procedure te ontwikkelen die waarborgt dat er met de nodige zorgvuldigheid wordt omgegaan met medische gegevens.</p> <p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) De minister heeft de TK toegezegd te willen komen tot representatieve kengetallen voor gemiddelde kosten per militair/eenheid</p>
Bodemsaneringsprogramma van Defensie (25 376, nrs. 1–2)	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>1) Alle onderzoeksfases van saneringsprojecten worden separaat benoemd en ingepland. Gewerkt wordt aan de verdere verbetering van het Vastgoed Informatiesysteem Bodemsaneringsprogramma.</p> <p>2) De regionale directies DGW&T hebben aanwijzingen gekregen hun dossiervorming op het punt van volledigheid en uniformiteit te verbeteren.</p> <p>3) De regionale directies DGW&T dienen afspraken met het bevoegd gezag over het al dan niet volgen van de onderzoekprotocollen schriftelijk vast te leggen.</p> <p>4) Het onderzoeksbudget ten behoeve van sanering is per 1 januari 1997 aan de krijgsmachtdelen toegeedeeld.</p> <p>5) De minister van VROM gaf aan dat er naar werd gestreefd om in het voorjaar van 1997 een handreiking voor de interpretatie van de gevalsdefinitie uit de Wet bodemsanering gereed te hebben.</p> <p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) De staatssecretaris van defensie stelde in antwoord op kamervragen dat inmiddels alle aanbevelingen van de rekenkamer met betrekking tot dossiervorming, evaluatieonderzoek, nacalculaties en meerjarenplanning in de DGW&T-organisatie zijn geïmplementeerd. Met interne controles en periodieke rapportages wordt de kwaliteit van de uitvoering van de ingevoerde maatregelen gevolgd.</p>

Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Inzet extern personeel bij het Ministerie van VROM (juni 1997)	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) De wijze van vastlegging zoals door de AD wordt gevolgd zal worden gezien op toepasbaarheid voor andere sectoren; 2) Het koppelen van het algemeen integriteitsbeleid aan de inzet van externen zal als aandachtspunt worden opgepakt. 3) Minister deelt de opvatting van de AR dat het een taak van CDFEZ als concerncontroller is om inzicht te verwerven in de argumenten voor de inzet van externen.
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1–2)	<p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) De toelichting bij de rekening zal bij VROM worden uitgebreid naar aanleiding van de kritiek van de Rekenkamer.
– Administratieve organisatie opzet en werking (RFV VROM, par. 2.1.2)	<p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Het ministerie heeft een aanpak voor het wegnemen van de knelpunten geformuleerd: per dienstonderdeel wordt een overzicht gemaakt van de knelpunten. CDFEZ zal deze (met de oplossingen) beoordelen
– Geautomatiseerde gegevensverwerking (RFV VROM, par. 2.1.3)	<p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) De verbeteringen in de specifieke beheersplannen zullen tot acties van de diensten leiden. Voor de informatiebeveiliging (VIR) zal extra capaciteit worden ingezet om de meest kritische systemen zo spoedig mogelijk aan het VIR-voorschrift te laten voldoen. De accountantsdienst zal dit volgen.
– Huisvestingstransacties andere ministeries (RFV VROM, par. 2.5)	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) De specifieke verantwoording zal nog nader worden uitgezocht
Bezwaaronderzoek informele opdrachten (25 470, RFV VROM, par. 3)	<p><i>tijdens het onderzoek:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Regelgeving werd aangescherpt en nogmaals onder de aandacht gebracht
Afvalpreventie (25 375, nrs. 1–2)	<p><i>tijdens onderzoek:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Explicitering van het beleid aan de Tweede Kamer in een notitie van 5-12-1996 <p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) De minister zegde toe invulling te geven aan de aanbeveling van de Rekenkamer om meer toetsingscriteria te ontwikkelen 2) De minister zegde toe om in het kader van het opstellen van een «protocol doelgroepmonitoring» een uniform begrippenkader te ontwikkelen waarmee de interpretatieverschillen over de begrippen afval, preventie en hergebruik zoveel mogelijk worden weggenomen 3) De minister achtte de aanbeveling dat bevoegde gezagen (gemeenten en provincies) meer aandacht schenken aan de positie van afvalpreventie in bedrijfsmilieuplannen en vergunningen in lijn met de Uitvoeringsstrategie preventie 1996–2000.

Verkeer en Waterstaat

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording ((25 470, nrs. 1–2)	–
Bezwaaronderzoek Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren (W.V.O) (25 470, RFV VenW, par. 3.1)	–

Infrastructuurfonds

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij financiële verantwoording (25 470, nrs. 1–2) Bezwaaronderzoek GWW-contracten (25 470, RFV Infrastructuurfonds, par. 3)	– <i>tijdens het onderzoek:</i> 1) Enkele procedurele toezeggingen op het punt van interne controle; 2) Een evaluatie van de voorschriften interne controle; 3) Waar nodig corrigerende acties van het hoofdkantoor Rijkswaterstaat. 4) Beoordeling van de contractsystematiek van de Bouwdienst. 5) Gegevensverzameling over de aantallen toezicht-medewerkers van Rijkswaterstaat. <i>parlementaire behandeling:</i> 1) De minister van Financiën zegde toe dat de minister van VenW op dit punt (GWW-contractbeheer) actie zal ondernemen. 2) De minister van VenW stelde dat ernaar gestreefd moet worden het bedrag van onzekerheid elk jaar te verminderen; eventuele fouten moeten op tijd geconstateerd worden; 3) De Minister van V&W dat een aanschrijving ten behoeve van de dienstonderdelen RWS over de inrichting en opzet van de interne controle op 1 januari 1998 in werking treedt; 4) Op basis van de lopende evaluatie van de interne controlevoorschriften wordt maart 1998 een verbeterde versie vastgesteld; 5) Vastlegging van de resultaten van de beoordeling van de contractsystematiek van de Bouwdienst gebeurt uiterlijk 1 april 1998; 6) Er zal invulling gegeven worden aan het toezicht op de uitvoering van het contractbeheer door het hoofdkantoor van Rijkswaterstaat; 7) Volgens de minister zal het financieel beheer bij Rijkswaterstaat op het punt van de GWW-contracten ultimo 1999 voldoen aan de eisen.

Economische Zaken

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Wereldtentoonstelling Sevilla 1992 (augustus 1997)	<i>tijdens het onderzoek:</i> 1) De statuten van de Stichting Nederland Wereldtentoonstelling zijn aangepast. Er is een nieuwe basisovereenkomst tussen de stichting en de Staat ogesteld. Belangrijk element daarin is de administratieve organisatie
Programma Samenwerking Oost-Europa (25 395, nrs. 1–2)	<i>hoor/wederhoor:</i> 1) Indicatoren welke een rol spelen in de afweging van de budgetverdeling over de landen, zullen beter worden vastgelegd; 2) Er zal meer aandacht worden besteed aan de voorwaarden die worden gesteld aan de begunstigden in het ontvangende land; 3) De projectinspecties van Senter zullen in 1997 worden uitgevoerd door onafhankelijke derden;
Bezwaaronderzoek vorderingenbeheer Centraal Bureau voor de Statistiek (25 470, RFV EZ, par. 3)	<i>tijdens het onderzoek:</i> 1) Verbetering vond plaats van de opzet en werking van de administratieve organisatie van het CBS

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1–2)	
– Projectbeheer (RFV EZ, par. 2.1)	<i>tijdens het onderzoek:</i> 1) Verbetering van de interne controle op het projectbeheer
– Accountantscontrole (RFV EZ, par. 2.6)	<i>tijdens het onderzoek:</i> 1) Betere tijdigheid accountantscontrole

Fonds Economische Structuurversterking

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1–2)	<i>parlementaire behandeling:</i> In de toelichting bij de rekening zal worden opgenomen wat de grond is voor stortingen vennootschapsbelasting in het FES.

Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Keuring van vleeskalveren (25 685, nrs. 1–2)	<i>hoor/wederhoor:</i> 1) De minister zal de mogelijkheden om de verantwoordelijkheden van de individuele vleeskalverhouders verder te benadrukken nader onderzoeken. 2) Tevens zal hij onderzoek verrichten om de naleving van het toedieningsverbod te verbeteren. 3) De minister staat positief tegenover de aanbeveling van de Rekenkamer om het I&R-systeem te gebruiken als signaleringssysteem voor verdachte dieren. Hij zal dit bij de verdere verbetering van het I&R-systeem betrekken. 4) Bij het opstellen van een bemonsteringsprotocol door de RVV zullen de conclusies over de steekproefomvang en de bemonsteringsmethodiek van de Rekenkamer worden betrokken. 5) De minister deelde de mening van de Rekenkamer dat het systeem van administratieve vastlegging en voortgangsbewaking van de AID verbetering behoeft. Daartoe zijn inmiddels adequate maatregelen getroffen. 6) Tevens zijn adequate maatregelen genomen voor de noodzakelijke beperking van het tijdsverloop tussen monsternamen en AID onderzoek. 7) Bij de AID worden voorzieningen getroffen ter verbetering van de planning en informatievoorziening. 8) Op korte termijn zullen nadere afspraken worden gemaakt met het Openbaar Ministerie over nieuwe regelgeving. <i>tijdens briefing voor de Minister op 21 oktober 1997:</i> 1) De minister van LNV heeft de toezegging gedaan vergelijkbare sectoren binnen zijn departement door te lichten op soortgelijke tekortkomingen zoals geconstateerd tijdens het onderhavige onderzoek.
Vorbereiding van plattelandsprojecten met Europese subsidie (25 399, nrs. 1–2)	<i>tijdens onderzoek:</i> 1) De gevonden tekortkomingen zijn besproken met coördinatoren van het 5b-programma bij de provincies en de Regionale Arbeidsvoorziening. Van diverse zijden werd toegezegd dat men met de bevindingen van de AR ging werken. <i>hoor/wederhoor:</i> 1) De ministers van LNV, EZ en SZW nemen punten AR mee in het overleg in de Comités van Toezicht. 2) Aan de implementatie van de aanbevelingen ter verbetering van de kwaliteit van de voorbereiding van de projecten wordt gewerkt.

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1–2) – Financieel administratiepakket (RFV LNV, par. 2.2)	<i>hoor/wederhoor:</i> 1) Er zal een opschoningsactie komen voor het «slapend bestand» van autorisaties
Bezwaaronderzoek administratieve organisatie (25 470, RFV LNV, par. 3)	<i>tijdens het onderzoek:</i> 1) Op vier dienstonderdelen na werd de AO voor de kritieke processen tijdig geactualiseerd. <i>hoor/wederhoor:</i> 1) De beschrijving van kritische processen is 1 augustus 1997 afgerond.

Landbouw Egalisatiefonds

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1–2)	–
Bezwaaronderzoek accountantsverklaring (RFV LEF, par 3)	<i>tijdens het onderzoek:</i> 1) Het onderzoek droeg bij aan verwerving door het ministerie van LNV van toereikend inzicht in de opzet en werking van de controles door de Douane en de Algemene Inspectie Dienst 2) Het departement voerde een analyse uit van de vertragingen in de oplevering van controlememoranda.

Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Ontvlechting en marktwerking in de sociale zekerheid (25 402, nrs. 1–2)	<i>hoor/wederhoor:</i> 1) Het kabinet zal in de loop van 1998 zijn visie geven over de definitieve vormgeving van de uitvoering van de sociale verzekeringswetten, hierbij zal de controle van het Ctsv op een recht- en doelmatige uitvoering gewaarborgd zijn; 2) Er zal een evaluatie plaatsvinden van het huidige stelsel (conform de motie van het lid van de Eerste Kamer mevrouw Jaarsma); 3) Ten aanzien van het inrichten van de toezichtstructuur brengt een interdepartementale werkgroep de samenhang en verschillen tussen de verschillende toezichtsystemen in kaart; 4) De beveiliging en waarborgen rond het gebruik, het beheer, en de verwerking van databestanden heeft de hoogste prioriteit. Ctsv en uitvoeringsinstellingen: geen toezeggingen

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Fonds Voorheffing Pensioenverzekering (25 401, nrs. 1-2)	<p><i>tijdens het onderzoek:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Het onderzoek had invloed op de wijze waarop de privatisering beargumenteerd is. 2) bij het FVP had het onderzoek als effect dat er aandacht kwam voor de gehanteerde controle-aanpak. <p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Het bestuur van het FVP stelde dat het controleplan inmiddels was vastgesteld, en dat een reguliere rapportage over financieel beheer was ingevoerd. 2) De minister zegde toe aan het bestuur van het FVP aandacht te vragen voor financieel beheeraspecten. <p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Er is een wetsvoorstel ingediend inzake de privatisering van het FVP (25 745). In de memorie van toelichting wordt aandacht besteed aan de aanbevelingen uit het Rekenkamerrapport. Het wetsvoorstel moet nog in de Kamers behandeld worden.
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1-2)	<p><i>tijdens onderzoek:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Zorgvuldiger omgaan met V=K-artikelen.
- Wet- en regelgeving (RFV SZW, par. 2.1)	<p><i>tijdens onderzoek:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Strikter toepassen en naleven van financieel beheerconcept
- Administratieve organisatie (RFV SZW, par. 2.2)	<p><i>tijdens onderzoek:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Aandacht voor de ao-beschrijving voor het toepassen van Europese aanbestedingsrichtlijnen; 2) Meer aandacht voor het traject met betrekking tot een andere aanpak van de AO-beschrijvingen.
- Voorschotten (RFV SZW, par. 2.3)	<p><i>tijdens onderzoek:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Per 1 juli 1997 koppeling financiële administratie en voorschottenadministratie. <p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Naar verwachting zal de koppeling nog in 1997 tot stand komen.
- Europese gelden (RFV SZW, par. 2.7)	<p><i>tijdens het onderzoek:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Meer aandacht voor financieel beheer bij BUESI 2) Het verzenden van een circulaire met nadere instructies naar de projecthouders

Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Zicht en toezicht op gevolgen concernvorming zorgverzekeraars (25 236, nrs. 1-2)	<p><i>tijdens het onderzoek:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Instellen werkgroep toezicht ZFW/AWBZ <p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Minister laat nagaan of wet- en regelgeving nog wel voldoende zijn om optimaal toezicht op uitvoering ZFW en AWBZ uit te kunnen oefenen; 2) De minister heeft een visie op het toezicht gepresenteerd.

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Wet op de toegang tot ziektekostenverzekeringen (25 235, nrs. 1–2)	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>1) Bij wijziging van de wtz wat betreft de verdeling van bevoegdheden en verantwoordingsverplichtingen, zal rekening worden gehouden met de Aanwijzingen voor regelgeving inzake zelfstandige bestuursorganen.</p> <p>2) De vaststelling van de administratiekosten zal worden onderworpen aan ministeriële goedkeuring</p> <p>3) Voor de vormgeving van het toezicht op de uitvoering van de WTZ alsmede de verantwoording daarover zullen duidelijke uitgangspunten worden geformuleerd, op basis waarvan de positionering van het toezicht zal worden heroverwogen.</p> <p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) Het rapport heeft er, in combinatie met het rapport «Zicht en toezicht op gevolgen concernvorming bij zorgverzekeraars» toe geleid dat de minister voor haar gehele beleidsveld een toezichtsfilosofie heeft opgesteld en deze nader heeft uitgewerkt in toezichtbeleid. Het toezichtbeleid voor de wtz is voor het grootste deel gevoed met de bevindingen uit het Rekenkamerrapport;</p> <p>2) De minister heeft de conclusies uit het rapport als bouwstenen voor een wijziging van de wtz gebruikt;</p> <p>De suo en de Verzekeringskamer hebben geen toezeggingen gedaan.</p>
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs.1–2)	<p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) Bij voorbereiding financiële verantwoording 1997 zal een zwaarder accent gelegd worden op informatie over de uitvoering van beleidsvoornemens en de afwijkingen daarin.</p>
– Bekostigingsbesluit Welzijnsbeleid (RFV VWS, par 2.1.1)	<p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) Wenselijkheid bepaalde subsidievormen onderzoeken, zonodig regelgeving aanpassen.</p>
– Specifieke uitkering Jeugdhulpverlening (RFV VWS, par 2.1.2) – Begrotingsvoorbereiding (RFV VWS, par 2.2)	<p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) Doeluitkering wordt doorgelicht in het kader van de MDW-operatie.</p> <p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>1) FEZ zal voortaan bepalen welke posten onder materiële uitgaven en welke onder beleidsuitgaven vallen.</p>
– Garantie-administraties (RFV VWS, par 2.3.4)	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>1) Er zal gewerkt worden aan verbetering in beheer, door middel van de ontwikkeling van een ondersteunend informatiesysteem</p>
– Europese aanbestedingsrichtlijnen (RFV VWS, par 2.3.5)	<p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>1) Versterking departementale administratieve organisatie en interne voorlichting op dit punt.</p> <p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) Onderzoek naar betekenis van de aanbestedingsregels voor de instellingen in de volksgezondheidssector.</p>
– Afrekenen voorschotten (RFV VWS, par 2.4.1)	<p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) Uitvoering verbeterplan</p>
– Uitvoering subsidiebeheer (RFV VWS, par 2.4.2)	<p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) Uitvoering verbeterplan in de loop van 1998</p>
– Toezicht begrotingsuitgaven via intermediairs (RFV VWS, par 2.4.4)	<p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) Verbetering controle- en beheersstructuren rondom financiering via intermediairs</p>
– Toezicht op fondsen (RFV VWS, par 2.4.5)	<p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) Toezicht op fondsen wordt betrokken in de bezinning op de toezichtvisie van de minister</p>
– RIVM (RFV VWS, par 2.5)	<p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) Op korte termijn is vaststelling van het instellingsbesluit te verwachten.</p> <p>2) Beoogd wordt de beheersorganisatie voor het NOP eind 1997 geheel geïmplementeerd te hebben.</p>
– Agentschap DCBG (RFV VWS, par 2.6)	<p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) Een aanvang is gemaakt met tijdschrijven, hetgeen de basis vormt voor een kostenberekeningssysteem zodat de kengetallen kunnen worden opgeleverd.</p>

Rijksrekening

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rapport bij de financiële verantwoording (25 470, nrs. 1–2)	–

Diverse beleidsterreinen

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Structuurschetsen informatievoorziening (25 705, nrs. 1–2)	<i>hoor/wederhoor:</i> 1) Het gebruik van structuurschetsen zal bevorderd blijven worden; 2) De staatssecretaris zal zich naar aanleiding van het rapport van de Rekenkamer beraden op maatregelen die bevorderen dat de coördinatie op de in het besluit IVR genoemde deelgebieden optimaal plaatsvindt.
Grondtransacties van het Rijk (25 510, nrs. 1–2)	<i>hoor/wederhoor:</i> 1) Vier ministers zegden toe AO aan te passen 2) Eén minister zegde toe systematische aanpak van overtollige onroerende zaken te overwegen 3) De staatssecretaris van Financiën zegde toe overige ministers te informeren over facilitaire rol Domeinen bij grondaankopen
Informatievoorziening en Kengetallen (25 471, nrs. 1–2)	<i>effecten tijdens het onderzoek:</i> 1) Bij enkele departementen heeft het onderzoek tot aanpassingen van de richtlijnen geleid. 2) Er is bewustwording gecreëerd. 3) Op verzoek van de Tweede Kamer is er een vervolgonderzoek naar de begroting 1998 aan de gang. <i>hoor/wederhoor:</i> 1) Minister van Financiën heeft toegezegd een stimulerende rol te spelen in de ontwikkeling van kengetallen. Er zal vooral aandacht worden besteed aan ontwikkeling doelmatigheid- en doeltreffendheidskengetallen. 2) Een betere toelichting bij de kengetallen zal worden bevorderd. 3) Er zal tijdens accountantscontrole meer aandacht worden besteed aan voorwaarden totstandkoming betrouwbare kengetallen. AD's zullen adviseren over de AO en het controleerbaar vastleggen van de benodigde informatie.
Herplaatsing en reïntegratie bij het Rijk (25 305, nrs. 1–2)	<i>hoor/wederhoor:</i> 1) De coördinerend minister van Binnenlandse Zaken zegde toe dat een ouderenbeleid zal worden ontwikkeld waarin het accent meer dan nu op behoud van oudere werknemers zou komen te liggen 2) Er is een interdepartementale werkgroep ingesteld om de uitvoering van het interdepartementale herplaatsingsbeleid te intensiveren en te verbeteren 3) Bovengenoemde werkgroep heeft ook als doel de informatievoorziening over het herplaatsingsbeleid te verbeteren. 4) Op basis van de verbeterde informatievoorziening zal de minister van Binnenlandse Zaken jaarlijks rapporteren over het aantal verwachte overtolligen en verwachte wachtgelders. 5) De werkgroep zal ook het regionale herplaatsingsbeleid bevorderen. De minister van Binnenlandse Zaken heeft in het voorjaar 1997 de regionale initiatieven geïnventariseerd. 6) In 1998 zal de minister van Binnenlandse Zaken rapporteren over de effecten van de gewijzigde regelgeving

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Klantgerichtheid publieke dienstverlening (25 285, nrs. 1–2)	<p>7) Met USZO zijn door de Minister van Binnenlandse Zaken in het kader van het jaarplan 1997 afspraken gemaakt over het handhavingen sanctiebeleid</p> <p>8) De minister van Verkeer en Waterstaat heeft inmiddels het aantal aansluitingen bij de vacaturebank (GVR) uitgebreid en in de regio's wordt inmiddels op interdepartementaal niveau en met andere overheden samengewerkt</p> <p>9) De minister van Justitie zegde toe een concretere doelstelling van het aantal wachtgelders te gaan hanteren en het aantal GVR-aansluitingen uit te breiden. Ook zal de omschrijving van het begrip vacature aandacht krijgen</p> <p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) In de eerder genoemde werkgroep is overeengekomen dat de ministeries meer inzicht zullen geven in de resultaten van het herplaatsingsbeleid door middel van jaarverslagen van de verschillende door hen ingestelde mobiliteitscentra en door middel van een streekproefsgewijs onderzoek naar de redenen dat personeelsleden niet herplaatst kunnen worden</p> <p>2) Eind 1997 is een conferentie gehouden over het bevorderen van mobiliteit en herplaatsingsbeleid in de regio. Daarbij is aandacht geschonken aan het bevorderen van de samenwerking tussen de verschillende regionale onderdelen van de ministeries, lagere overheden en andere organisaties</p> <p>3) In de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel Overheidspersoneel onder de Werknemersverzekeringen (TK, 1996–1997, 25 282) wordt een onderzoek aangekondigd naar het financieringsregime waarbij de financiële prikkel voor het herplaatsingsbeleid aandacht krijgt</p> <p><i>effecten tijdens het onderzoek:</i></p> <p>1) Veel organisaties werkten tijdens het onderzoek aan de verbetering van de dienstverlening. De informatie uit het onderzoek onder afnemers dat de Rekenkamer uitvoerde werd daarbij, zo mogelijk, reeds benut.</p> <p>2) Een van de onderzochte organisaties ontwikkelde zich als gevolg van het onderzoek naar een responsieve organisatie. Responsiviteit is een belangrijk uitgangspunt voor klantgerichtheid.</p> <p>3) Het onderzoek van de Rekenkamer werd door ambtenaren van Binnenlandse Zaken als extra handvat gebruikt om het in gang gezette beleid verder uit te dragen.</p> <p>4) Tijdens het onderzoek werd, op verzoek van het ministerie van Binnenlandse Zaken, een presentatie gehouden over het Rekenkameronderzoek voor de Klankbordgroep Publieke Dienstverlening.</p> <p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>1) De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken zegde toe het ingezette beleid voort te zetten.</p> <p>2) De minister van Justitie gaf aan dat het stafbureau Juridische Zaken een nieuwe informatiefolder over landelijke adoptie op zal stellen. Ook wordt getracht de telefonische bereikbaarheid te vergroten en zal de lengte van de procedure tot het verkrijgen van beginseltoestemming teruggebracht worden.</p> <p>3) De minister van Justitie zegde toe dat een privacyreglement zal worden opgesteld voor de registratie van aspirant adoptiefouders.</p>

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
<p>Informatievoorziening bij uitvoering van EU-beleid onderdeel Invoerrechten (25 735, nrs 1–2)</p>	<p>4) De minister van Justitie gaf aan dat de informatievoorziening aan de klant bij het LBIO aanzienlijk verbeterd zal worden.</p> <p>5) De minister van Defensie gaf aan dat de integrale kwaliteitszorg binnen het departement wordt geëvalueerd en dat de aanbevelingen van de Rekenkamer daarbij betrokken zullen worden.</p> <p>6) De minister van VROM gaf aan dat het rapport zal worden gebruikt om de lopende en voorgenomen activiteiten op het gebied van de kwaliteit van de dienstverlening te ijken en waar nodig aan te vullen.</p> <p>7) De minister van Economische Zaken zegde toe binnen het ministerie extra aandacht te geven aan het aspect klantgerichtheid.</p> <p>8) De minister van LNV gaf aan dat aan de directies opdracht is gegeven de telefonische bereikbaarheid te verbeteren. Voorts zullen de ontwikkelingen op het gebied van de telefonische bereikbaarheid gemonitord worden.</p> <p>9) De minister van VWS gaf aan dat de Pensioen- en Uitkeringsraad een plan van aanpak op zal stellen waarin de bevindingen en aanbevelingen van het onderzoek worden meegenomen. De Pensioen- en Uitkeringsraad zegde toe opnieuw te investeren in de kwaliteit van zijn dienstverlening.</p> <p>10) De Stichting Rechtsbijstand zal verbeteringen aanbrengen in het klachtenmanagement en de informatievoorziening.</p> <p>11) GAK Nederland BV zou in 1997 op alle kantoren een klantenonderzoek uitvoeren.</p> <p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) Het beleid is erop gericht dat binnen een periode van vier of vijf jaar het grootste deel van de rijksorganisaties met directe klantcontacten kwaliteitsinstrumenten gebruikt.</p> <p><i>effecten tijdens het onderzoek:</i></p> <p>1) Eind 1996 werd bij de Douane in opdracht van de directeur een onderzoek gestart naar de bestuurlijke informatievoorziening dat in mei 1997 werd afgerond</p> <p>2) In augustus 1997 is over de interne controle en de verslaglegging tussen de directie Douane en de IAB een convenant gesloten</p> <p>3) Grotere aandacht PFC Belastingdienst voor invoerrechten.</p> <p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>1) Monitorgroep zal permanente aandacht schenken aan de aansturing en het systeem van bestuurlijke informatie bij de Douane;</p> <p>2) De twee meldingssystemen bij de Douane voor fraude en onregelmatigheden zullen begin 1998 worden vervangen en geïntegreerd in één nieuw systeem. Daarin worden tevens voorzieningen getroffen om de interne controle te faciliteren;</p>
<p>Informatievoorziening bij uitvoering van EU-beleid onderdeel Marktordening suiker, isoglucose en insuline (25 735, nrs. 1–2)</p>	<p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) Bestuurlijke aandacht bij de Douane op het punt van opbrengsten invoerrechten wordt geïntensiveerd;</p> <p>2) Bij de Douane zal worden bezien in hoeverre op basis van aannames tot een toedeling van uitvoeringskosten in relatie tot opbrengsten kan worden gekomen.</p> <p>3) Het rapport wordt mede gebruikt bij de uitwerking van het regeringsstandpunt over ministeriële verantwoordelijkheid voor uitvoering van EU-beleid en de controlebevoegdheden van de Rekenkamer</p> <p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) De minister van LNV zegde toe dat de Tweede Kamer een brief zal krijgen over besluitvorming over de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het coördinerend bureau</p>

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
<p>Informatievoorziening bij uitvoering van EU-beleid onderdeel structuurbeleid in regio's met afnemende industriële activiteit (25 735 nrs. 1–2)</p>	<p><i>effecten tijdens het onderzoek:</i></p> <p>1) Het ministerie heeft aangegeven dat zij de nota van bevindingen bij haar heroverweging van haar rol en in de communicatie daarover met de provincies heeft gebruikt.</p> <p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) De staatssecretaris van EZ zal binnenkort zodanig initiatief nemen dat de accountantscontrole, meldingen van misbruik en oneigenlijk gebruik en fraudemeldingen periodiek onderwerp van beraadslagingen in de Comité's van Toezicht worden. De vertegenwoordiger van het Ministerie van EZ zal erop toezien dat het Comité van Toezicht deze taken ook op zich neemt;</p> <p>2) De staatssecretaris van EZ neemt een passage op in de driemaandelijke brieven inzake fraude- en onregelmatigheidsmeldingen betreffende het volgen van procedures in provinciale controle en beleid inzake misbruik en oneigenlijk gebruik.</p>
<p>Decentralisatieproces maatschappelijke opvang (25 315, nrs. 1–2)</p>	<p><i>tijdens het onderzoek:</i></p> <p>1) Toegezegd werd een wijziging van de Welzijnswet 1994 waardoor de scheiding van de sociale pensions en de maatschappelijke opvang verdwijnt.</p> <p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>1) Het rapport zal worden betrokken bij de verdere beleidsontwikkeling op het terrein van de maatschappelijke opvang</p> <p>2) De inhoudelijke verantwoordelijkheid en de financiering zullen weer in één hand worden gebracht</p> <p>3) Een doeluitkering zal worden gerealiseerd waardoor duidelijkheid komt over de bestuurlijke vormgeving van de decentralisatie</p> <p>4) De formatie van het departementale organisatieonderdeel dat belast is met de maatschappelijke opvang zal worden uitgebreid</p> <p>5) De wettelijke waarborg voor de landelijke toegankelijkheid van de instellingen voor de maatschappelijke opvang zal worden gehandhaafd bij de inrichting van de doeluitkering</p> <p>6) Gestreefd zal worden naar verdere optimalisering van het landelijk cliëntenregistratiesysteem en de aansluiting daarvan op andere (landelijke) monitorsystemen</p> <p>7) Er zal voorlichting komen om duidelijkheid te scheppen voor de gemeenten en de instellingen over de financieringsstromen</p> <p>8) In de gebieden met een tekort aan capaciteit voor de maatschappelijke opvang zal f 15 mln. worden ingezet</p> <p>9) Er is een adviesaanvraag gegaan naar de Raad voor de financiële verhoudingen voor objectievere verdelingscriteria van de middelen voor de maatschappelijke opvang</p> <p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>1) De minister van Binnenlandse Zaken zal het rapport verspreiden onder ambtenaren die betrokken zijn bij decentralisatieprocessen.</p> <p>2) Het beleid is erop gericht dat binnen een periode van vier of vijf jaar het grootste deel van de rijksorganisaties met directe klantcontacten kwaliteitsinstrumenten gebruikt.</p>

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Rijksbijdragen in zorg en sociale zekerheid (25 765)	<p><i>effecten tijdens het onderzoek:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) De afrekeningssystematiek van het Ministerie van VWS met de Ziekenfondsraad in het kader van de abortuswetgeving werd aangepast 2) Een algemene toezichtsvisie en specifieke toezichtsvisie ten aanzien van de zorgverzekeringen kwamen bij het Ministerie van VWS tot stand. 3) Bij het Ministerie van SZW werd de afrekening van openstaande voorschotten in het kader van de Toeslagenwet over 1994 verbeterd 4) Tevens vond vrijwel volledige aanpassing van door CTSV uitgevaardigde regelgeving plaats <p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <p>De Minister van VWS zegde toe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) de toelichting op de VWS-begroting zal worden uitgesplitst naar Algemeen Fonds Bijzondere Ziektekosten en Algemene Kas 2) de begrotingstoelichting wordt in meer begrijpelijke taal opgesteld 3) de ZFR zal worden gevraagd de afrekening met de abortusklinieken zoveel mogelijk te bespoedigen 4) de administratieve organisatie op het departement wordt geactualiseerd en gecompleteerd 5) de taak, samenstelling en werkwijze van bestuursorganen op het zorgveld worden gewijzigd 6) de regeling voor het afleggen van verantwoording door de bestuursorganen zal worden aangescherpt 7) geregeld zal worden dat een rechtmatigheidsrapportage wordt verstrekt bij de rekening van de Ziekenfondsraad, van de Algemene Kas en van het Algemeen Fonds Bijzondere Ziektekosten 8) de eerste stap op weg naar volledige verzelfstandiging van de toezichthoudende functie van de Ziekenfondsraad zal worden gezet <p>De Ziekenfondsraad zegde toe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zodra het technisch mogelijk is zal een rechtmatigheidsverklaring worden verstrekt bij de fondsen 2) aandacht zal worden besteed aan de rechtmatigheidscontrole van de subsidiegelden 3) er zullen afspraken worden gemaakt over de reikwijdte en raakvlakken van de relevante reviews tussen de accountants van de Ziekenfondsraad, het College van Toezicht Sociale Verzekeringen en de Ministeries van VWS en SZW <p>De minister van SZW zegde toe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) er zal een onderzoek worden uitgevoerd naar de onderbenutting van de Toeslagenwet 2) interne procedures zullen tegen het licht worden gehouden om na te gaan of versnelling van het afrekenen van voorschotten mogelijk is 3) een actuele beschrijving van de administratieve organisatie zal worden vastgelegd 4) in een werkgroep zal afstemming tussen de toezichthouder en het ministerie worden gewaarborgd 5) indien het wetsvoorstel geïntegreerd middelenbeheer tot wet wordt verheven, zal de situatie blijvend gevolgd en beoordeeld worden 6) bij het instellen van nieuwe rijksbijdragen zullen de conclusies en aanbevelingen ter harte genomen worden <p>Het CTSV zegde toe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) over 1996 zal worden nagegaan of bij het onderzoek naar misbruik van de Algemene kinderbijslagwet verbetering is opgetreden ten aanzien van de toelichting op de resterende onzekerheid

Titel	Effecten tijdens het onderzoek en toezeggingen
Bodemsaneringsprogramma van Defensie (25 376, nrs. 1–2)	<p>Het LISV zegde toe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ten aanzien van de Toeslagenwet zal in jaar-overeenkomsten 1998 met de uitvoeringsinstellingen / bedrijfsverenigingen extra aandacht besteed worden aan de kwaliteit van de wetsuitvoering van met name de distribuerende functie <p><i>hoor/wederhoor:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) De staatssecretaris van Defensie gaf aan dat alle onderzoeksfasen van saneringsprojecten separaat benoemd en ingepland worden terwijl gewerkt wordt aan de verdere verbetering van het Vastgoed Informatie-systeem Bodemsaneringsprogramma 2) De regionale directies DGW&T hebben aanwijzingen gekregen hun dossiervorming op het punt van volledigheid en uniformiteit te verbeteren. 3) De regionale directies DGW&T dienen afspraken met het bevoegd gezag over het al dan niet volgen van de onderzoekprotocollen schriftelijk vast te leggen. 4) Het onderzoeksbudget ten behoeve van sanering is per 1 januari 1997 aan de krijgsmacht delen toegedeeld. 5) De minister van VROM gaf aan dat er naar wordt gestreefd om in het voorjaar van 1997 een handreiking voor de interpretatie van de gevalsdefinitie uit de Wet bodembescherming gereed te hebben. <p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) De staatssecretaris van Defensie stelde in antwoord op kamervragen dat inmiddels alle aanbevelingen van de rekenkamer met betrekking tot dossiervorming, evaluatieonderzoek, nacalculaties en meerjarenplanning in de DGW&T-organisatie zijn geïmplementeerd. Met interne controles en periodieke rapportages wordt de kwaliteit van de uitvoering van de ingevoerde maatregelen gevolgd.
Alg. gedeelte rechtmatigheids-onderzoek 1996 (25 470, nrs. 1–2)	<p><i>parlementaire behandeling:</i></p> <p>De Minister van Financiën zegde toe zich in te spannen om verdere teruggang in het financieel beheer tegen te gaan. Hiertoe zou hij de volgende maatregelen nemen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) extra financieel beheersbrieven bij bezwaargevallen 2) ambtelijke topperleg met de ministeries en DG-begrotingszaken over verbetering van het financieel beheer. 3) intensief volgen vanuit Financiën van verbeteracties voor de AO en van de bezwaaronderzoeken van de Rekenkamer

EVALUATIE-ONDERZOEK DOOR MINISTERIES

Op grond van de Comptabiliteitswet (artikel 57, lid 2) zijn ministeries verplicht om onderzoeken naar de eigen doelmatigheid aan de Rekenkamer te melden. Volgens deze opgave bleek dat de ministeries in het jaar 1996 in totaal 506 evaluatie-onderzoeken afrondden (zie tabel 1).

Tabel 1 In 1994, 1995 en 1996 aangemelde afgeronde evaluatie-onderzoeken per ministerie

	afgeronde onder- zoeken in 1994	afgeronde onder- zoeken in 1995	afgeronde onder- zoeken in 1996
KabNA	geen melding	geen melding	2
AZ	geen melding	3	3
Buiza	8*	9*	22*
Justitie	16	31	32
Biza	14	18	31
OCW	91	99	80
Financiën	16	51	63
Defensie	17	20	25
VROM	45	70	90
V&W	23	20	32
EZ	10**	18	12
LNV	6	19	26
SZW	23***	32	46
VWS	47****	60****	42****
totaal	316	450	506

* exclusief afzonderlijke projectevaluaties op het terrein van ontwikkelingssamenwerking; inclusief het onderzoek «Organisatievoorlichting Posten», dat jaarlijks circa 20–25 afzonderlijke doorlichtingen omvat.

** betreft slechts tweede helft 1994

*** exclusief niet aangemeld onderzoek op het terrein van de sociale verzekeringen en de coördinatie emancipatiebeleid

**** exclusief onderzoeken RIVM en SCP

Uit de tabel blijkt, dat bij de meeste ministeries het aantal aangemelde afgeronde evaluatie-onderzoeken een stijgende lijn vertoont. Dit geldt niet voor het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW), het Ministerie van Economische Zaken (EZ) en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

Het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) en het Ministerie van Financiën vormden in 1996 de drie ministeries met het grootste aantal aangemelde afgeronde onderzoeken. Dit beeld is – op de onderlinge verschuiving tussen de ministeries van VWS en Financiën na – vergelijkbaar met dat van 1994 en 1995. Ook door het Ministerie van Buitenlandse Zaken worden veel evaluatie-onderzoeken verricht, in het bijzonder op het terrein van de ontwikkelingssamenwerking. Dit komt in bovenstaande tabel niet tot uitdrukking, omdat op dit terrein alleen de projectoverstijgende evaluaties aan de Rekenkamer worden gemeld (zie noot * onder tabel 1).

Van de 506 afgeronde onderzoeken werd volgens opgave van de ministeries 53% door externen uitgevoerd en werd 34% door de ministeries zelf verricht. De overige onderzoeken waren co-producties of hadden een onduidelijke uitvoeringsstructuur. Van de afgeronde onderzoeken betrof 12% onderzoek van interne aard, zoals organisatievoorlichtingen en evaluaties van intern beleid.

In het Verslag 1995 kondigde de Rekenkamer aan meer systematisch aandacht te besteden aan de kwaliteit en het gebruik van evaluatie-

onderzoek. Zo is in het Verslag 1996 (bijlage 2) gerapporteerd over een onderzoek naar een steekproef van 30 in 1995 afgeronde evaluatie-onderzoeken. Daarbij is onder andere nagegaan in hoeverre deze evaluatie-onderzoeken voldeden aan de criteria zoals vastgelegd in HAFIR (A5-5). In de loop van 1998 zal de Rekenkamer rapporteren over in 1996 afgeronde ex ante evaluatie-onderzoeken.

**OVERZICHT MANAGEMENT ALGEMENE REKENKAMER PER
1 MAART 1998**

Secretaris	mr.dr. T.A.M. Witteveen
Directie I	
Directeur	M.J. Winters RA
Adjunct-directeur	J.C. Vos RA
chef bureau Binnenlandse Zaken & Politie & Justitie	drs. R.B.M. Mul
chef bureau Financieel Beheer en Informatisering	drs. J.M.A. Vrolijk RA
chef bureau Financiën	drs. M.J.C. van der Werf
chef bureau Buitenlandse Zaken & Defensie	mr. R.A. Ferouge
Directie II	
Directeur	dr. H. de Groot
Adjunct-directeur	drs. J.C. Cornet
chef bureau Europees en Rijksbreed Doelmatigheidsonderzoek & Heerlen	drs. P.J. Rozendal
chef bureau Verkeer en Waterstaat & Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer	drs. J.F. Hoogland
chef bureau Economische Zaken & Landbouw, Natuurbeheer en Visserij	drs. K.A. te Lindert
Directie III	
Directeur	drs. H.W.M. Wesseling
Adjunct-directeur	drs. P.L. Stroink
chef bureau Sociale Zaken en Werkgelegenheid & Sociale Zekerheid	T.E. Bakkeren
chef bureau Volksgezondheid, Welzijn en Sport & Zorg	P.T.G. Angevaare
chef bureau Publiek-private Sector	drs. A.C. Kruithof
chef bureau Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen	dr. G.M. van den Berg
Directie Ondersteuning	
Directeur	mr.dr. T.A.M. Witteveen
hoofd afdeling Beleid en Bestuur	mr.dr. H.P. Kuipers
hoofd afdeling Personeelsmanagement	O.B. van Nugteren MLD
hoofd afdeling Redactie & Voorlichting	drs. G.J. van de Wal
hoofd afdeling Interne Dienstverlening	mr. M.J. Diessel